

Møte onsdag den 24. januar kl. 10

President: H a n s J . R ø s j o r d e

D a g s o r d e n (nr. 43):

1. Spørretime
 - muntlig spørretime
 - ordinær spørretime (nr. 9)
2. Referat

Valg av settepresidenter

Presidenten: Presidenten vil foreslå at det velges to settepresidenter for Stortingets møte i dag – og anser det som vedtatt.

Presidenten ber om forslag på settepresidenter.

Carl I. Hagen (Frp): Jeg tillater meg å foreslå Øyvind Korsberg og Per Ove Width.

Presidenten: Øyvind Korsberg og Per Ove Width er foreslått som settepresidenter. – Andre forslag foreligger ikke, og Øyvind Korsberg og Per Ove Width anses enstemmig valgt som settepresidenter.

S a k n r . 1

Spørretime

- muntlig spørretime
- ordinær spørretime

Muntlig spørretime

Presidenten: Stortinget mottok mandag meddelelse fra Statsministerens kontor om at følgende regjeringsmedlemmer vil møte til muntlig spørretime:

- statsråd Jørgen Kosmo
- statsråd Tore Tønne
- statsråd Hanne Harlem

De annonserte regjeringsmedlemmer er til stede, og vi er klare til å starte den muntlige spørretimen.

De representanter som i tillegg til de forhåndspåmeldte ønsker å stille hovedspørsmål, bes reise seg. –

Vi starter da med første hovedspørsmål, fra representanten Carl I. Hagen.

Carl I. Hagen (Frp): Jeg har spørsmål til justisministeren.

Som følge av at stortingsflertallet og regjeringer ikke har lyttet til Fremskrittspartiets advarsler og forslag gjennom mange år, er resultatet den forventede økning i kriminaliteten, bl.a. i gjengkriminalitet og når det gjelder åpen strid med skytevåpen i Oslo.

Politiets Fellesforbund har nå fremmet følgende krav: Flere biler i Oslo må utstyres med skytevåpen. Våpnene må oppbevares inne i bilene, slik at tjenestemenn raskt kan bevæpne seg når farlige situasjoner oppstår. Politiet må få biler som er sikret mot skudd, såkalte halvpanrede biler. Flere tjenestemenn må ut i operativ tjeneste. Det

bør debatteres om hver enkelt tjenestemann skal få sitt personlige våpen.

Vil justisministeren bekrefte at særlig kravet om å få våpen i kupeene vil bli etterkommet øyeblikkelig, slik at ikke flere politifolk blir satt i livsfare – med øyeblikkelig mener jeg innen utgangen av neste uke? Vil de andre kravene bli etterkommet i løpet av i hvert fall februar måned, slik at vi nå kan slutte opp om politiets kamp mot den voksende kriminaliteten?

Statsråd Hanne Harlem: Jeg er ikke enig i representanten Hagens beskrivelse av at kriminalitetsbildet hadde vært annerledes hvis Carl I. Hagens forslag hadde fått flertall her i Stortinget. Da hadde vi f.eks. ikke hatt den mengden forebyggende arbeid som vi har i Oslo i dag. En rekke av de forebyggende prosjektene som pågår i Oslo, skjer til tross for Carl I. Hagens og hans partis avstemninger her i Stortinget. Jeg viser f.eks. til tilskudde til storbytiltak.

Når det gjelder spørsmålet om politiets tilgang til våpen, er mitt og Regjeringens standpunkt at Norge ikke bør gå inn for en alminnelig bevæpning av norsk politi. Grunnen til det er at det vi vet fra sammenlignende undersøkelser f.eks. i Sverige, er at det er langt flere skadde og langt flere skyteepisoder i et land som har alminnelig bevæpning, et land som vi kan sammenligne oss med på mange andre områder, nemlig Sverige. Og da er ikke løsningen å gå til alminnelig bevæpning av norsk politi.

Når det gjelder de konkrete spørsmålene om hvor våpnene skal ligge, hva slags våpen politiet skal ha osv., mener jeg at politidirektøren og Politiets Fellesforbund må ta en samtale om hvordan vi kan gjøre det best mulig. Og det at det for politiet i en nødvergesituasjon skal være lett tilgang til våpen, er en selvfølge. Når våpnene i dag ikke alltid ligger i kupeene, har det bl.a. rent praktiske grunner. Den mer praktiske organiseringen av hvor våpnene er, mener jeg ikke er primært et politisk spørsmål, det er et spørsmål om hvordan man kan organisere det best mulig. Jeg gir min fulle tilslutning til de beste praktiske løsninger for politiet, men det må være en terskel for at politiet i situasjoner bevæpner seg, for ellers går vi over til et alminnelig bevæpnet politi i Norge, og det er ikke i politiets interesse når det gjelder polititjenestemenns eller andres sikkerhet.

Carl I. Hagen (Frp): La meg først si at jeg er litt forundret over den voksende praksis med at statsråder og statsministre istedenfor å svare på spørsmål i en spørretime går til angrep på dem som spør, for helt andre ting enn det som er berørt i spørsmålet.

Vi har bevist resultatet av Arbeiderpartiets og andre partiers kriminalpolitikk. Det er en helt merkelig påstand uten noe grunnlag når statsråden hevder at Fremskrittspartiets politikk ville medført andre ting. Vi har stått sammen med politiet om krav i en lang rekke år. Resultatet av at man ikke har lyttet og ikke har fulgt opp styrking av politiet, flere straffebestemmelser osv., ser vi i dag. Det er resultatet av Arbeiderpartiets og de øvrige partiers politikk.

Er det slik å forstå at statsråden og Regjeringen vil godkjenne at man får våpen i alle, eller flere, politibiler i Oslo, og at de er i kupeen? Det vil jeg gjerne ha svar på. Blir det gjennomført med godkjenning av Regjeringen i løpet av en ukes tid?

Statsråd Hanne Harlem: Alle uniformerte politibiler i Oslo i dag har våpen i bilen. Det har jeg nylig, senest for en time siden, fått bekreftet av politimesteren i Oslo.

Når det gjelder spørsmålet om plasseringen av våpnene i bilen, nøyaktig hvor våpnene ligger, er det noe politiet i Oslo ikke ønsker en offentlig diskusjon om. Men hvis det er slik at politiet finner bedre og mer praktiske steder å ha våpnene plassert i bilen, f.eks. i kupeen, skal ikke Regjeringen legge hinder for det – selvfølgelig ikke.

Presidenten: Det blir oppfølgingsspørsmål – Tor Nymo.

Tor Nymo (Sp): Den akselererende utviklingen når det gjelder kriminalitet og vold i Oslo, som vi har registrert i den senere tid, kan ikke aksepteres. I justiskomiteen og i Stortinget ellers har vi fokusert veldig sterkt på hva som skjer her i Oslo, og vi har også gitt ressurser til Oslo spesielt for at man skal ha økonomisk handlefrihet til å gjøre noe med denne utviklingen.

Fortsatt ser vi at volden blir stadig råere, og at bruk av våpen er faktisk nesten dagligdags. Jeg har en liten følelse av at man fra det politiske ståsted i Justisdepartementet er kommet litt på etterskudd i forhold til å iverksette (presidenten klubber) tiltak for å matche den utviklingen vi er inne i. Man ser at det brukes mer og mer våpen, og dette er (presidenten klubber igjen) våpen som importeres til landet. Mitt spørsmål er: Hva gjør f.eks. justisministeren for å (presidenten klubber nok en gang) stoppe den stadig økende innførsel av våpen som skjer?

Presidenten: Presidenten gjør oppmerksom på at taletiden er begrenset til 1 minutt, og representanten er også nå på etterskudd.

Statsråd Hanne Harlem: Det må være en politioppgave å etterforske, drive etterretning og deretter beslaglegge våpen som er ulovlig innført til Norge. Det er også en oppgave politiet gjør, men jeg tror at politiet kan intensivere sin innsats når det gjelder leting etter og beslaglegging av våpen.

I min samtale med politimesteren i Oslo i dag bekreftet man for så vidt at det er en oppgave for politiet å intensivere – også i samarbeid med Tolldirektoratet – letingen etter innsmuglede våpen. Problemet med innsmugling av våpen er at et våpen kan tas fra hverandre i bittesmå biter, slik at det er helt ugjenkjennelig, og da er det ikke alltid så lett å finne våpen når man prøver å lete etter dem i forbindelse med en smuglingssituasjon.

Det andre som politiet bad om, og som Regjeringen kommer til å følge opp, var at man måtte se på tilgangen til å ransake etter våpen og å gjøre det enklere å ransake etter våpen. Stortinget vedtok for et års tid siden en ny

bestemmelse (presidenten klubber) når det gjelder visitasjon etter våpen. Vi kommer til å gå gjennom ransakingsbestemmelsene på nytt (presidenten klubber igjen) for å se om det er mulig ytterligere å øke muligheten for ransaking etter ulovlige våpen.

Presidenten: Presidenten vil minne om taletidsbegrensning også for statsråder.

Det blir oppfølgingsspørsmål – Kristin Krohn Devold.

Kristin Krohn Devold (H): Vi har i de siste tre årene vedtatt flere lover og satt i verk flere tiltak for å komme gjengkriminaliteten til livs. Problemet er at det ikke alltid virker som om det blir fulgt opp i praksis ute ved politikamrene. Killengreen lovte bl.a. å fotfølge gjenglederne og føre saker inn for domstolene i høyt tempo.

Den etterlysningen som ble sendt ut av politiet i forbindelse med de siste skyteepisodene, viste et langt synderregister for de etterlyste, og det naturlige spørsmål folk stiller seg, er: Hvorfor sitter ikke disse med disse synderregistrene inne? Og mitt spørsmål til justisministeren er: Kan justisministeren love oss en redegjørelse i Stortinget om hva som faktisk er gjort i praksis for å komme gjengkriminaliteten til livs, etter at Stortinget har vedtatt både økt adgang til ransaking etter våpen, flere politifolk på gata i Oslo og en hurtigdomstol ved Oslo byrett for å ta seg av særlig ungdomskriminelle?

Statsråd Hanne Harlem: Hvis Stortinget ber om en redegjørelse om dette, vil jeg selvfølgelig gi det.

Det er gjort mye i praksis, men det er selvfølgelig mulig å gjøre mer. En av de tingene som vi er mest opptatt av, og som jeg skjønner representanten Krohn Devold etterlyser i sitt spørsmål, er hurtigheten i straffesaksbehandlingen, og det er det viktigste området å fokusere på for Justisdepartementet og politiet. Det må gå mye raskere fra en straffbar handling skjer, og til utøveren sitter i fengsel. Det tar i dag altfor lang tid, men vi er på rett vei. Det har vært en reduksjon i saksbehandlingstiden det siste året, slik at vi går i riktig retning.

Oslo politikammer har sin strategi om å fotfølge dem man vet er medlemmer av de kriminelle miljøene. Statsadvokaten i Oslo har et eget prosjekt for å følge disse.

Det sitter mange inne, men det er altfor mange som er ute, og saksbehandlingen tar altfor lang tid. Det er jeg uten videre enig i, og det er den tingen jeg mener norsk politi må ha aller størst fokus på inntil vi får saksbehandlingstiden ned på et passelig nivå.

Presidenten: Ågot Valle – til oppfølgingsspørsmål.

Ågot Valle (SV): Vi i SV er helt enige med justisministeren når hun avviser fremskrittspartisporet, en resept som overhodet ikke virker.

Ved bekjemping av kriminalitet må vi kjøre på to spor samtidig, det forebyggende og det langsiktige aspektet og så kontroll og reparasjon, det akutte her og nå-aspektet. Og da er det et paradoks at i 1993 var bevilgningene til barn og unge 9 pst. høyere enn bevilgningene til poli-

tiet, mens i 2001 er bevilgningene til politiet 13,5 pst. høyere enn bevilgningene til barn og unge. I den forbindelse har jeg et spørsmål: Betyr ikke dette at vi samtidig som vi setter politiet i stand til å bekjempe kriminalitet, er nødt til å tenke langt tøffere når det gjelder forebygging? Betyr det ikke også at sjøl om en trekker inn all verdens tiltak til politi, men ikke forebygger, vil en ikke ha sjanse til å bekjempe kriminaliteten?

Statsråd Hanne Harlem: Jeg kan svare veldig enkelt på dette. Jeg kan svare ja. Men la meg få tilføye en ting: Jeg synes den økningen i ressursene til politiet som har skjedd gjennom 1990-tallet, har vært helt riktig og helt nødvendig. De tallene representanten beskriver, kan jeg ikke forholde meg til, men at det er forferdelig viktig å gjøre noe når det gjelder forebygging og hindre rekruttering til de kriminelle miljøene, er jeg helt enig i.

Stortinget behandlet i juni en handlingsplan mot barne- og ungdomskriminalitet. Det vi i tillegg arbeider med i Regjeringen, er å gå videre på den delen som går på reaksjonssiden, nemlig at barn og unge – også under 15 år – er nødt til å møte reaksjoner når de gjør noe galt. Der fungerer det ikke godt nok i dag, og det vil vi komme tilbake til i løpet av våren.

Presidenten: Vidar Bjørnstad – til oppfølgingsspørsmål.

Vidar Bjørnstad (A): Jeg er også opptatt av politifolks sikkerhet og at de i nødvendige situasjoner skal ha adgang til bevæpning. Men når alvorlige hendelser skjer, får en ofte inntrykk av at det aldri tidligere har vært politisk debatt på det samme området.

Men vi hadde en gjennomgang av politifolks sikkerhet våren 1999 – også når det gjaldt muligheter for bevæpning. Daværende justisminister i sentrumsregjeringen konkluderte med at det ikke var behov for endring i regelverket. Det ble påpekt at det var og er anledning til lagring av våpen i politibil, og at lagring/bruk avgjøres av den lokale politimester, som kjenner behovet best. Og det ble opplyst om at det var tilnærmet 100 pst. dekning med hensyn til at hver operative tjenestemann har utlevert et eget våpen.

Jeg ønsker bare å få bekreftet om situasjonen er slik som den er beskrevet av daværende justisminister i sentrumsregjeringen, eller om det er noe som har endret seg vesentlig.

Statsråd Hanne Harlem: Situasjonen er omtrent den samme i dag.

Når jeg likevel i mitt svar til representanten Hagen sa at vi selvfølgelig diskuterer rutiner, skyldes det at når politiet ber om å få diskutere de konkrete rutinene, er vi selvfølgelig åpne for det for å se om vi kan gjøre ting bedre og enklere. Men prinsippet må ligge klart fast. Det skal være en terskel før politiet bevæpner seg, og vi skal ikke ha noen alminnelig bevæpning av norsk politi.

Presidenten: Jørn L. Stang – til oppfølgingsspørsmål.

Jørn L. Stang (Frp): Jeg noterte at statsråden snakket om interesser til representanten Hagen. Og det er vel slått fast her nå at statsråden nok en gang og på lik linje med sin partifelle da vi diskuterte sikkerheten for polititjenestemenn, vektlegger sikkerheten for kriminelle elementer mer enn sikkerheten for politiet og omgivelsene. Det virker som det er slått fast nok en gang av justisministeren.

Jeg vil spørre om ikke justisministeren er klar over det som er i ferd med å skje i Norge når det gjelder kriminelle elementer fra utlandet og organisert kriminalitet. Er ikke statsrådets holdning en invitt til kriminelle elementer fra utlandet om at her er det vær så god å forsyne seg, for her møter man et politi uten nødvendig makt og midler til å stoppe organisert kriminalitet?

Statsråd Hanne Harlem: Jeg mener svaret på det er nei.

Politiet i Oslo bevæpnet seg 500 ganger i fjor, så det er ikke slik at politiet ikke har tilgang på våpen eller ikke kan bruke våpen i de situasjonene det er behov for det. Spørsmålet er om de skal gå med våpen hele tiden.

Men det vi vet fra sammenlignende undersøkelser – og nå er det mulig jeg gjentar meg selv – er at skyteepisoder og det totale antall skadede, og da snakker jeg nødvendigvis ikke om skadede kriminelle, er langt høyere i vårt naboland enn her. Og det er minst like mye sikkerheten til politiet jeg som statsråd er bekymret for når jeg sier at vi ikke skal ha en alminnelig bevæpning av norsk politi. Jeg tror sikkerheten til politiet kan være vel så mye i fare hvis vi har en alminnelig bevæpning av norsk politi, fordi det lett vil føre til en opptrapping og en spiraleffekt i våpenbruken mellom politiet og kriminelle miljøer. Hvis kriminelle miljøer vet at politiet har en alminnelig bevæpning, er også faren for at de jevnlig bevæpner seg desto større.

Presidenten: Odd Einar Dørum – til oppfølgingsspørsmål.

Odd Einar Dørum (V): Statsråden og jeg har den felles oppfatning at vi ikke skal ha alminnelig væpning av norsk politi. Men da er det desto viktigere at politiet er forberedt på de situasjonene hvor våpenbruk er aktuelt. Jeg vil derfor be statsråden her bekrefte at det nå ligger til grunn at politifolk skal ha sitt personlige håndvåpen, og at de har en trening i forhold til dette som er dekkende for situasjonen, og at det spesielt blir vurdert i forhold til Oslo politidistrikt, slik at man vet at treningen er bra.

Statsråd Hanne Harlem: Alle politifolk i Oslo – i hvert fall de som går patrulje – har sitt personlige våpen. Det skal de fortsatt ha, og de skal ha trening.

Og igjen: Politimesteren i Oslo bekreftet senest i dag morges at de mener at den treningen politiet i Oslo får, er god. Det er noe av grunnen til at det ikke har vært utløst skudd fra politiet i Oslo siden 1994.

Presidenten: Vi går videre til neste hovedspørsmål.

Finn Kristian Marthinsen (KrF): Jeg hadde egentlig tenkt å stille spørsmål i den samme leia, men jeg frafaller det i og med at jeg synes at det nå bør være viktigere for statsråden å konsentrere seg om å få avvæpnet de kriminelle miljøene enn å være opptatt av hvilke måter man skal fortsette i et våpenkappløp.

Jeg vil derfor henlede oppmerksomheten på det som skjer i trafikken. Hvert år dømmes rundt 40 bilister for uaktsomt drap, ifølge Dagbladet den 7. desember 1999. Det ble også hevdet at legdommere som meddommere i andre slike saker lar seg sterkt påvirke av fagdommernes veiledning – ja, så sterkt at de faktisk føler seg presset til å gå fra frifinnelse til domfellelse. Det er dramatiske opplysninger, og foranledningen til et spørsmål om kvalitets-sikring av rettsystemet vårt. Det er vedtatt en del ting som skal iverksettes. Informasjonsbrosjyren skal forbedres, man vil lage informasjonsfilm, og departementet skulle se nærmere på utvelgelsesprosedyrene for meddommerne.

Hva er gjort, og er justisministeren fornøyd med dagens situasjon?

Statsråd Hanne Harlem: Representanten begynte med uaktsomt bildrap, så jeg var i ferd med å svare på det i hodet. Det representanten spør om, er meddommerordningen, slik jeg forstår det.

Generelt sett mener jeg at den meddommerordningen vi har i Norge, er god og riktig. Det departementet arbeider med, og som vi tar sikte på å få ferdig slik at det også kan behandles i Stortinget før den neste oppnevningen av meddommere, er en gjennomgang av hele lekdommerordningen, utvelgelsesprosedyrene osv. knyttet til dette, med den målsettingen å kunne fremme eventuelle endringer til Stortinget, slik at de kan tre i kraft før neste kommunevalg, som altså er det tidspunktet man oppnevner nye meddommere.

Finn Kristian Marthinsen (KrF): Der er framkommet opplysninger som til dels er dramatiske, om at det f.eks. i en bildrapssak hevdes følgende av to av meddommerne: Vi hadde tenkt å gå for frifinnelse, men fagdommer opplyser at hvis vi gjør det, vil vedkommende få en strengere dom i neste rettsinstans. Føler statsråden at dette er med på å styrke den demokratiske siden ved vårt rettssystem, og at rettsikkerheten på den måten er ivarettatt? Vil dette bli tatt hensyn til i den prosedyren som statsråden nå har beskrevet at man jobber med, eller vil man fortsette som nå, men med noen forbedringer av et eller annet slag? Hovedinnholdet i spørsmålet er: Fungerer dagens meddommersystem slik at vi kan være sikre på at det er rettsstaten vår verdig?

Statsråd Hanne Harlem: Jeg vil gi et tosidig svar på det. Hvis det er slik at meddommere føler seg presset i en situasjon til å ta et annet standpunkt til skyldspørsmålet innenfor den lovgivningen som gjelder, enn det de selv føler er rett, er jeg enig i at det er galt, og slik skal det ikke være. Men jeg tror også at vi må være klar over at når meddommere i enkelte tilfeller ikke ønsker å dømme,

kan det være fordi det er noe galt med lovgivningen, og at rettsbevisstheten hos meddommerne tilsier at dette ikke skulle vært straffedømt. Da er det en oppgave for Stortinget som lovgiver å se på om loven er riktig.

Jeg ser ikke bort fra at noe av temaet i en sak om bil-drap er at meddommerne, eller juryene tidligere, føler at det å straffe noen for noe som de selv har gjort mange ganger, er tungt, og at de dermed reagerer, mens den juridiske dommeren sier at slik er loven, og hvis man mener at det og det og det har skjedd, er det uaktsomt etter loven, og derfor skal det være en pådømmelse.

Presidenten: Vi går videre til neste hovedspørsmål.

Kristin Krohn Devold (H): Jeg vil gjerne stille spørsmål til justisministeren.

Stortinget har de siste tre årene vedtatt en rekke ting for å øke tempoet i straffesaksbehandlingen: Det skal være lettere å bruke varetekt for gjengangere, dom skal skje raskt, også ved bruk av hurtigdomstol, og soning skal skje umiddelbart etter dom. Likevel er det enkelt-eksemplene som illustrerer for oss om praksis er slik som Stortinget har ønsket. Sommeren 1998 ble en mann brutalt drept i Oslo sentrum. Fortsatt går drapsmannen fri, han er dømt, men han er ennå ikke innkalt til soning. Det begynner å nærme seg tre år siden.

Mine spørsmål til justisministeren er: Kan du skjønne at dette gjør situasjonen for de pårørende enda tyngre, og at det bryter ned folks rettsfølelse? Og vil du påse at man for fremtiden blir overført direkte fra dom til soning i slike grove voldssaker?

Statsråd Hanne Harlem: Man trenger ikke å gå til enkeltteksempler for å bli opprørt over den tiden det tar fra det er begått en straffbar handling, og til reaksjonen kommer. Man kan bare se på tallenes kalde, klare tale for å bli opprørt over det. Det tar altfor lang tid, og vi er nødt til å greie å arbeide ned den tiden. Derfor er det veldig bra at storting og regjering i fellesskap arbeider såpass intenst med det som vi gjør.

Heldigvis går det i riktig retning. Den gjennomsnittlige saksbehandlingstiden har gått klart ned i løpet av 2000, og også antallet restanser er blitt ganske kraftig nedbygd i løpet av fjoråret. Vi går i riktig retning, men det ligger over hundre tusen saker hos norsk politi som er på vei gjennom strømmen, og derfor er det dessverre ikke slik at vi bare kan vedta kortere straffesaksbehandlingstid. Vi er nødt til å gjøre alle de små tingene til sammen som vi akkurat nå driver med, enten det nå er en ny straffesaksinstruks eller lovendringer. Det er nå et høringsnotat ute med forslag til en rekke lovendringer med sikte på å redusere straffesaksbehandlingstiden, og det er satt i gang kurs for påtalejurister for å få bedre rutiner når det gjelder behandlingen av dette. Jeg tror representanten Krohn Devold og jeg er helt enige om at det er en helt sentral oppgave å få saksbehandlingstiden ned, og det skal ikke ta så lang tid som det vi ser både generelt og i en rekke enkelt saker.

Kristin Krohn Devold (H): Det er viktig å plassere et utøvende ansvar hos justisministeren. Vi trenger verken kurs eller lovendring for å sikre at folk som har en rettskraftig dom, faktisk blir sendt til soning.

Høsten 1998, det er nesten to og et halvt år siden, sa Stortinget at det skulle ta maks to måneder fra rettskraftig dom til soning. Høyre og Fremskrittspartiet hadde forslag om at det skulle skje umiddelbart. Vi sa også i justiskomiteen i november i år at hvis det var fengselskapasiteten som var problemet, fikk man dublere på cellene i enda sterkere grad enn det som skjer i dag.

Mitt spørsmål til justisministeren er: Kan du love meg en gjennomgang av alle rettskraftige dommer for vold som er falt, for å sikre at domfelte fremover blir innkalt til soning innenfor den grensen som Stortinget vedtok i oktober 1998?

Presidenten: Presidenten ber om at tale rettes til ministeren, og ikke i en mer – skal vi si – privat form.

Kristin Krohn Devold (H): Beklager president, jeg lot følelsene løpe av med meg.

Presidenten: Det kan ikke presidenten gjøre noe med! (Munterhet i salen)

Statsråd Hanne Harlem: Hvis jeg skulle ha noen grunn til å tro at en gjennomgang av de rettskraftige dommene vil føre til at man klarer å få de domfelte inn til soning før man i dag klarer det, skal jeg gjøre det. Det viktigste er imidlertid at vi har nok fengselsplasser til at vi klarer å få satt folk inn til soning i det tempoet vi ønsker. Jeg er helt enig med representanten Krohn Devold i at det bør skje så fort som mulig, og at fristen på to måneder skal holdes. Vi skal gjerne dublere i den grad det er forsvarlig i det enkelte tilfelle, og det foregår dublering i celler i dag nettopp for å få soningskøen unna. Men utfordringen i dag er at vi ikke har så mange fengselsplasser, særlig på østlandsområdet, som vi skulle ønske, og derfor er det i dag lengre kø enn det burde være. Den arbeider vi for å få ned, men noe av det dreier seg rett og slett om å bygge nye fengsler, og jeg har dessverre ingen tryllestav til å få opp nye fengsler på null komma niks.

Presidenten: Vi går videre til neste hovedspørsmål.

Olav Gunnar Ballo (SV): Jeg vil rette et spørsmål til helseministeren.

I november bevilget Stortinget, alle partier unntatt Arbeiderpartiet, 1 milliard kr til behandling av pasienter i utlandet. Etter at Stortinget vedtok å bevilge pengene, er det fra en rekke hold kommet fram at det finnes en restkapasitet for behandling i Norge som står uutnyttet; det har kommet brev fra lederen i Norsk Ortopedisk Forening, henvendelser fra Martina Hansens Hospital og også fra mindre sykehus, som sykehuset i Mo i Rana, Røde Kors Klinikken osv. Det betyr at en del inngrep som nå foretas i utlandet, sannsynligvis kunne ha vært foretatt

langt rimeligere i Norge, og med mindre belastning for pasientene.

Jeg vil stille helseministeren spørsmålet om han ser for seg at de midlene kan brukes på en økonomisk mer regningsvarende måte, og mer målrettet overfor pasientene, ved å benytte i hvert fall en del av denne summen i Norge istedenfor å sende pasientene til utlandet.

Statsråd Tore Tønne: Jeg oppfatter det vedtaket flertallet i Stortinget den gang fattet, som et vedtak om å benyttet inntil 1 milliard kr til finansiering av behandling av norske pasienter i utlandet. Det går for så vidt klart fram av det vedtak som ble fattet, at jeg som helseminister ikke har noen fullmakt til nå å begynne å omdisponere de midlene til anvendelse for tilsvarende pasientbehandling i Norge.

Jeg vil legge til at jeg tror, når det nå pekes på at man er blitt kjent med at det er kapasitet tilgjengelig også ved norske behandlingsinstitusjoner, at det må ha vært godt kjent i lang tid at det er situasjonen. Vi har pekt på lenge at problemet i stor grad er å organisere virksomheten i norsk sykehusvesen på en slik måte at vi får utnyttet kapasiteten – det er ikke situasjonen i dag. Men det er et annet spørsmål enn det som gjelder pasientbehandling i utlandet.

Jeg vil også legge til at når det nå pekes på at det finnes eksempler på at dette ville kunne blitt gjort rimeligere, så er min oppfatning at da Stortinget fattet sitt vedtak, var kostnadssiden, eller for den del prisspørsmålet for de enkelte typer av behandlinger, ikke et tema. Men jeg gjentar: Jeg har ikke noen fullmakt til å omdisponere den milliarder Stortinget bevilget til finansiering av behandling i utlandet, til tilsvarende behandling i Norge.

Olav Gunnar Ballo (SV): Jeg syns at helseministeren omgår hele spørsmålet, for jeg spør jo om helseministeren ønsker seg denne type fullmakt. Mener helseministeren at det vil være en fornuftig bruk av ressursene målrettet å sette inn deler av disse midlene mot norske sykehus, som sannsynligvis kan foreta behandlingen langt rimeligere enn det en kan i utlandet? Og det har altså helseministeren til nå ikke svart på, til tross for at han en rekke ganger har blitt stilt de spørsmålene.

Statsråd Tore Tønne: Jeg mener det spørsmålet representanten Ballo her tar opp, er et annet spørsmål enn det å omdisponere den milliarder som Stortinget har bevilget til det nevnte formålet, nemlig pasientbehandling i utlandet.

Et annet spørsmål er om vi i tillegg til det som Stortinget vedtok å bevilge for pasientbehandling i Norge under behandlingen av statsbudsjettet i høst, nå skal gå inn for å bruke enda mer penger til denne behandling. Det er et spørsmål man gjerne kan reise, men det er et helt annet spørsmål enn spørsmålet om man skal bruke av den milliarder som Stortinget har bevilget til dette formål i utlandet. Det er jo ikke slik nå heller at det er mangelen på penger som sådan som er spørsmålet i denne sammenheng. Og om det skulle være slik at Stortinget nå kom-

mer til en annen konklusjon enn det som var konklusjonen for noen måneder siden da man behandlet denne saken, må man i tilfelle hente finansieringen andre steder enn å ta av den milliarder som er bevilget til dette bestemte formål.

Presidenten: Det blir oppfølgingsspørsmål – Harald T. Nesvik.

Harald T. Nesvik (Frp): Jeg tror de fleste av oss i denne sal har visst at dersom man hadde tilført mer penger, ville det være kapasitet i det norske helsevesen, både innenfor private klinikker og innenfor sykehusene, til å utvide tiden til operasjoner og den biten der.

Enkelte medlemmer fra Arbeiderpartiet i sosialkomiteen har uttalt bl.a. at en del av denne milliarder kanskje bør brukes innenlands. Jeg vil derfor be helseministeren om å bekrefte, eller avkrefte, om det er tilfellet at disse pengene skal brukes i utlandet, slik som forslaget går ut på, eller om man også i Arbeiderpartiet vurderer å endre standpunkt til dette nå i etterkant. Stortinget har jo vedtatt dette fordi stortingsflertallet tidligere ikke har villet øke bevilgningene til norsk helsevesen.

Statsråd Tore Tønne: Det vedtaket som Stortinget fattet om dette, ble fattet mot Arbeiderpartiets stemmer og for så vidt mot Regjeringens råd, ikke fordi vi på noen måte var imot behandling i utlandet, men fordi vi mente saken burde utredes på en annen måte, og legges fram for Stortinget og ses i sammenheng med budsjettene for øvrig. Når det nå er vedtatt, oppfatter jeg det som min oppgave som helseminister å gjennomføre dette vedtaket på en så effektiv måte som mulig og i samsvar med Stortingets forutsetninger om at midlene skal brukes til finansiering av behandling av norske pasienter i utlandet.

Så må jeg igjen si: Det kan godt være at man ønsker å drøfte spørsmålet om man i tillegg til det som allerede er bevilget til pasientbehandling i Norge for inneværende år, 37–38 milliarder kr, finner det riktig å bevilge mer, men det mener jeg er et annet spørsmål.

Presidenten: Are Næss – til oppfølgingsspørsmål.

Are Næss (KrF): Begrunnelsen for Stortingets vedtak var tosidig: manglende kapasitet i Norge, antatt manglende kapasitet iallfall, og budsjettbalansen. Hvis det nå viser seg at en kan se bort fra disse to forholdene, og tatt i betraktning at det å sende pasienter til utlandet betyr at vi også eksporterer medisinsk kompetanse og erfaring samt at vi importerer en del multiresistente bakterier, vil helseministeren være enig med meg i at det ikke er noen helsepolitiske fordeler med å bruke disse midlene til behandling av norske pasienter i utlandet fremfor i Norge?

Statsråd Tore Tønne: Jeg tror for det første at man ikke uten videre kan se bort fra de forutsetninger som var så sterkt fremme på det tidspunkt Stortinget fattet sitt vedtak. Jeg tror for øvrig heller ikke at det her er snakk om en eksport av medisinsk kompetanse fra Norge. Får

vi lagt opp dette fremover på den måten vi i utgangspunktet hadde som intensjon, vil jeg snarere si at vi vil knytte det opp til et samarbeid med fagmiljøer i utlandet som også kan innebære en tilførsel av medisinsk kompetanse til Norge. Smitteproblematikken er alvorlig og må håndteres deretter, men jeg har så langt god grunn til å tro at med det omfang og den organisering denne virksomheten vil få, vil man være i stand til å håndtere den.

Men, som sagt, selv om man nå har fått fram flere opplysninger om manglende kapasitetsutnyttelse i Norge – kanskje en av de mest umiddelbare effekter av denne bevilgningen er at det er kommet så klart fram – tror jeg at man til tross for det fortsatt vil være i den situasjon at det vil være riktig å behandle norske pasienter også i utlandet.

Presidenten: Ola D. Gløtvold – til oppfølgingsspørsmål.

Ola D. Gløtvold (Sp): Helseministeren og jeg har kommunisert om denne saken en stund pr. brev. Jeg er litt forundret over helseministerens synspunkt i dag, men vi kan vel være enige om at i hvert fall har denne milliarder som ble bevilget, utløst en bedre oversikt over kapasitetssituasjonen i norsk helsevesen og sykehusbehandling.

Det er vel riktig at helseministeren ikke har mandat til å bruke denne milliarder innenlands i dag. Men det er klart at det er opp til Stortinget å endre mandatet, og det er også slik at det er opp til helseministeren å ta initiativ for å utløse flere ressurser eller prøve å få Stortinget til å endre mandatet for seg. Hensyn til pengene skal begge parter ta, men hovedansvarlig for helsen er helseministeren.

Og jeg vil spørre helseministeren: Er det ikke slik at hensynet til pasienten bør veie tyngst i denne situasjonen? Da vil det vel være en fordel med behandling i Norge i de fleste tilfeller. Helsebehandlingens kvalitet er størst her, og risikoen ved utenlandsbehandling er relativt stor. Vil helseministeren bruke initiativretten sin til å bidra til dette?

Presidenten: Presidenten minner igjen om taletiden.

Statsråd Tore Tønne: Det skal ikke være noen tvil om at det er hensynet til pasientene som veier tyngst, og som egentlig er det eneste hensyn som betyr noe i denne sammenheng. Jeg tror også at de som fattet vedtaket i Stortinget den gangen, gjorde det ut fra de beste intensjoner når det gjelder behandling og behandlingsskapasitet for norske pasienter. Jeg har ingen grunn til å reise noen tvil om det, selv om vedtaket altså skjedde mot Regjeringens råd og Arbeiderpartiets stemmer. Men jeg mener fortsatt at det er riktig av Norge under bestemte vilkår å utnytte muligheter til å trekke på kompetanse og kapasitet i utlandet når det er til fordel for norske pasienter – og det er det vi ønsker å gjøre.

Stortinget fattet dette vedtaket uten initiativ fra Regjeringens og helseministerens side. Stortinget har selvfølge-

lig også mulighet til å endre sitt eget vedtak, men jeg må se det som min oppgave å gjennomføre det vedtaket og dessuten gjennomføre de tiltak som er nødvendige for å øke behandlingskapasiteten i Norge.

Presidenten: Inge Lønning – til oppfølgingsspørsmål.

Inge Lønning (H): Denne spørsmålsrunden, som på mange måter er en reprise på en tilsvarende spørsmålsrunde for en uke siden – den gang var det riktignok statsministeren som besvarte de samme spørsmål – aktualiserer kanskje spørsmålet om man bør innføre en ny sponstanspørretime hvor Stortinget kan stille spørsmål til seg selv, istedenfor å omadressere dem via en statsråd. Men det er jo nyttig, og jeg forstår statsråden slik at han er enig i at denne milliardbevilgningen er vel anvendte penger hvis den har fått frem sannheten om den ledige kapasitet i det norske helsevesen.

Mitt spørsmål til statsråden er: Er statsråden kommet så langt at han har gjort seg klare tanker om hvordan han skal utnytte det budskapet som nå kommer fra våre norske helseinstitusjoner om ledig kapasitet?

Statsråd Tore Tønne: Jeg må for det første si meg enig i at en del av de spørsmålene som er stilt, føler jeg at jeg selv også til dels må returnere til Stortinget. Jeg må også si at jeg nok mener at å bevilge 1 milliard kr med det formål å få fram informasjon om ledig kapasitet, vil jeg ikke karakterisere som vel anvendte penger. Men det jeg sa, var at en av de første effekter av bevilgningen var kanskje at det fremkom atskillig mer informasjon om ledig kapasitet enn det som i hvert fall var gitt i den form tidligere.

Og så gjentar jeg at jeg tror nok det var kjent for de fleste som arbeider med disse problemstillingene, at problemet i norsk sykehusvesen vel så mye er å få til en effektiv organisering og dermed utnyttelse av kapasiteten som det er et spørsmål om å tilføre mer penger for å få behandlet flere. Sånn sett kan jeg også svare bekreftende på at vi fortsatt arbeider med ytterligere tiltak for å se hvordan vi kan få utnyttet bedre den kapasitet som er anonsert i den senere tid.

Presidenten: Den tildelte taletid er i hvert fall kapasitetsmessig vel utnyttet.

Vi går videre til neste hovedspørsmål.

Odd Roger Enoksen (Sp): Jeg vil også stille spørsmål til helseministeren, men om et helt annet tema.

Det raser nå en debatt om kugalskap i de fleste europeiske land, og det er en betydelig engstelse blant forbrukere i de fleste land for denne sykdommen. Det er kun fire land i Europa som så langt ikke har påvist smitte av kugalskap, og ikke minst på grunn av at vi har dyktige fagfolk som har vært restriktive, regnes Norge for å være et av de tryggeste land i så måte. Risikoen for at det skal befinne seg smitte her til lands, er derfor særdeles liten. Men til tross for at vi har en trygg dyrehelsetilstand og trygge matvarer, fortsetter vi altså med import av levende

dyr fra land som allerede har påvist smitte, hvor enkelte EU-land har bedt om å få lov til å innføre importforbud.

Som ansvarlig for folkehelsen føler statsråden seg bekvem med de tiltak vi har iverksatt for å ivareta føre var-prinsippet i forhold til mulig import av smittestoffer?

Statsråd Tore Tønne: Jeg må først ta det forbehold at de tiltak og det tilsyn som har å gjøre med import av levende dyr, ikke ligger under helseministerens ansvarsområde, men under landbruksministerens, og at jeg sånn sett ikke kan si annet om det enn at jeg ut fra det jeg får orientering om med hensyn til hvordan den kontrollen håndteres, føler meg komfortabel med sikkerheten i det som gjøres.

Mitt anliggende i denne sammenheng knytter seg til kontrollen med matvarer som markedsføres i Norge. Det er en kontroll som utøves med hjemmel i næringsmiddel-lovgivningen og under tilsyn av Statens næringsmiddel-tilsyn. Og det er klart at ikke minst i lys av det man nå har sett eksempler på i andre land i Europa, har det vært all grunn til å gjennomgå dette for å forsikre oss om at vi har et tilsyn og en årvåkenhet som situasjonen tilsier. I så henseende kan jeg svare at jeg føler meg bekvem med den måten dette skjer på.

Odd Roger Enoksen (Sp): Fra fagfolkenes side, fra alle faginstusjonene, anbefaler man importforbud og hevder at det finnes ingen sikre analysemetoder, ingen metoder som kan påvise om importerte dyr har smittestoffer, eller for den del om importert kjøtt inneholder smitte av kugalskap. Til tross for de faglige rådene har altså Regjeringen valgt å opprettholde import både av levende dyr og av kjøtt. Risikoen for at det skal befinne seg smittestoffer i norske matvarer eller i matvarer som blir solgt på det norske markedet fra importerte dyr, er dermed også til stede ifølge fagfolkene. Som ansvarlig for folkehelsen har statsråden et selvstendig ansvar for å foreta vurderinger i forhold til den risikoen.

Mener statsråden fortsatt at føre var-prinsippet i tilstrekkelig grad ligger i bunnen for den politikk som føres, når det fra fagfolk hevdes at det ikke kan utelukkes at det finnes smittestoffer i det kjøttet som befinner seg i butikkene i Norge?

Statsråd Tore Tønne: Mitt svar på det er ja.

Presidenten: Det blir oppfølgingsspørsmål – Morten Lund.

Morten Lund (Sp): I sak etter sak overser denne regjeringen de helsefaglige rådene – det skjedde når det gjaldt matsminkedirektivene, det skjer i denne saken – og ikke bare de helsefaglige rådene, men også det som sies fra forbrukerorganisasjonene, som gikk imot godkjenning av matsminkedirektivene, og som nå gir råd om at det ikke skal importeres levende dyr eller produkter til Norge, og det gjelder på nordisk basis. I andre land trefter EU-medlemmene ensidige sikkerhetstiltak på tvers av

EU. I Norge er vi opptatt av ensidig EU-tilpasning, uavhengig av de helsefaglige rådene.

Vi vet for lite om smitteveiene når det gjelder kugalskap, og om treffsikkerheten av testene. Det ble bekreftet senest i går da komiteen var på Veterinærinstituttet. Import av levende storfe og kjøtt kan være import av smitte, sies det også derfra.

Hvorfor skal vi skille oss så mye ut fra EU-medlemmene på dette området?

Statsråd Tore Tønne: Jeg forstår at spørsmålet – hvis jeg oppfattet det riktig – er hvorfor vi skal atskille oss så mye fra EU-landene på dette området.

Det er klart at på en rekke områder opptrer vi i Norge annerledes enn EU-landene gjør, og i så henseende er det vel også representanten Lund, i enkelte tilfeller i hvert fall, som mener at vi nettopp skal oppføre oss annerledes.

Det jeg legger vekt på i denne sammenheng, er at vi sørger for at vi har en matvarekontroll i vårt land som er i samsvar med den lovgivning Stortinget har fastlagt, og som i tilstrekkelig grad ivaretar de risikomomenter som her er vurdert. Det mener jeg vi gjør i dette tilfellet, og det sier jeg uavhengig av om vi i så henseende kan oppføre oss annerledes enn EU gjør.

Presidenten: Vi går videre til neste hovedspørsmål.

Harald T. Nesvik (Frp): Jeg vil få lov å stille et spørsmål til den ærede helseminister.

Sosial- og helsedepartementet har sendt ut et høringsnotat om den statlige overtakelsen av spesialisthelsetjenesten, og Fremskrittspartiet må rose helseministeren for mye av innholdet i det notatet. Det som overrasker meg, er at når jeg går igjennom notatet, står det helt klart at når det gjelder rusomsorgen som utøves i den enkelte fylkeskommune, vil dette bli liggende igjen hos fylkeskommunen og dermed ikke få den samme oppfølgingen fra staten som den øvrige helsetjenesten vil få.

Vil statsråden når man går til behandling av denne saken, også vurdere å ta rusomsorgen med inn i den statlige overtakelsen?

Statsråd Tore Tønne: Igjen er svaret ja.

Harald T. Nesvik (Frp): Jeg vil takke statsråden for svaret han kom med der. Det er betryggende å høre at også statsråden er inne på de samme tankene som undertegnede – at det nå er viktig at vi får samkjørt dette området. Norge er tross alt den nasjonen i Europa nå som har de desidert høyeste tallene når det bl.a. gjelder overdoser.

Spørsmålet mitt til helseministeren i så henseende er: Har helseministeren noen tanker og vyer rundt akkurat dette, slik at vi ved en eventuell statlig overtakelse kan få iverksatt tiltak som bedre kan møte problemstillingen på dette feltet?

Statsråd Tore Tønne: Jeg kunne også her svart ja – for så vidt som jeg har noen tanker om det. Jeg må ta det forbeholdet at jeg i så fall ville gå inn på en annen stats-

råds ansvarsområde, nemlig sosialministerens. Jeg vil foretrekke å få anledning til å gå igjennom disse spørsmålene med sosialministeren, og jeg viser til at det også er spørsmål som vi eventuelt vil komme tilbake til Stortinget med i forbindelse med proposisjonen som vi forbereder om det statlige ansvaret for spesialisthelsetjenesten.

Presidenten: Ola D. Gløtvold – til oppfølgingsspørsmål.

Ola D. Gløtvold (Sp): Det er interessant å være med på å legge på plass brikkene i dette puslespillet som heter statsforetak og statlig ansvar for helsesektoren. Men helsesektoren hører nært sammen med sosialsektoren, og det var det som også kom fram nå ved Nesviks spørsmål. Og helseministeren bekreftet at rusomsorgen skal tas over av staten.

Men så har vi en veldig klar link mellom rusomsorg og familievern/barnevern. Jeg har lyst til å stille følgende tilleggsspørsmål til helseministeren: Hva vil helseministeren gjøre med dette, som er så nær knyttet til første- linjetjenesten og kommunal omsorg? Vil også barnevernet og familievernet nå bli tatt over fullt og helt av staten?

Statsråd Tore Tønne: For det første vil jeg ta forbehold i forhold til at jeg skulle ha bekreftet at staten vil overta ansvaret for rusomsorgen. Men det jeg bekrefter klart, er at vi som ledd i det arbeidet vi nå gjør, og også på bakgrunn av de tilbakemeldinger vi får fra høringsrunden, vil vurdere også det spørsmålet.

De spørsmål som representanten Gløtvold tar opp, som gjelder området barnevern/familievern, er jeg klar over er et til dels vanskelig grenseområde også i dag. Det er det, enten det er fylkeskommunene eller det måtte være staten som sitter med eieransvaret innenfor spesialisthelsetjenesten. Det i seg selv at staten eventuelt skulle overta eieransvaret for spesialisthelsetjenesten, er ikke utløsende for en avklaring av disse spørsmålene. Men jeg mener at det er spørsmål som uansett krever en avklaring, og ser fram til å komme tilbake til det.

Presidenten: Vi går videre til neste hovedspørsmål.

Åse Gunhild Woie Duesund (KrF): Jeg vil gjerne stille justisministeren et spørsmål.

Jeg vil vise til VG fra mandag 22. januar, der jeg kan lese at en rekke blødere er blitt påført hepatitt C ved behandling i norske sykehus. Ved behandling av erstatningssaken har faginstansen Statens helsetilsyn, på bakgrunn av grundige medisinske vurderinger, anbefalt en erstatningssum til den enkelte. Min forbauselse var stor da jeg leste at Justisdepartementet har overprøvd Statens helsetilsyn og innstilt på betydelig lavere erstatningssummer overfor Stortingets billighetserstatningsutvalg, som tar den endelige avgjørelsen.

Mitt spørsmål til justisministeren blir da: Mener statsråden at Justisdepartementet har fagkunnskap som gjør det i stand til å overprøve Statens helsetilsyn, som er en uavhengig faginstans?

Statsråd Hanne Harlem: Justisdepartementet er i denne sammenheng sekretariat for Stortingets billighetserstatningsutvalg og er således fullt og helt underlagt Stortingets egne ordninger, og er altså ikke en del av statsrådets og Regjeringens ansvar i denne forbindelse. Det er Stortingets billighetserstatningsutvalg som også tar stilling til den erstatningssum som skal utbetales.

Det jeg kjenner til av den saken mer konkret, er at den anbefalingen sekretariatet til Billighetserstatningsutvalget har gitt til Billighetserstatningsutvalget, er basert på en vurdering av de tidligere vedtak Billighetserstatningsutvalget, og for så vidt Stortinget selv i forbindelse med klage, har fattet og gitt av erstatning i tilsvarende eller lignende saker. Utover det har jeg lite å tilføye.

Åse Gunhild Woie Duesund (KrF): Jeg takker statsråden for svaret.

Dette spørsmålet dreier seg ikke bare om jus, og derfor går mitt oppfølgingsspørsmål til helseministeren.

Det er betryggende at helsetjenesten nå har behandlingsmetoder som sikrer at alle blodprodukter er fri for hepatitt C-virus. Mange blødere har ofte tilleggsskader, og å bli smittet med hepatitt C er en stor ekstrabelasting for disse. Penger gir ikke helsen tilbake, men kan gjøre hverdagen enklere for de 100 som er smittet.

Hvordan ser helseministeren på at faginstansen, som er Statens helsetilsyn, overprøves av Justisdepartementet i slike saker?

Statsråd Tore Tønne: Jeg har fått et oppfølgingsspørsmål til en sak som jeg må være åpen og si at jeg i farten ikke føler meg komfortabel med å svare på. Jeg kjenner ikke så godt til saken engang at jeg kan gi et fyllestgjørende svar. Jeg ber derfor om å få komme tilbake til det ved en senere anledning.

Presidenten: Vi går da videre til siste hovedspørsmål.

Sonja Irene Sjøli (H): Mitt spørsmål går til helseministeren, og gjelder behandlingsskapasiteten ved våre sykehus.

For Høyre er utgangspunktet at når det ikke er kapasitet ved offentlige sykehus i Norge, skal pasientene kunne ta med seg pengene til private sykehus eller til behandling i utlandet. Det viktigste er at pasientene får behandling. Derfor støttet vi også bruken av den ene milliard.

Det er helt klart muligheter for norske sykehus til å behandle flere enn de gjør i dag. Et oppslag i VG i forrige uke viser at kirurger bruker bare fire timer hver uke på operasjon. Det er sløsing med legenes kompetanse og arbeidskraft, og det er pasientene som taper på det.

Jeg er enig i at en bedre organisering og et statlig ansvar for sykehusene er ett skritt på veien, men det er også nødvendig å se på hvordan sykehusene får betalt for det de gjør. I dag får de betalt for hver pasient, og det skal lønne seg for sykehusene å behandle flere.

Vil helseministeren vurdere å øke stykkprisandelen til sykehusene, slik at det kan frigjøres behandlingsskapasitet og gi pasienter i kø raskere behandling?

Statsråd Tore Tønne: Jeg understreker så ofte jeg kan at jeg tror en bedre utnyttelse av kapasiteten ved norske sykehus og behandlingssinstitusjoner ikke først og fremst nå er spørsmål om mer penger, men spørsmål om hvordan vi organiserer virksomheten, slik at vi får mer ut av de store beløp som settes inn i tjenesten. Og jeg mener det er typisk når representanten her viser til eksempler hvor kirurger opererer relativt få antall timer i uken. Det er i veldig stor grad et spørsmål om organisasjon og ledelse i sykehusene, og jeg mener mer så enn at det er et spørsmål om mer penger.

Så kan man si – og det tror jeg det ikke er noen stor uenighet om – at det alltid vil være forbedringsmuligheter i de finansieringssytemer vi har. Der kan jeg også bekreftede at jeg mener at de systemer vi har, skal være gjenstand for løpende vurdering. Det er en dynamikk i dette som gjør at man ikke kan fastlegge en finansieringsordning én gang for alle. Fremfor alt utvikler behandlingsmetoder og kostnadsforhold seg, som gjør det helt naturlig at de spørsmålene er til løpende vurdering. Så må man også ta hensyn til at man ikke kan endre hele tiden, for da går det på bekostning av forutsigbarheten for de som skal planlegge sin virksomhet.

Jeg tror at vi i fremtiden også vil ha et finansieringsystem som er basert på en kombinasjon av rammefinansiering og innsatsstyrt finansiering. Den innsatsstyrte finansieringen, ISF, trenger vel først og fremst en gjennomgang med hensyn til det underliggende DRG-system og satsene for det. Det er der kanskje de største problemene ligger i dag. Men i den forbindelse vil man naturlig nok også etter hvert vurdere hvor stor andel av kostnadene som skal finansieres gjennom ISF, og hvor mye gjennom rammefinansiering.

Sonja Irene Sjøli (H): Jeg er enig i at det er nødvendig med en gjennomgang, og jeg er også glad for at helseministeren ser det slik. Høyre har foreslått å øke stykkprisandelen og la pengene følge pasienten direkte til sykehuset, og ikke ta veien om fylkeskommunen.

I Akershus har vi nå en situasjon hvor de statlige midlene som skulle gå til sykehusene for utført behandling, nærmere 80 mill. kr, er blitt rotet bort i fylkeskommunen. Det var penger som skulle gått til å behandle enda flere pasienter. Dette er uakseptabelt.

Mitt spørsmål til helseministeren er om han ikke ser det uheldige i at pengene går til fylkeskommunen eller til de nye helseregionale foretak, slik helseministeren nå har foreslått. Bør de ikke i stedet gå direkte til sykehusene som behandler pasientene?

Statsråd Tore Tønne: Jeg mener at det skal være kortest mulig avstand mellom dem som utfører innsatsen og slik sett skaper resultatene, og dem som betaler for den innsatsen som utføres og de resultater som derved oppnås. Det er et viktig og etter mitt skjønn riktig prinsipp. Jeg mener også at de forslag som vi nå arbeider med for en omfattende reform av sykehussektoren, vil føre til at det blir kortere avstand og mer direkte sammenheng mellom innsats og resultater og finansiering.

Jeg mener det er den veien vi bør gå, og jeg tror ikke – alle forhold tatt i betraktning – at det er en mer hensiktsmessig måte å lage en indirekte vei med midlene via pasienten, enn det er å lage indirekte veier via andre. Jeg mener at finansieringen bør gå mest mulig direkte til dem som utfører de pålagte oppgaver.

Presidenten: Det blir oppfølgingsspørsmål – Olav Gunnar Ballo.

Olav Gunnar Ballo (SV): Jeg registrerer at helseministeren nå gang på gang har sagt at det ikke først og fremst er spørsmål om mer penger, men om bedre organisering, og det er jeg for så vidt helt enig med helseministeren i. Og da tilbake til denne milliarden, som også Sonja Irene Sjøli var inne på: Poenget er her at de pengene nettopp er bevilget, mens det helseministeren tar til orde for, er at i den grad man skal utnytte ekstrakapasiteten, skulle det være via en ekstrabevilgning. Det er komplett ulogisk, det er jo det motsatte av det helseministeren ellers uttrykker at han ønsker, nemlig å bruke eksisterende midler på best mulig måte.

Hva er da helseministerens begrunnelse for at han ikke ønsker å bruke denne milliarden på best mulig måte?

Statsråd Tore Tønne: Jeg mener selvfølgelig å bruke den milliarden på best mulig måte, og jeg mener også å ønske å bruke den i samsvar med de forutsetninger Stortinget har vedtatt for det.

Så har også Stortinget vedtatt at det neste år skal brukes ytterligere midler til pasientbehandling i Norge. Jeg er ikke fremmed for å gå inn i en diskusjon om det skal bevilges ytterligere penger til sykehusene i Norge. Det er ikke det jeg har sagt i dette, jeg har sagt at jeg tror det er vel så viktig nå å gjøre noe med organiseringen som det er å bevilge enda mer penger. Men det kan godt tenkes at det blir aktuelt å bevilge enda mer penger også i inneværende år. Men i så fall er det spørsmål som jeg mener man må kunne ta stilling til helt uavhengig av om det også allerede er bevilget 1 milliard kr til behandling i utlandet. Det mener jeg er to helt atskilte spørsmål.

Presidenten: Ansgar Gabrielsen – til oppfølgings-spørsmål.

Ansgar Gabrielsen (H): Helsepolitikken er full av paradokser, og befolkningen stiller seg en masse spørsmål mens politikerne holder på å diskutere ting som de færreste forstår. Paradoksene er at vi har Europas beste legedekning, vi har en input som er like stor som i andre europeiske land, samtidig som vi har de lengste køene på mange planlagte helsetjenester. Dette er paradokser som folk ikke forstår. Vi har altså de lengste helsekøene, og der står folk ganske rolig og stille ganske lenge, i den grad de er i stand til å stå.

Kan statsråden forklare det norske folk og Stortinget hvordan det i all verdens rike kan ha utviklet seg sånn i dette landet at folk ikke aksepterer å vente en måned på at bilen skal bli reparert for en kaskoskade, med en stor

egenandel, mens man står tålmodig i kø i opp til 12–15 måneder og venter på en helsetjeneste som man skal ha ut etter å ha betalt inn skatt og folketrygdavgift i årtier? Baserer Arbeiderpartiet seg på at tålmodigheten skal vedvare også når statsråden overtar finansieringsansvaret?

Presidenten: Statsråden har ett minutt på å svare på denne utfordringen.

Statsråd Tore Tønne: La meg først si at det er borti-mot et filosofisk spørsmål når man skal begynne å spekulere i *hvorfor* en befolkning tilsynelatende er mer tålmodig når det gjelder å stå i helsekø, enn når det gjelder å stå i bilreparasjonskø. Jeg vet ikke om jeg kan gi et fornuftig svar på det, men jeg vil i hvert fall delvis svare på det andre spørsmålet. Nei, vi kan selvfølgelig ikke basere oss på at en slik tålmodighet – om representanten vil kalle det det – når det gjelder å stå i helsekø. Vi ser vel eksempler på at det ikke er det. Jeg tror heller ikke det vil være ved, og jeg tror ikke det bør være ved. Derfor er jeg også så opptatt av at vi må komme over i en situasjon hvor vi ikke har disse ventetidene for behandling i Norge.

Presidenten: Tiden for den muntlige spørretimen er nå omme, og vi går over til den ordinære spørretimen.

Ordinær spørretime

Presidenten: Det blir en rekke endringer i den oppsatte spørsmålslisten, og presidenten viser i den sammenheng til den beriktigede oversikt som nettopp er omdelt på representantenes plasser i salen.

De foreslåtte endringer i dagens spørretime foreslås godkjent. – Det anses vedtatt.

Endringene var som følger:

Spørsmål 2, fra representanten Lars Rise til forsvarsministeren, vil bli tatt opp av representanten Anne Brit Stråtveit.

Spørsmål 3, fra representanten Vidar Kleppe til nærings- og handelsministeren, vil bli tatt opp av representanten Terje Knudsen.

Spørsmål 4, fra representanten Christopher Stensaker til finansministeren, vil bli besvart av samferdselsministeren på vegne av finansministeren, som er bortreist. Etter anmodning fra samferdselsministeren blir dette spørsmålet flyttet og besvart før spørsmål 9, som skal besvares av samme statsråd.

Spørsmål 10, fra representanten Elsa Skarbøvik til fiskeriministerens, vil bli besvart av samferdselsministeren på vegne av fiskeriministerens, som er bortreist.

Spørsmål 11, fra representanten Leif Helge Kongs- haug til fiskeriministerens, vil bli besvart av nærings- og handelsministerens som rette vedkommende.

Spørsmål 18, fra representanten Morten Lund til landbruksministerens, vil bli besvart av helseministerens som rette vedkommende.

Spørsmål 22, fra representanten Hallgeir H. Lange-land til olje- og energiministeren, blir etter anmodning fra statsråden flyttet og besvart etter spørsmål 2.

S p ø r s m å l 1

Jørn L. Stang (Frp): Jeg har følgende spørsmål til forsvarsministeren:

«Gamlebyen i Fredrikstad er den best bevarte garnison/festningsby i Norden, og har vært det siden 1644. Bydelen er en historisk perle og en viktig del av vår kulturarv. Forsvarssjefens planer er at den militære enhet skal opphøre der.

Man går ut fra at statsråden ser hva konsekvensene kan bli for den historiske by som Forsvaret har bidratt med å bygge opp, og i den forbindelse melder spørsmålet seg om statsråden har synspunkter for etterbruken og ansvaret for de militære bygg og anlegg i Gamlebyen?»

Statsråd Bjørn Tore Godal: Forsvaret har gjennom mange år vist stor interesse for å holde Fredrikstads festning i Gamlebyen i presentabel stand. Et stort løft ble tatt i årene 1991-1994, hvor planering av vollene, legging av gangstier, sikring av vannfronten i vollgraven og vegetasjonsbehandling i denne forbindelse ble gjennomført. Dette ble gjort for å få fram de rette profiler og konturer, som etter hvert var blitt utvisket. Arbeidet var et større felles prosjekt mellom Fredrikstad kommune, Miljøverndepartementet og Forsvarsdepartementet. Fra statens side ble det bevilget 27 mill. kr til prosjektet. Resultatet ble meget bra, og jeg er enig med representanten Stang i at Gamlebyen er en historisk perle.

I forbindelse med den omstilling som nå er i gang i Forsvaret, vil en rekke kommuner og militære enheter over hele landet bli berørt. Forsvarssjefen har fremmet sitt forslag til Forsvarsdepartementet. I departementet arbeider vi nå intensivt med å utforme en langtidsproposisjon som vi har til hensikt å fremme for Stortinget i neste måned. Jeg finner det derfor i dag ikke riktig å gå inn på de konkrete organisasjonsendringer som vil bli foreslått.

I proposisjonen vil det uansett være naturlig å komme inn på retningslinjer for håndtering av alle typer eiendommer, bygg og anlegg som Forsvaret ikke lenger vil ha behov for. Dette gjelder ikke minst gamle festningsverker av nasjonal betydning, der staten har et klart ansvar.

Jørn L. Stang (Frp): Jeg takker for svaret fra statsråden. Det var ganske klart det som gjaldt bygninger av nasjonal verdi, og det var jo også egentlig hovedspørsmålet mitt, nemlig hva man ville gjøre med disse bygningene i Gamlebyen.

Hele 30 pst. av bygningene i Gamlebyen er militære anlegg, og det er ikke til å stikke under stol at både de som bor der, og de som ser Gamlebyen i turistøyemed, er redde for utviklingen totalt sett. Siden Forsvaret har lagt ned hele 50 mill. kr de siste ti årene for nettopp å ruste opp Gamlebyen, som også forsvarsministeren var inne på, vil jeg gjerne stille følgende spørsmål: Vil han over-

for forsvarssjefen sørge for at han vektlegger tilstrekkelig i sine vurderinger og konklusjoner nettopp det forsvarsministeren nå var inne på og vektla selv?

Statsråd Bjørn Tore Godal: Jeg er en hyppigere gjest i Gamlebyen i Fredrikstad enn det representanten kanskje er klar over, og jeg er derfor helt enig i det som nettopp nå er sagt, og i det representanten anlegger som grunnlag for sitt spørsmål.

Gamlebyen i Fredrikstad er en perle som vi må ta vare på. Hvilke tiltak som skal treffes, er jo avhengig av hvilke vedtak Stortinget kommer til å treffe om Gamlebyens og Fredrikstads plass i den framtidige militære struktur. Det er det for tidlig for meg å uttale meg om på Regjeringens vegne, og sannsynligvis for tidlig for Stortinget å uttale seg om før man har sett innholdet i proposisjonen. Men uansett må det være slik at det finnes en nasjonal myndighet som har som ansvar å forvalte de kulturverdier som ligger i nasjonale festningsverk, enten de er i militær bruk eller ikke. Og på en eller annen måte må det håndteres i den proposisjonen som etter planen legges fram midt i februar, slik at vi kan ivareta de viktige behov som representanten peker på.

Jørn L. Stang (Frp): Jeg takker statsråden for ganske klare svar så langt. Vi er jo alle klar over at det er sterke nedskjæringer på forsvarsområdet og at det vil gi virkninger som også Gamlebyen vil lide under. Jeg vil likevel spørre forsvarsministeren om han i det hele tatt mener at det skal være noen militær virksomhet i Fredrikstad. Siden han er en så hyppig gjest der, har han kanskje en formening om det er viktig at Hæren er der på en eller annen måte. I tillegg er det også en del investeringsbehov som skal til når deler av Hæren i Gamlebyen skal overflyttes, bl.a. til Rygge. Ser man også dette i sammenheng med de totale kostnadene?

Statsråd Bjørn Tore Godal: Det er tillatt å spørre – dette er jo en spørretime – men det er også tillatt å la være å svare. Jeg gir ikke noen svar om substansen i den langtidsproposisjonen som vil bli lagt fram for Stortinget, etter planen den 16. februar, verken når det gjelder Fredrikstad eller noe annet sted i landet. Det ville bære galt av sted om jeg så å si skulle dele ut biter av svarene uten å stå for en helhet som Regjeringen stiller seg bak i en samlet proposisjon. Så jeg må dessverre skuffe representanten på det punkt – men det var han kanskje klar over.

S p ø r s m å l 2

Presidenten: Dette spørsmålet, fra representanten Lars Rise til forsvarsministeren, blir tatt opp av representanten Anne Brit Stråtveit.

Anne Brit Stråtveit (KrF): Spørsmålet går til forsvarsministeren:

«Ifølge en rapport behandlet i Europarådets miljøkomite om miljøeffekter av krigen i Jugoslavia, er det påvist en sterk økning i forekomsten av fødselsskader» –

fosterskader skal det nok være – «i områder hvor det er brukt utarmet uran i bomber, både i Sør-Irak og Bosnia.

Hvorfor berørte ikke forsvarsministeren dette forhold i sin redegjørelse til Stortinget 18. januar 2001, og vil han legge føre var-prinsippet til grunn i all senere behandling av spørsmål knyttet til bruk av utarmet uran i ammunisjon?»

Statsråd Bjørn Tore Godal: Rapporten representanten viser til, er etter det jeg forstår, en rapport som Europarådets miljøkomite la fram 10. januar i år om «Environmental impact of the war in Yugoslavia on the South-East Europe». Rapporten – som jeg ikke var kjent med da jeg holdt min redegjørelse 18. januar – redegjør nærmere for de miljømessige konsekvenser av luftkrigen mot Jugoslavia i tidsrommet 24. mars–5. juni 1999, herunder forurensningen av luft, vann og jord som konsekvens av bombingene av industrianlegg og infrastruktur. Rapporten berører bruk av ammunisjon med utarmet uran, men så vidt jeg kan se, inneholder den ingen ny dokumentasjon eller opplysninger som ikke tidligere er kjent fra andre kilder, og som var et grunnlag for min gjennomgang i redegjørelsen i forrige uke.

Rapporten kartlegger forurensninger etter den massive luftkampanjen, utslipp av jeteksos og nitrogenoksid og forurensninger forårsaket av bombingene av industri og oljeanlegg, bl.a. av 20 kjemiske og petrokjemiske anlegg, som utgjorde om lag 70 pst. av Jugoslavias oljeraffineringskapasitet, 78 industrianlegg og 42 kraftverk. Forurensning av vann og luft samt skader på landskap, skog og jord er viet mer plass i denne rapporten enn bruken av ammunisjon med utarmet uran. Fokus rettes mot tiltak for å redusere miljøskadene, og rapporten peker på at disse skadene delvis omfatter land som Albania, Ungarn, Romania, Bulgaria, Hellas og FYROM. Rapporten, som etter det jeg forstår, ikke er endelig, har et bredt perspektiv i sin vurdering av skadene på miljøet i Sørøst-Europa.

Jeg deler dette brede perspektivet. I min redegjørelse 18. januar la jeg nettopp vekt på at det i tillegg til ulike typer forurensninger som følge av våpenbruk i et tidligere krigsområde, også er forurensninger som følge av ødeleggelser i sivil infrastruktur og industri. Mitt poeng var at en eventuell sammenheng mellom helseskade og tjenestegjøring kan ligge i kombinasjonen av flere aktuelle forurensningskilder.

En økning i antall fødselsskader i Sør-Irak og Bosnia kan ha en slik forklaring, selv om vi på det nåværende tidspunkt ikke bør trekke bastante konklusjoner i noen retning.

Så til slutt til spørsmålet om føre var-prinsippet. I min redegjørelse 18. januar uttalte jeg at det for tiden ikke pågår militær strid som aktualiserer bruk av ammunisjon med utarmet uran. Om så var tilfellet, er det mitt syn at slik ammunisjon heller ikke bør benyttes så lenge medisinske årsakssammenhenger ikke er avklart. Jeg uttalte videre at dette synet ville bli lagt til grunn for den norske holdningen i NATO-organer som eventuelt skal forholde seg til spørsmålet. Jeg mener derfor at jeg i min redegjø-

relse for Stortinget 18. januar allerede har svart bekrefte på det spørsmål representanten nå stiller på representantens Rises vegne, nemlig spørsmålet om holdning til bruk av våpen med utarmet uran.

For øvrig vil jeg følge utviklingen i denne saken nøye. I neste uke skal jeg møte NATOs generalsekretær, Lord Robertson. Jeg vil da ta opp ulike sider ved bruken av ammunisjon med utarmet uran, bl.a. de seneste opplysninger om at det kan være forekomster av plutonium i disse granatene.

Anne Brit Stråtveit (KrF): Jeg takker statsråden for det svaret. Så vidt jeg har forstått, skal denne saken opp i Europarådets parlamentariske forsamling i dag, og da skal man altså debattere spørsmålet om utarmet uran som går inn i det økologiske kretsløpet, og som kan føre til kromosomskader og fosterskader. Med tanke på det er føre var-prinsippet absolutt viktig. Statsråden hadde derfor en noe smal innfallsvinkel i sin redegjørelse og omgikk akkurat den delen.

Nå skal Stortinget drøfte dette om ikke altfor lenge. Men jeg har likevel noen spørsmål: Vil statsråden sørge for at de som har vært i området hvor det er brukt utarmet uran, også følges opp med hensyn til frykt for å få barn med fosterskader? Hva slags hjelp og støtte kan forventes dersom slike skader skulle vise seg å oppstå på grunn av dette?

Statsråden ser sikkert at det her er snakk om oppfølging over ganske lang tid. Det er naturlig at unge soldater føler dette nå som det har vært skrevet så mye om det, og har en viss frykt for det.

Statsråd Bjørn Tore Godal: Jeg deler ikke helt karakteristikken av at mitt svar i dag eller redegjørelsen i forrige uke var «smal» i forhold til Europarådets rapport. Tvert imot sa jeg at det kan være et bredere årsaksspekter bak eventuelle helseplager enn utarmet uran isolert. Det fine med Europarådets rapport er at den faktisk tar opp et bredere aspekt enn utarmet uran, og jeg er altså, som sagt, enig i det utgangspunktet.

Det er veldig viktig at de brede helseundersøkelser som nå settes i gang, med faglige innspill og råd fra alle kompetente myndigheter i Norge, er så brede som mulig, slik at vi ikke sjekker for noe som kommer ut i null, men så kan det være noe helt annet som er galt. Da har vi misbrukt en gylden anledning til å få oversikt.

Det ligger i forlengelsen av dette svaret at vi selvsagt også må ha et øye for de helseaspekter som representanten tar opp i forhold til fødselsskader, barn osv. Siktemålet må være så bredt som mulig, slik at vi dekker opp alle mulige skadevirkninger knyttet til ytre miljøpåvirkning.

Anne Brit Stråtveit (KrF): Regjeringen og forsvarsjefen har tatt initiativ til tiltak, og de «jeg vet-erklæringene» som det legges opp til, er bra. Statsråden har også sagt at man vil ta initiativ til at det blir foretatt fullgode helseundersøkelser ved avslutningen av og ett år etter at personell har avsluttet internasjonal tjeneste. Kreft kan utvikle seg langsomt, og fosterskader kan vise seg på et

langt senere tidspunkt. Mener statsråden at det det legges opp til, er tilstrekkelig, eller bør dette personellet følges opp over lengre tid? Så vidt jeg vet, er personell som var med i Telemarksbataljonens første kontingent i Kosovo, ennå ikke personlig informert om de undersøkelsene og tiltak som er satt i gang for å gi den tryggheten de trenger etter all omtale i media. Er statsråden enig i at det burde de ha blitt? Og hvilket tidsperspektiv har han på informasjon om helseundersøkelser til dem som er usikker på hva som blir gjort for dem som enkeltpersoner i denne saken?

P e r O v e W i d t h hadde her overtatt presidentplassen.

Statsråd Bjørn Tore Godal: Forsvarssjefens initiativ går ut på at et stort antall personell som har tjenestegjort i internasjonale operasjoner – rundt 18 000, sannsynligvis, siden 1990/91 – skal innkalles til en bredt anlagt undersøkelse. Jeg har ikke noe grunnlag for å kritisere ham for å være treg der. Jeg tror det er medisinske grunner til at de faglige instanser nå må sette seg ned grundig og være helt sikker på hva de skal undersøke, slik at opplegget for undersøkelsene blir så godt som mulig, framfor å reagere på dato dagen etter på noe som kanskje ikke er et fullgodt medisinsk opplegg.

Jeg er fullt ut åpen for de aspekter som representanten tar opp når det gjelder oppfølging av denne type skader spesielt, men det er også mange andre typer mulige skader. Når vi da legger såpass mye ressurser inn i en bred undersøkelse og annen oppfølging som vi gjør – jeg viser til min redegjørelse – er det veldig viktig at alle faginstanser i Norge, Krefregisteret og alt annet, som nå samarbeider med Forsvaret om dette, har de fornødne innspill, slik at de treffer riktig. Ellers kan undersøkelsene bli temmelig proforma. Men de aspekter representanten tar opp, skal vi følge opp.

Presidenten: Vi går da til spørsmål 22.

S p ø r s m å l 2 2

Hallgeir H. Langeland (SV): Eg vil gjerne stilla følgjande spørsmål til olje- og energiministeren:

«Det kan bli bygd saltkraftverk på Sunndalsøra om få år. Forskarar seier at denne energikjelda kan auka norsk produksjon av kraft med frå 50 til 100 TWh. Regjeringa prioriterer ikkje dette alternativet, men gjev mellom anna statlege selskap løyve til å bygga fleire lite energieffektive og sterkt forureinande gasskraftverk.

Kva er årsaka til at Regjeringa styrer eller lét seg styre av dei alternativa som aukar utsleppa av klimagassar, når ho kjenner til potensialet til dei miljøvenlege alternativa?»

Statsråd Olav Akselsen: Lat meg først få takka spørjaren for at han nok ein gong gir meg sjansen til å svara på kvifor Regjeringa meiner det er rett å leggja til rette for bygging av gasskraftverk i Noreg. Det er tre hovudgrunnar til det:

Ved å byggja gasskraftverk i Noreg utnyttar me ei norsk råvare her i landet og medverkar dermed til å auka verdien av denne råvara, ein verdiauke som alternativt ville skjedd i utlandet.

Ved å byggja gasskraftverk i Noreg betrar me forsyningstryggleiken. I eit normalår bruker me no meir straum enn me produserer. Bygging av gasskraftverk er den einaste realistiske måten igjen å bli sjølvforsynt på. Alternativet er å gjera seg stadig meir avhengig av import av meir forureinande energi.

Ved å byggja gasskraftverk i Noreg medverkar me til å redusera CO₂-utsleppa i Nord-Europa. Ei rekkje forskingsrapportar og fagorgan seier at norsk gasskraft mest sannsynleg vil erstatta kolkraft.

Det er derfor mange gode grunnar til å satsa på gasskraft. Men i motsetning til Langeland ser ikkje eg motsetninga mellom det og innsats for nye fornybare energikjelder.

Regjeringa er godt kjend med det potensialet som ligg i dei nye fornybare energikjeldene, og ønskjer å satsa på ei vidare utvikling og ein introduksjon av desse. Me arbeider konkret for å nå målet om å bruka 4 TWh meir vassbåren varme basert på nye fornybare energikjelder, varmpumper og spillvarme og å byggja vindkraftanlegg som årleg produserer 3 TWh. Desse målsetjingane skal me nå innan år 2010.

Me satsar òg, gjennom Forskingsrådet, på forskning og utvikling av nye og miljøvenlege energikjelder. Saltkraft er ei slik energikjelde. Eg kjenner til at ein skilde forskarar meiner saltkraft kan ha eit potensial på mellom 50 og 100 TWh. Eg meiner det er meir realistisk å leggja til grunn eit teknisk utbyggbart potensial på 25 TWh, slik det blir gjort i NOU 1998:11 «Energi- og kraftbalansen mot 2020». Dette talet er basert på ei utbygging av dei ti største elvane i Noreg. Same kva potensial me legg til grunn, veit me at ei realisering av potensialet krev utvikling av ny teknologi, m.a. på membransida, og at det kan ta fleire tiår før teknologien blir kommersielt tilgjengeleg.

Me veit òg at det er miljø her i Noreg som har stor kompetanse på saltkraft, og at det er sett i gang eit omfattande forskings- og utviklingsprosjekt på dette i norsk regi. Statkraft og SINTEF er med, i tillegg til nokre internasjonale aktørar. Eg kan opplysa at Forskingsrådet nyleg har støtta dette prosjektet med 1,4 mill. kr for inneverande år, samstundes som dei har gjeve lovnad om ein stønad på 1,6 mill. kr for 2002. Ein kan derfor ikkje seia at saltkraft ikkje blir prioritert i Noreg i dag.

Hallgeir H. Langeland (SV): Eg takkar for svaret. Det er for så vidt ikkje noko overraskande at statsråden bruker tid på å stadfesta at ein står fast på det standpunktet som ein har hatt før, og som gjer Arbeidarpartiet – utvilsamt – til ein av miljøsinkane på Stortinget, saman med Høgre og Framstegspartiet. Det er ikkje noko rykte, som det er mykje av for tida, det stadfestar nå statsråden.

Det som er noko av poenget med spørsmålet, er nemleg statleg eigarskap, og kva ein vil med statleg eigarskap. Nå vil jo Arbeidarpartiet gje frå seg styringsretten

gjennom privatisering av Statoil. Her har ein moglegheit til gjennom t.d. Naturkraft og andre å styra i meir miljøvenleg retning, men statsråden vel altså å halda fast på det alternativet som skapar større miljøproblem.

Så problemstillinga blir: Kva skal nå Arbeidarpartiet gjera for å koma ut av den posisjonen dei er i når det gjeld miljøsinkeproblematikken, i forhold til revidert t.d.?

Statsråd Olav Akselsen: Dersom det er slik at dette var eit spørsmål om statleg eigarskap, må eg berre seia meg lei for at eg då har misforstått spørsmålet. Eg trudde dette dreidde seg om fordelane med gasskraft, og kva innsats me vil ha gjort på m.a. dette med saltkraftverk. Det prøvde eg å svara på, og etter mitt syn går det fint an å kombinera desse tinga.

Eg er òg veldig glad for at representanten Langeland er bekymra for det biletet som blir skapt av Arbeidarpartiet, og gjerne ønskjer å gje oss moglegheit til å betra på det. Men etter mitt syn er det altså slik at me har lagt fram dokumentasjon som viser at våre planar om å leggja til rette for gasskraft faktisk medverkar til å redusera CO₂-utsleppa i Norden. Derfor vil det vera heilt feil av oss, når me har den kunnskapen, no å trekkja det tilbake, sjølv om dette ikkje passar inn i SV sin filosofi på området.

Hallgeir H. Langeland (SV): I forhold til statleg eigarskap står det faktisk i spørsmålet at statsråden – Regjeringa – brukar statlege selskap til å bygga energiineffektive og sterkt forureinande gasskraftverk, men ikkje brukar styringsretten. Derfor trudde eg at statsråden hadde oppfatta det som ein del av problemstillinga, men det tar eg til etterretning at han ikkje hadde.

Problemstillinga er altså i hovudsak dette med å satsa på dei alternative fornybare energikjeldene, satsa på saltkraftverk, satsa på sol- og bioenergi, satsa på enøktiltak og energieffektivitet. Det er klart at dersom ein skal satsa mest på gasskraftverk, blir det mindre av det andre, og då er poenget for miljøpartiet SV å prøva å syta for å få Arbeidarpartiet på ein kurs der dei begynner å tenka meir miljø enn det dei gjer. Då er utfordringa til statsråden: Kva er hovudstrategien framover for å unngå ei satsing på klimagassaukande alternativ?

Statsråd Olav Akselsen: Eg trur representanten Langeland anten med vilje eller av andre grunnar har misforstått Arbeidarpartiet sin politikk på dette området. Det er ikkje slik at ein ønskjer å satsa meir på bygging av gasskraftverk, men det er slik at me ønskjer at ein skal ha dei same moglegheitene i Noreg som i andre land. Når det gjeld innsats frå staten si side både i form av økonomiske midlar, holdningskampanje og andre ting, er det enøk ein brukar pengar på, i motsetning til gasskraft, der det er andre aktørar som skal ta dei økonomiske kostnadene. Det er inga motsetning mellom ønsket om å ha moglegheit til å byggja gasskraftverk i Noreg og utnytta energien vår meir effektivt enn det me gjer i dag, og det å satsa på nye fornybare energikjelder. I samband med energimeldinga som blei behandla i fjor vår, meiner eg det kom klart

fram at Arbeidarpartiet ønskjer å ha ein offensiv politikk for å ta i bruk dei nye energikjeldene. Det har me òg lagt opp til i budsjettet og i dei sakene som er fremja for Stortinget og som no ligg i komiteen til behandling.

Presidenten: Vi går tilbake til spørsmål 3.

S p ø r s m å l 3

Presidenten: Dette spørsmålet, fra Vidar Kleppe til nærings- og handelsministeren, vil bli tatt opp av representanten Terje Knudsen.

Terje Knudsen (Frp): På vegne av ærede kollega Vidar Kleppe går mitt spørsmål til nærings- og handelsministeren:

«Sjøfartsdirektøren har nylig indikert at han vet hva som skal til for å sikre en bedre beredskap langs kysten, men har unnlatt å gi offentligheten kjennskap til dette.

Har statsråden noen formening om hva som skal til for å sikre en bedre kontroll med hva som ferdes langs kysten, slik at vi i fremtiden kan forebygge ulykker forårsaket av fartøyer som ligger utenfor den norske flaggstatkontrollen?»

Statsråd Grete Knudsen: Jeg er enig med representanten Terje Knudsen i at vi bør og må forbedre kontrollen med skip som ferdes langs kysten vår.

Det er riktig at Sjøfartsdirektoratet har kommet med flere forslag til tiltak for å bedre beredskapen langs kysten. De forslag og ideer som er fremlagt fra sjøfartsdirektørens og Sjøfartsdirektoratets side, er ikke unntatt offentlighet.

Sikkerhet og beredskap langs norskekysten er et tema som Regjeringen er opptatt av. Dette berører ansvarsområder under flere statsråder, og vi har allerede gått inn i en diskusjon om og arbeid med tiltak slik at vi kan legge frem en samlet pakke for Stortinget, enten det vil bli som en budsjettsak eller på annen måte. De områdene vi nå vurderer, er maritim overvåking, lostjeneste, forsering av arbeidet med elektroniske sjøkart, for å nevne noe. Sistnevnte punkt er en del av Sleipner-kommisjonens anbefalinger, som Regjeringen vil følge opp i nærmeste fremtid. Videre vurderer vi en utvidelse av territorialgrensen fra fire til 12 nautiske mil, varsling om transport langs kysten og mulighetene for å effektivisere samspillet mellom ulike aktører i forbindelse med skipsulykker.

For så vidt gjelder erstatningsansvar, vil jeg gjerne orientere om at nye og betydelig høyere ansvarsbeløp for norske skip innføres allerede 20. februar i år. Bakgrunnen for dette er vedtakelse av en egen konvensjon, og vi er det første landet som kommer til å innføre de ordningene nasjonalt.

Den internasjonale maritime organisasjon vedtok i oktober 2000 å øke beløpet for oljesøl fra tankskip. Denne beløpshevingen trer i kraft i 2003.

For så vidt gjelder søl av bunkersolje, håper jeg at det i Den internasjonale maritime organisasjon i mars i år

kommer til å bli vedtatt en konvensjon. Det vil styrke det internasjonale regimet når det dreier seg om erstatning ved søl av olje.

Terje Knudsen (Frp): Jeg takker statsråden for et fyldig og godt svar. Tillat meg likevel et oppfølgings-spørsmål: For et par uker siden under et møte i Tromsø fremmet sjøfartsdirektøren behovet for en overvåking av skipsfartens aktiviteter utenfor territorialgrensen. Det var for så vidt statsråden innom. Sjøfartsdirektøren anbefalte at ansvarlige myndigheter også skulle ha ansvar for å varsle øvrige etater dersom denne overvåkingen avdekket unormale forhold. Hans ord var å prioritere proaktive løsninger fremfor reaktive løsninger. Dette var begrunnet i at det ofte er rimeligere å forhindre en ulykke enn å rydde opp etter en ulykke. Har ministeren ytterligere synspunkter på dette?

Statsråd Grete Knudsen: Jeg synes at det var et godt forslag det sjøfartsdirektøren kom med om at vi skal legge oss mer opp til den ordningen som man har bl.a. i USA. Da vil Forsvaret – Kystvakten – komme mer inn i bildet og kunne være de som melder fra i forkant. Dette er ett av de forslagene som ulike departementer nå ser på sammen, der ikke minst Forsvarsdepartementet, Miljøvern-departementet og Næringsdepartementet er involvert. Så det er et viktig spørsmål.

Terje Knudsen (Frp): Har ministeren noen formening om hvordan disse problemområdene organiseres i våre naboland, og om noen av disse modellene kan være interessante for Norge?

Statsråd Grete Knudsen: Den ordningen de har i USA med en type kystpoliti, så å si, virker som å være et bra forslag å gå nærmere inn på. Vi går nå gjennom ansvarsforholdet i forhold til hva som skjedde ved de ulike skipsulykkene vi har vært oppe i, om det er behov for innstramming for å få systemer og rutiner til å fungere bedre. Vi vil komme tilbake til Stortinget med en egen sak om dette, men jeg kan ikke nå si hvordan den vil bli fremmet for Stortinget.

Presidenten: Spørsmål 4 vil bli besvart foran spørsmål 9.

S p ø r s m å l 5

Erna Solberg (H): Jeg tillater meg å stille følgende spørsmål til kommunal- og regionalministeren:

«Verdens Gang skriver 15. januar 2001 at UDI/Statsbygg var informert om kravet om bygging av gangvei i tilknytning til det planlagte Onsrud Transittmottak i november 1997. Da prosjektet ble stoppet høsten 1999, var det samme gangvei som ble brukt som begrunnelse.

Hvordan kan statsråden forsvare at prosjektet ikke ble stoppet da man ble kjent med nye store kostnadselement, men at man derimot fortsatte å bruke minst 10 mill. kroner til ingen nytte?»

Statsråd Sylvia Brustad: Som kjent var jeg ikke statsråd i det aktuelle tidsrommet, og jeg kan derfor heller ikke svare for hvordan mine forgjengere har vurdert denne saken. Det er ikke mulig for meg nå i ettertid å vurdere eller kommentere de beslutninger som ble tatt av tidligere politisk ledelse i departementet.

Jeg vil imidlertid orientere om at jeg i går ble kjent med at Luftfartsverket har sendt på høring et forslag om å plassere Trandum-området i støysone 3, mens det i dag ligger i støysone 1 og 2. Forslaget er begrunnet med forventet økning i flytrafikken i årene framover. Innenfor støysone 3 er det etter min mening, ut fra de opplysninger jeg nå har, ikke tilrådelig å foreta nyetableringer eller nybygging. På bakgrunn av de siste opplysningene som jeg nå har fått, synes det lite aktuelt å etablere en ny mottaksenhet som dekker både Utlendingsdirektoratets og politiets behov i Trandum-området. Regjeringa vil derfor vurdere spørsmålet om etableringa av en ny felles mottaksenhet på nytt, og komme tilbake til Stortinget med en slik vurdering så snart som overhodet mulig.

Det er åpenbart for meg at planlegging, koordinering og ledelse av dette prosjektet ikke har vært god nok. Jeg vil derfor ta initiativ til at vi får en grundig vurdering av dette med sikte på at denne typen prosjekter kan realiseres på en bedre måte i framtiden.

Erna Solberg (H): Det statsråden her kommer med, er jo helt nye opplysninger, og det var greit å bli informert om dem så kjapt. Men når det går på selve spørsmålet knyttet til saksbehandlingen og arbeidet med transittmottaket, er det flere problemstillinger som her blir aktualisert. Det ene er selvfølgelig egnetheten ved det nye valget man hadde, og som man da har gått vekk fra, så vidt jeg forstår statsråden. Det andre er hvilket lys det setter på UDIs og Statsbyggs kapasitet og egnethet til å løse disse problemene. Det er jo slik at UDI tradisjonelt har hatt en videre adgang innenfor reglementene i forbindelse med bygging og etablering av mottak, fordi de har hatt behov for raskt å bygge kapasitet opp og ned. I dette tilfellet er det et transittmottak som skulle være langt mer permanent, og hvor man burde kunne være innenfor de vanlige saksbehandlings- og bevilgningsreglementene.

Jeg vil be statsråden om å kommentere hvordan man oppfatter at UDIs rolle har vært både i forhold til dette og den administrative kapasitet og evne de har når det gjelder andre saker som VG har hatt oppslag om i det siste.

Statsråd Sylvia Brustad: Det som har foregått før jeg tok over statsrådstolen, kan jeg ikke kommentere. Det er foretatt vurderinger av tidligere politisk ledelse, og som representanten Solberg er kjent med, er dette en sak som dessverre har pågått helt siden 1995. Men jeg skal, som jeg også har gitt uttrykk for tidligere, så snart som mulig gi en redegjørelse til Stortinget om hva som egentlig har foregått, hvorfor ting har gått galt, og hvorfor det har tatt så lang tid som det faktisk har gjort.

Det som jeg synes er helt åpenbart, er at det her har vært mange aktører inne i bildet. Det har helt åpenbart ikke vært god nok samordning og god nok koordinering,

og som jeg sa, heller ikke god nok ledelse av prosjektet. Og det er det mange som må bære ansvaret for. Jeg tar selvfølgelig det hele og fulle ansvaret for den tiden jeg har hatt ledelsen for Kommunal- og regionaldepartementet, og vil gjøre det jeg kan for at den type ting ikke skal skje.

Når det gjelder UDI spesielt, er det slik at UDI – så langt jeg kan se nå – har gitt riktig informasjon til meg i denne saken, men det er mange ting som har kommet på bordet. Jeg føler behov for å gå gjennom det og har derfor bedt om en redegjørelse fra UDI til i morgen ettermiddag, og jeg vil da se hva som står der.

Erna Solberg (H): Jeg er glad for at statsråden sier at hun vil komme tilbake med en redegjørelse til Stortinget. Vi har, som statsråden vet, til behandling St.meld nr. 17 for 2000-2001, som jo er en egnet anledning, og det er også sendt spørsmål knyttet til saken til departementet. Det er likevel ett forhold knyttet til etablering av transittmottak jeg vil ta opp – siden man nå sannsynligvis legger opp til et helt nytt prosjekt – og det er avklaringen i forhold til de frivillige organisasjoner som i dag driver slike transittmottak.

Historien knyttet til Onsrud/Trandum viser en meget dårlig behandling fra UDIs side både av Røde Kors og av Flyktningebistand AS – som har drevet mottak på Trandum – når det gjelder informasjon knyttet til når man skulle avvikle på Trandum og videreutviklingen for Røde Kors' transittmottak i dag. Fordi disse organisasjonene også er ansvarlige arbeidsgivere, er det et behov for at de snart får klarhet i hvor lenge det transittmottaket som i dag eksisterer i Bærum, skal fortsette, slik at man kan behandle de ansatte og det store og gode kompetansemiljøet som eksisterer der, på en ordentlig måte. Vil statsråden sikre at UDI nå har en løpende dialog med de frivillige organisasjonene?

Statsråd Sylvia Brustad: Jeg er også særdeles opptatt av at informasjon i forhold til mottaksoperatorene blir bedre enn det vi har sett noen eksempler på. Det er heller ingen tvil om at vi, f.eks. på Tanum, har et meget godt miljø med mye fagkompetanse som jeg mener det går an å dra veksler på. Men som jeg sa, med de nye opplysningene som vi fikk fra Luftfartsverket i går ettermiddag, synes det for meg ganske klart at det nå er behov for å gi signaler om, i hvert fall slik jeg vurderer saken nå, at det å bygge et nytt transittmottak på Trandum er lite aktuelt. Det vil jeg komme tilbake til Stortinget med så fort som overhodet mulig. Hva som da skal komme i stedet, om det er å bygge på Tanum, som eksisterer, eller andre ting, må jeg få lov til å få litt tid til å vurdere, men jeg skal i hvert fall komme tilbake med alle opplysninger og med forslag til hvordan vi bør gå videre, så fort som overhodet mulig. Som sagt, ut fra de opplysninger jeg nå sitter på, synes jeg ikke det er forsvarlig å anbefale at en går videre på Trandum.

S p ø r s m å l 6

Torbjørn Andersen (Frp): Jeg skal få stille kommunal- og regionalministeren følgende spørsmål:

«På oppdrag fra KS har Stiftelsen for samfunns- og næringslivsforskning (SNF) gjennomført en omfattende undersøkelse om konkurranseutsetting og bestiller/utfører-organiseringen i norske kommuner. Undersøkelsen viser at det både har vært og ventes økt bruk av markedsrelaterte virkemidler for å effektivisere den kommunale tjenesteproduksjonen. Tendensen til økt driftsprivatisering er klar i både små og store kommuner.

«Dette er positivt, men hva er Regjeringens syn på den påviste utviklingen?»

Statsråd Sylvia Brustad: Konkurranseutsetting av offentlig tjenesteproduksjon er en av de mest omfattende og sentrale trender som har preget kommunesektoren de senere årene. For noen er konkurranseutsetting et mål i seg sjøl, og noen ønsker av ideologiske grunner at mest mulig av den offentlige tjenesteproduksjon skal privatiseres eller konkurranseutsettes. Mitt og Regjeringas utgangspunkt er at vi må ha en sterk offentlig sektor for å sikre en rettferdig fordeling av verdiskapinga, og at mest mulig av de offentlige midlene skal komme innbyggerne til gode og ikke bli til overskudd i private virksomheter. Det er dette som er å sette brukerne i sentrum, slik vi ser det, ved den offentlige tjenesteproduksjon.

Men det betyr selvfølgelig ikke at kommunene skal utføre absolutt alle oppgavene sjøl. Når kommunene bygger en skole eller et sjukehus, setter en bort byggearbeider til en entreprenør, og en samarbeider ofte med frivillige organisasjoner når en avholder f.eks. kulturarrangementer. Det er også mange kommuner som i alle år har latt et privat firma utføre renovasjon – uten at det har vært sett på som privatisering – siden kommunene aldri har hatt egne ansatte på dette området f.eks.

Kommunene er forskjellige både med hensyn til areal, hvor mange som bor i kommunen, og infrastruktur, og derfor må kommunene også i stor grad sjøl få bestemme hvordan tjenesteproduksjonen skal organiseres. Men for Arbeiderpartiet er det viktig at kommunene ikke organiserer seg bort fra kontroll og styring over velferdstjenestene. Omfang og utførelse av de offentlige tjenestetilbudene er og skal bestandig være, etter vår mening, de folkevalgtes ansvar.

Torbjørn Andersen (Frp): Jeg takker statsråden for svaret som avdekker Arbeiderpartiets syn på dette nå i 2001; her kom det ikke noe særlig nytt fram.

I motsetning til Arbeiderpartiet har vi i Fremskrittspartiet lenge hevdet at det offentlige bør fratas den – i praksis – eneretten de har til å utføre velferdsproduksjonen i dag, og at det må etableres et konkurranseprinsipp innenfor hele spekteret av den offentlige velferds- og tjenesteproduksjonen. Vi har i Norge en streng konkurranselovgivning når det gjelder først og fremst private bedrifter, med det formål å sørge for effektiv bruk av samfunnets ressurser gjennom virksom konkurranse. Jeg stiller meg faktisk svært tvilende til om man vil lykkes med å effektivisere og fornye offentlig sektor dersom man prøver å ekskludere markedet og konkurranse som virkemidler i denne moderniseringsprosessen som Arbeiderpartiet har

snakket om. Nå er det på tide ikke bare å tenke nytt, men også å handle slik for å skape bedre kår for Velferds-Norge. Jeg er skuffet over at Arbeiderpartiet fortsatt står på det som statsråden innledningsvis sa.

Statsråd Sylvia Brustad: Denne regjeringa både tenker nytt omkring organisering av hele offentlig sektor, og vi handler også. Det har vi allerede vist gjennom en del konkrete forslag, og det kommer mer de nærmeste månedene. Til tross for at det gjøres veldig mye bra, og det er utrolig mange ansatte som gjør en utrolig god jobb, også innenfor stramme tidsfrister, er det ingen tvil om at offentlig sektor på en del områder både bør og kan organiseres på en bedre måte av hensyn til innbyggerne. Ikke minst gjelder det å samordne tjenestetilbudet, slik at de som trenger hjelp eller bistand fra det offentlige, som hovedregel har ett sted å henvende seg, og vi må slutte å få de mange eksemplene vi har i dag på at folk føler seg – med rette – som kasteballer i det offentlige systemet.

Når vi er så opptatt av at det offentlige må ha styring og kontroll med dette, også de folkevalgte, er det fordi vi ønsker at alle skal kunne ha lik tilgang til grunnleggende velferdstjenester, som f.eks. helsetjenester, uansett hvor rik du er, uansett hvor du bor i landet og uansett hvilket kjønn du har. Det mener vi ivaretas best gjennom en sterk offentlig sektor.

Torbjørn Andersen (Frp): Det er faktisk slik at folk flest er svært lite opptatt av om sykehjemmet er kommunalt eller privat drevet. Folk er opptatt av at velferdstilbudene er tilgjengelig når man trenger dem. Hovedpoenget må jo være at vi opprettholder en offentlig finansiert velferdsproduksjon som både er kostnadseffektiv og kvalitativt god og i omfang dekker befolkningens faktiske behov for hjelp når de trenger det.

Men når vi ser at det offentlige ikke strekker til, slik vi ser i dag med helsekøer og andre ting, burde man stimulere private aktører til innsats for å utfylle mangler i velferdstilbudene. Hva, spør jeg, er egentlig så galt med en slik tanke for Arbeiderpartiet? Så lenge alle viktige hensyn ivaretas, bør det ikke spille noen rolle om det er en kommunalt ansatt eller en privat ansatt som steller bestemødrene våre, underviser våre barn eller behandler oss på sykehuset, bare det blir gjort – og under offentlig kontroll og under offentlig betaling og finansiering.

Statsråd Sylvia Brustad: Nå er det kommunalt sjøl-styre i dette landet, og det synes jeg er en god ting. Men for Arbeiderpartiet er det viktig å understreke at det vi er opptatt av, er så sikre likeverdigheten i tjenestetilbudene rundt omkring i hele landet, og i forhold til det andre jeg sa i det forrige svaret. Det vi da mener er viktig, er at kommunene har styring og kontroll med dette, og vi mener også det er viktig at de folkevalgte kan bestemme både omfanget og utførelsen av det offentlige tjenestetilbudet nettopp for at vi skal kunne nå alle folk rundt om i landet.

Så er det jo slik i dag at det er mange måter å organisere et tilbud på rundt omkring i kommunene. Som jeg også viste til i mitt hovedsvar, pågår det f.eks. et godt

samarbeid med frivillige organisasjoner mange steder. Det har ikke vi noe imot. Det er også slik som jeg sa, at i mange kommuner har det i mange år vært andre enn kommunalt ansatte som har holdt på med renovasjon, og noen steder fungerer det bra. Men det som er vårt hovedpoeng, er at vi må sikre at vi har en sterk og god offentlig sektor, som nok kan forbedres på mange områder, men som kan ivareta alles behov uansett hvor vi bor i landet.

S p ø r s m å l 7

Borghild Tenden (V): Jeg tillater meg å stille følgende spørsmål til sosialministeren:

«Ifølge Asker og Bærums Budstikke ble mengden beslaglagt ecstasy i Asker og Bærum tredoblet fra 1999 til 2000. Samme tendens ser man andre steder. Det er stadig yngre mennesker som bruker stoffet, og politiet skremmes av alminneliggjøringen. Ecstasy er, ifølge overlege Jon Johnsen i Psykiatrisk Ungdomsteam i Akershus, spesielt farlig fordi det «tømmer» serotonin i hjernen.

Foreldreansvaret er klart, men har Regjeringen en strategi som kan bidra til reduksjon av bruken av dette farlige stoffet?»

Statsråd Guri Ingebrigtsen: Vi har de senere år registrert en generell økning i bruk av rusmidler blant ungdom. Det gjelder ikke bare ecstasy, men også bruken av cannabis og amfetamin. Vi ser også at ungdoms bruk av alkohol ser ut til å ha økt relativt dramatisk. Vi kan derfor ikke se isolert på bruken av ecstasy, vi må ta innover oss at ungdom bruker mer rusmidler enn tidligere. Det er flere grunner til denne utviklingen. Blant annet mener jeg vi må se ungdommens bruk av rusmidler i sammenheng med at det er blitt en mer liberal holdning i voksenbefolkningen til alkohol, som jo som kjent er det rusmidlet som skaper størst problemer totalt sett. Alkoholforbruket ser for tiden ut til å være på vei opp, og tiltak for å begrense tilgjengeligheten har mindre oppslutning i befolkningen enn tidligere.

Mens voksne i stor grad skiller mellom bruk av alkohol og narkotika, gjør dagens unge ikke dette i samme grad. Mange har derfor ikke den samme restriktive holdningen til narkotika som voksne. Narkotikaseksjonen ved Oslo politikammer rapporterer at ungdom i stadig større grad anser det som trendy å bruke stoff. Uteseksjonen i Oslo beskriver i en rapport om utviklingen i Oslo sentrum at ungdom som tiltrekkes av det som kalles house-technokulturen, i urovekkende grad utvikler en ukritisk holdning til narkotiske stoffer, og kanskje da særlig ecstasy.

Den samme utviklingen rapporteres også fra andre steder i landet. I desember i fjor holdt jeg et samråd om de nye rusmidlene. Her møtte ungdom som selv har brukt ecstasy, foreldre, sosialarbeidere og narkotikapolitiet. Dette møtet fant jeg svært nyttig. I departementet arbeider vi nå med hvordan vi best mulig skal kunne følge opp og utvikle strategier på grunnlag av bl.a. de rådene som ble gitt.

Hva kan så samfunnet bidra med for å snu denne utviklingen? Ved siden av innsats fra politi og tollvesen for

å begrense tilgangen til ulovlig innførte narkotiske stoffer som f.eks. ecstasy, står tiltak som kan medvirke til at ungdom ikke bruker slike rusmidler, sentralt. Regjeringen legger derfor stor vekt på å utvikle forebyggende strategier og tiltak. Som representanten Tenden vil være kjent med, har Sosial- og helsedepartementet fra og med 1. januar i år reorganisert det statlige arbeidet med å forebygge rusmiddelproblemer. Vi har lagt særlig vekt på å bringe kompetanse og ressurser nærmere kommunene gjennom de regionale kompetansesentrene for rusmiddelspørsmål. Kompetansesentrene skal utarbeide konkrete planer for innsats og prioriteringer for 2001. Planene skal utarbeides på grunnlag av kunnskap om situasjonen og behov i de enkelte regionene. Vi har bedt om at de legger særlig vekt på hvordan vi kan møte ungdommens eksperimentering med nye narkotiske stoffer, som ecstasy og GHB. Det vil jeg komme tilbake til i løpet av våren.

Borghild Tenden (V): Jeg takker sosialministeren for svaret. Jeg hadde vel ønsket at hun ville gått litt mer konkret inn på ecstasy. Etter mine kunnskaper er det det farligste stoffet av dem alle. Men jeg tillater meg å stille et tillegsspørsmål.

Det kommer stadig nye såkalte party-dop ut på markedet. Sosialministeren nevnte selv GHB. Den industrien som utvikler disse stoffene, ligger i forkant, så det er vanskelig selv for fagfolk å følge med. Blir dette med stadig nye trender blant ungdom tatt på alvor i den forstand at man bevisst bygger opp kompetanse, slik at man så raskt som mulig kan gå ut med informasjon til barn, ungdom, skole og foreldre?

Statsråd Guri Ingebrigtsen: Dette spørsmålet illustrerer veldig godt hvorfor det ikke bare er snakk om ecstasy i hovedsvaret mitt. Når det gjelder alle disse stoffene, som stort sett har det til felles at de påvirker serotonin-balansen i hjernen, synes det som om industrien hele tiden ligger foran. Derfor må vi ikke fokusere for mye bare på ett stoff. Vi må se på helheten. Vi må forstå hva det er som gjør at ungdommen synes å være villig til å eksperimentere så voldsomt med eget liv.

S p ø r s m å l 8

Harald T. Nesvik (Frp): Jeg vil få lov å stille den ærede sosialminister følgende spørsmål:

«ESA har stevnet den norske Regjering inn for EFTA-domstolen grunnet forskjellsbehandling av alkoholholdige drikkevarer med samme alkoholstyrke. I dag er det tillatt å selge øl i butikkene med inntil 4,75 volumprosent alkoholstyrke, mens vin og alkoholholdige leskedrikker bare er lovlig under 2,5 volumprosent.

Vil statsråden raskt legge frem en sak for Stortinget som likestiller produkter med samme alkoholprosent, eller vil statsråden ta sjansen på at Norge blir dømt til å gjøre dette?»

Statsråd Guri Ingebrigtsen: Jeg vil først minne representanten Nesvik på at et flertall på Stortinget to gan-

ger har avvist representanten Fridtjof Frank Gundersens private lovforslag om likebehandling av vin og øl som inneholder mellom 2,5 og 4,75 volumprosent alkohol. Det skjedde 2. juni 1998 og så sent som 28. mars i fjor. ESA går lenger gjennom å kreve likebehandling av øl, vin og brennevinsblandinger.

Regjeringen har frist til den 5. mars med å avgi et svar til EFTA-domstolen.

Men jeg vil allerede nå peke på noen grunner til at det er viktig å holde fast ved at den norske omsetningsordningen ikke er i strid med EØS-avtalen:

1. Kravet om likebehandling gjelder bare varer som er omfattet av EØS-avtalen. Det er i dag få produkter på markedet ved siden av øl som har et alkoholinnhold mellom 2,5 og 4,75 volumprosent alkohol. Sider og fruktvin faller utenfor. Nye omsetningsregler vil derimot åpne for produksjon av drikker med mellom 2,5 og 4,75 volumprosent alkohol for salg i dagligvarebutikker. All erfaring tilsier at et utvidet produkttilbud vil medføre økt alkoholforbruk.
2. De aktuelle produktene appellerer både gjennom smak og markedsføring i stor grad til ungdom. En liberalisering i samsvar med ESAs krav vil derfor kunne lede til økt forbruk blant unge. I en tid hvor det også er internasjonal fokusering på de utfordringer man står overfor når det gjelder unges alkoholvaner, finner jeg det meget vanskelig å forsvare et liberaliseringsforslag i Norge.
3. Jeg vil særlig vise til at WHO's Europeiske Ministerkonferanse i Stockholm i februar i år har «Young People and Alcohol» som tema. Bakgrunnen er stor bekymring over økt alkoholforbruk blant barn og ungdom i hele Europa. Jeg deler denne bekymringen, bl.a. fordi alkoholkonsumet hos norsk ungdom i perioden 1995 til 2000 har økt fra 2,8 liter til 4,8 liter ren alkohol.

I denne situasjonen finner jeg det vanskelig å anbefale at vi etterkommer ESAs krav, selv om jeg er klar over at det i behandlingen av saken for EFTA-domstolen ligger en prosessrisiko. Jeg vil derfor prioritere å forsvare det norske regelverket.

Harald T. Nesvik (Frp): Jeg takker statsråden for svaret, og det er jo tydelig at sosialministeren og jeg har hvert vårt utgangspunkt i denne saken. Det som jeg tar opp, er likebehandlingen av produkter med samme alkoholstyrke. Jeg snakker jo ikke om å liberalisere norsk alkohollovgivning.

Sosialministeren pekte i sitt svar her nå på at alkoholkonsumet blant ungdom i Norge har økt betydelig de siste årene. Men da må jeg minne sosialministeren om at det er til tross for at vi har de reglene som sosialministeren absolutt vil forsvare. Sosialministeren sier også at alt tilsier at hvis man får dette inn i butikkene, vil tilgangen øke og – om man vil – omsetningen vil øke. Det har undertegnede ikke noen tro på. Men det som er spørsmålet mitt til sosialministeren, er: Hvordan vil man stille seg i denne saken? Dersom man blir dømt, vil man da etterkomme kravet fra EFTA-domstolen?

Statsråd Guri Ingebrigtsen: For det første skiller jeg mellom de ulike produktene som inneholder alkohol, og ser det ikke bare som væske med en eller annen viss alkoholprosent i seg. Derfor skiller jeg mellom rusbrus og øl.

Jeg er enig med representanten i at det er bekymringsfullt at forbruket har økt så betydelig som det har. Derfor ønsker jeg ikke, som jeg grunnegav i svaret mitt, at vi skal ha enda flere tilbud som retter seg direkte mot ungdoms-markedet.

Når det gjelder det andre spørsmålet, om hva jeg vil gjøre hvis vi blir dømt, skal jeg i tilfelle komme tilbake til det – men vil forhåpentligvis slippe det.

Harald T. Nesvik (Frp): Jeg legger merke til i svaret fra sosialministeren at hun selvfølgelig håper å slippe å komme tilbake til det spørsmålet. Det gjør faktisk også jeg, men jeg ønsker at vi skal være i forkant her og likestille disse produktene.

Jeg la merke til at sosialministeren i sitt første svar viste til det som hadde med smak, farge, utforming og den biten å gjøre, som også den tidligere sosialministeren fra sentrumsregjeringen viste til. Jeg må jo da, som vanlig, dessverre bare påpeke at jeg aldri har smakt disse produktene, så jeg kjenner ikke til det like godt som sosialministeren.

Men jeg har et spørsmål til sosialministeren. Det er også varslet at det vil bli vurdert erstatningskrav; det kan komme erstatningskrav dersom vi når det gjelder disse produktene, nå blir dømt i EFTA-domstolen. Og spørsmålet mitt til sosialministeren er todelt. Det ene er: Er det bruken av alkoprodukter og den type produkter som har økt de siste årene, eller er det bruken av andre alkoholholdige drikkevarer som f.eks. hjemmebrent? Og det andre er: Hvor mye vil sosialministeren virkelig bruke av skattepengene til norske innbyggere for å kjempe for denne saken slik hun ønsker det?

Statsråd Guri Ingebrigtsen: Det er klart at enhver sak har en prosessrisiko. Det får vi komme tilbake til, som jeg sier, når det blir virkelighet. Og det er ikke det at jeg ikke vil være i forkant, men vi vil komme tilbake til det når realiteten er der.

Hvor mye det vil koste oss å gjennomføre denne retts-saken, vet jeg ikke, men jeg vet mye om kostnadene ved å få et enda høyere rusmisbruk blant ungdom. Det ønsker jeg at vi skal være spart for.

Presidenten: Vi går da tilbake til spørsmål 4.

S p ø r s m å l 4

Presidenten: Dette spørsmålet, fra representanten Christopher Stensaker til finansministeren, vil bli besvart av samferdselsministeren på vegne av finansministeren.

Christopher Stensaker (Frp): Jeg vil fremme følgende spørsmål til finansministeren:

«De nye rutinene med å fortolle postsendinger gjør det veldig vanskelig og byråkratisk å bestille varer fra ut-

landet. Dette gjelder særlig varer som har en lav pris, som for eksempel CD-plater. Det har fremkommet mange eksempler på hvor tungvint dette systemet er.

Vil statsråden se på denne saken og fremme tiltak som gjør dette lettere, eventuelt fjerne toll på varer med lav innkjøpspris?»

Statsråd Terje Moe Gustavsen: Postordreforsendelser under en viss verdi var tidligere fritatt for merverdiavgift ved innførsel. Fra 1. mars 1999 ble reglene endret, slik at det nå skal betales innførselsmerverdiavgift på postordreforsendelser uavhengig av varens verdi. Jeg vil påpeke at endringen ikke har noe med toll å gjøre, da dette har vist seg som en vanlig misforståelse.

Endringen medfører at også postordreforsendelser med verdi under 200 kr skal fortolles ved ankomst til Norge.

Dersom kunden velger å la Posten fortolle sendingen for seg, betales et gebyr på 120 kr for denne tjenesten. Kunden kan hente pakken på nærmeste postkontor. Kundene har imidlertid også muligheten til selv å fortolle varen over Internett. En slik fortolling gjennomføres ved å gå inn på Tollvesenets hjemmeside på Internett og fylle ut en forenklet tolldeklarasjon. Posten tar da et gebyr på 50 kr. Kunden må i dette tilfellet hente varen på nærmeste regionale postterminal. Tollvesenet oppkrever ikke noe særskilt fortollingsgebyr i forbindelse med deklareringsen av varen, verken når denne skjer elektronisk eller manuelt.

Den tidligere ordningen med fritak for postordreforsendelser under en viss verdi var begrunnet ut fra administrative hensyn. Varemottaker og tollmyndigheter skulle slippe å tollekspedere småforsendelser. Ordningen medførte imidlertid en konkurranseulempe for norske næringsdrivende som omsatte tilsvarende varer etter de alminnelige regler i merverdiavgiftsloven. Etter en ordinær høringsrunde ble forskriften under regjeringen Bondevik endret slik at man fikk en avgiftsmessig likebehandling av norske og utenlandske næringsdrivende.

Det arbeides for tiden med et forenklet system for fortolling av småpakkene. Postsendinger fra utlandet er bl.a. et resultat av e-handel. I Regjeringens IT-politikk er det et klart mål å styrke tilliten til og redusere barrierene for e-handel i Norge. I Regjeringens eNorge-plan, tiltak 1.3.14, er det et klart mål å redusere transaksjonskostnadene ved e-handel som medfører postforsendelser fra utlandet. I høst ble det satt i gang et samarbeid mellom Nærings- og handelsdepartementet, Samferdselsdepartementet og Finansdepartementet for å se på mulige forenklingløsninger. Det er gjennomført et forprosjekt der det er foreslått konkrete tiltak for å forenkle prosedyrene. Forprosjektet er nå til vurdering i de ulike departementene, og det tas sikte på å finne løsninger som både er kostnadsbesparende for kundene, og som gjør gjennomløps-tiden for varene kortere. Det er Regjeringens mål å iverksette disse forenklingstiltakene så snart som mulig og se- nest innen utgangen av 2001.

Christopher Stensaker (Frp): Jeg takker statsråden for svaret og vil gjerne stille et tillegsspørsmål.

Jeg ser forskjell på import av varer til videresalg og varer til eget bruk. Nå har jeg fått mange henvendelser om dette, og folk mener at det har blitt atskillig mer tungvint enn det var før. Etter min mening burde man gå tilbake på dette og ha avgiftsfrihet under et bestemt beløp, f.eks. 500 kr. IT-handelen er jo økende, og jeg ser ingen grunn til at man skal skjerme norsk næringsliv for konkurransen fra IT-handelen. Så spørsmålet mitt vil da være om statsråden på nytt vil vurdere å gjøre det enklere når det gjelder slik handel.

Statsråd Terje Moe Gustavsen: Det er viktig å få fart i e-handelen, i første omgang av hensyn til forbrukerne, men også av hensyn til norske næringsdrivende. Og det er to hensyn som må veies mot hverandre. Det ene hensynet er hensynet til norsk næringsliv – og her er det ikke snakk om skjerming, men det er snakk om likebehandling, for man er jo i den situasjon at hvis man gjør fritak opp til en viss grense, vil det være varer som er avgiftsfritt når de importeres, men som ilegges avgift dersom de omsettes i Norge. Det andre hensynet er hensynet til enkel e-handel. Det er enkelt og greit de to hensynene som må veies mot hverandre. For to år siden kom den daværende regjering til den konklusjon at hensynet til norsk næringsliv måtte veie tyngst. Vi ser at dette hindrer e-handelen, og særlig det vi kaller småhandel, og da snakker vi om massemarkedet. Det er grunnen til at Regjeringen engasjerer seg veldig sterkt i dette, og vi har som mål å løse dette til beste for forbrukerne.

Presidenten: Vi går da til spørsmål 9.

S p ø r s m å l 9

Torstein Rudihagen (A): «I Budsjett-innst. S. nr. 13 for 2000-2001 la fleirtallet til grunn at fjorårets togproduksjon skulle videreføres for 2001. Trass i dette legg NSB ned mellom anna alle mellomdistansetoga på Dovrebanen gjennom Gudbrandsdalen. Dette har ført til at næringsliv og andre i Gudbrandsdalen har fått dramatisk forverra sine kommunikasjonsmølegheiter mellom anna til og frå hovudstaden.

Kva vil statsråden gjere for at Stortinget sine føresetnader blir oppfylte, og for at togtilbodet blir gjenoppretta?»

Statsråd Terje Moe Gustavsen: I forbindelse med behandlingen av statsbudsjettet bad Stortinget om at togtilbudet for 2000 ble videreført for 2001. Samferdselsdepartementet og NSB BA inngikk den 19. desember 2000 en midlertidig avtale om kjøp av persontransporttjenester for 2001. I denne avtalen går det fram at togproduksjonen for 2000 vil bli videreført i 2001, justert for planlagte endringer som følge av den oppståtte situasjonen med mangel på lokomotivførere. Ruteplanen ble endret 7. januar 2001 slik at denne er tilpasset tilgangen på lokførere.

I vurderingen av hvor rutekuttene skulle tas, har det vært lagt til grunn at færrest mulig reisende skulle rammes, og at tilgjengelige lokomotivførere skulle frigjøres og settes inn der togtrafikken er størst.

Det framtidige togtilbudet innenfor statlig kjøp-området vil i første omgang bli vurdert i forbindelse med forhandlingene om den permanente avtalen for 2001, i neste omgang i forbindelse med forhandlingene mellom Samferdselsdepartementet og NSB om ny rammeavtale om statlig kjøp av persontransport for perioden 2002-2005. Da vil vi selvsagt vurdere hvordan togtilbudet skal innrettes når lokførersituasjonen igjen er under kontroll.

Torstein Rudihagen (A): Eg takkar statsråden for svaret, som på ein måte gir ein viss lovnad om betre tider når ein berre får litt større lokførararkapasitet. Eg har forståing for at lokførarane må prioriterast innafør dei områda der NSB har størst behov for dei, men det som nå skjer, er jo at togtilbodet opp gjennom Gudbrandsdalen nærast blir rasert. Det er fem togruter både sørover og nordover som blir borte, og som da gjer det heilt umogleg for næringslivet og for folk å reise inn til Oslo om morgonen og opp att med tog om kvelden. I og med at det er mangel på lokførarar som på ein måte er årsaka til dette og ikkje først og fremst økonomiske problem, så er spørsmålet, all den tid Stortinget har sagt at ein for så vidt er villig til å bruke midlar til å halde oppe togproduksjonen, om ein førebels kunne sette inn eit busstilbod som kunne erstatte noko av det som nå blir borte.

Statsråd Terje Moe Gustavsen: Jeg har stor forståelse for de problemene dette medfører, selv om man tar problemene der de er minst i forhold til lokførersituasjonen. Det er klart at de som rammes av dette, f.eks. i Gudbrandsdalen, har jo i og for seg ingen føling med hvilke problemer man unngår et annet sted. Problemene for dem som rammes i Gudbrandsdalen, er like store helt uavhengig av årsaken til at dette skjer, så jeg har stor forståelse for både den frustrasjonen og den uroen som dette medfører.

Når det gjelder spørsmålet om innretting av framtidige tilbud, er vi for tiden i forhandlinger med NSB om avtale for 2001. I den sammenheng er det rimelig å trekke inn konsekvensene av lokførermangelen også i Gudbrandsdalen. De forhandlingene er imidlertid på et stadium der det ikke er rimelig og riktig å kommentere dem konkret, men jeg tar med meg synspunktene fra representanten Rudihagen inn i disse forhandlingene.

Torstein Rudihagen (A): Takk for det. Problemet er at det ei tid framover vil vere noko usikkert, til ein får fleire lokførarar. Det viktigaste nå er at ein får ei mellombels løysing i den prekære situasjonen ein er i nå. Og da var nettopp hovudpoenget mitt at når staten er villig til å bruke pengar på å halde oppe produksjonen, må det kunne gå an enten å gje tilskot til fylkeskommunen fordi dei har eit mellombels busstilbod, eller at NSB sjølv har eit busstilbod til delvis erstatning for dei rutene som nå blir borte.

Det er klart at ein her må sjå ting i samanheng – prioriterer ein eitt område, så går det ut over noko anna. Eg har full forståing for det. Det er òg slik at nå satsar Jernbanen i sentrale område og i befolkningstette område.

Men mitt poeng er at det må ikkje gå ut over distrikta. Dersom vi meiner noko med den distriktspolitiske målsettinga vår, må vi òg kunne halde oppe eit visst kommunikasjonsstilbod ute i regionane.

Statsråd Terje Moe Gustavsen: Jeg er helt enig med representanten Rudihagen i at det er en helt sentral målsetting, og da må vi nytte de virkemidlene som er mest hensiktsmessige, også på kommunikasjonssiden. Det representanten Rudihagen sier rundt dette med alternative tilbud, tar jeg med meg i forhold til forhandlingene, for forhandlingene dreier seg nå ikke bare om tog i og med at man har denne lokførermangelen. Så jeg tar med meg disse synspunktene videre. Formålet vårt er jo å sørge for et best mulig kommunikasjonsstilbud både der folketettheten er stor, og der avstandene er store.

S p ø r s m å l 1 0

Presidenten: Dette spørsmålet, fra representanten Elsa Skarbøvik til fiskeriministeren, vil bli besvart av samferdselsministeren på vegne av fiskeriministeren.

Elsa Skarbøvik (KrF): Jeg vil stille følgende spørsmål:

«Det er siste år gitt 465 dispensasjoner fra å ha los om bord i skip i Oslofjorden. Noen mener dette går på sikkerheten løs. Andre mener at overvåkingen i Oslofjorden er blitt bedre etter at trafikksentralen i Horten kom i gang.

Hva mener statsråden om sikkerheten for sjøtransporten i Oslofjorden?»

Statsråd Terje Moe Gustavsen: Ifølge forskrift av 23. desember 1994 nr. 1129 § 6 om losplikt er hovedregelen at fartøyer over 500 bruttoregister tonn og fartøyer som fører særlig farlig eller forurensende last, er lospliktige i farvann innenfor grunnlinjen. § 12 gir losoldermannen adgang til å gi dispensasjon fra losplikten for enkeltseilinger dersom det er mangel på tilgjengelige losere. En slik dispensasjon må være sikkerhetsmessig forsvarlig.

Ved samtlige dispensasjoner er det fra myndighetenes side gjort en vurdering av følgende forhold: type og mengde last, fartøyets størrelse, standard og navigasjonsutrustning, besetningens kvalifikasjoner, farvannets beskaffenhet og rådende værforhold.

I Oslofjorden sjøtrafikkområde ble det i fjor utført 8 794 losinger, og det ble gitt 471 dispensasjoner. Til sammenligning var tallene for 1999 henholdsvis 9 747 og 135. Denne økningen i dispensasjoner kan delvis forklares med et uvanlig høyt sykdomsforfall blant statslosere i en periode i fjor sommer. Stor mangel på losere medførte at det ble gitt flere dispensasjoner enn normalt, der dette var sikkerhetsmessig forsvarlig. Situasjonen var spesiell og vil kunne betegnes som en unntakssituasjon. En vesentlig del av de gitte dispensasjoner i Oslofjorden gjelder for ytre del av fjorden, et farvann som regnes for å være relativt enkelt.

Loskorpset er dimensjonert for vanlig trafikkavvikling. Det er imidlertid ikke til å unngå at det enkelte ganger forekommer enkelte trafikktopper. I slike situasjoner gis det dispensasjon fra losplikt for enkeltseilinger hvor en ut fra en samlet vurdering av de sikkerhetsmessige forhold ikke anser dette uforsvarlig.

Det vil ikke være rimelig, verken praktisk eller økonomisk, at lostjenesten dimensjoneres til å dekke enkelte sporadiske toppe i trafikken. Bruk av dispensasjoner er dermed et viktig virkemiddel for å gjennomføre lospliktorrdningen på en hensiktsmessig måte.

I forhold til dispensasjonspraksisen for Oslofjorden er trafikksentralen i Horten et av elementene som går inn i vurderingen av dispensasjonsgrunnlaget. Gjennom trafikksentralen kan Kystverket drive overvåking og håndheving av seilingsreglene samt gi nødvendig informasjon og navigasjonsassistanse til fartøy som trafikkerer farvannet.

Ut fra dette mener jeg at sikkerheten for sjøtransporten i Oslofjorden er ivaretatt på en forsvarlig måte, og praktiseres i henhold til gjeldende regelverk.

Elsa Skarbøvik (KrF): Jeg takker for svaret. Det er godt å høre at sikkerheten blir ivaretatt, noe annet ville jo vært oppsiktsvekkende. Men når det er stilt spørsmål ved at så mange dispensasjoner ble gitt siste året, er det fordi man lurer på om føre var-prinsippet er ivaretatt, og man kan spørre om det er nok losere i det hele tatt. Beredskapen må jo være høy hele tiden i Oslofjorden på grunn av store konsekvenser som ellers kan påføres både folk og miljø. Og lostjenesten er en billig forsikring – ikke bare kjenner de farvannet, men de vet også hvordan man hurtig kan formidle hjelp om noe galt skulle skje.

Jeg vil ta opp to forhold. Det ene er språkproblemer. Om bord i båtene i dag er det mange som arbeider som ikke kan norsk og heller ikke engelsk, og dette er et problem. Og så er det dette med farleisbevis som jeg også vil spørre om, som her utstedes til kjentmenn, sies det, som skal seile i området. Men det er også kjent at noen har farleisbevis for hele kysten. Hvordan kan man kvalitetssikre disse farleisbevisene?

Statsråd Terje Moe Gustavsen: Føre var-prinsippet legges til grunn for både dimensjonering og planlegging av Lostjenesten.

Til spørsmålet om man har tilstrekkelig bemanning: I en normalsituasjon har man en bemanning som kan ivareta dette på en permanent god måte, men i 2000 var man i en ekstraordinær situasjon – som jeg beskrev – som medførte et ekstraordinært høyt antall dispensasjoner.

Når det gjelder de to konkrete problemstillingene, språkproblemer og dette med farleisbevis, vil jeg bringe det med meg tilbake til Fiskeridepartementet for en nærmere vurdering. Man vil så kunne komme tilbake til dette på en hensiktsmessig måte.

Elsa Skarbøvik (KrF): En ting er føre var-prinsippet, men dispensasjonene kan få konsekvenser for Losvesenet, og det er det de er redd for. Jeg vet at det nå lig-

ger en sak til vurdering i departementet angående flytting av losstasjonen på Hvasser. Vi vet at den fungerer bra. Vi skal ikke «gamble» med sikkerheten, men ha sikkerheten på topp hele tiden, og – som det er blitt sagt – her er det selvfølgelig ikke bare økonomien som skal styre. Hvorfor vil man rokke ved dette?

Jeg vil også spørre: Er brukerne involvert i disse vurderingene? Når vil det komme en avgjørelse når det gjelder losstasjonen på Hvasser?

Statsråd Terje Moe Gustavsen: Igjen bare på et generelt grunnlag: Det er føre var-prinsippet som her ligger til grunn. Det vil ligge til grunn når det gjelder dimensjoneringen, men også når det gjelder planleggingen av den praktiske utformingen.

Jeg tror jeg har representanten Skarbøviks forståelse for at jeg også vil bringe med meg spørsmålet som gjelder Hvasser, tilbake til Fiskeridepartementet. Jeg forutsetter at man også når det gjelder dette, vil komme tilbake på en hensiktsmessig måte.

S p ø r s m å l 1 1

Presidenten: Dette spørsmålet, fra representanten Leif Helge Kongshaug til fiskeriministeren, vil bli besvart av nærings- og handelsministeren som rette vedkommende.

Leif Helge Kongshaug (V): Jeg ønsker å stille følgende spørsmål til nærings- og handelsministeren:

«En nylig innført forskrift legger nye begrensninger på arbeidstid for ungdom under 18 år på skip. Forskriften medfører at en 17-åring ikke kan gå inn i samme vaktordninger som øvrig mannskap. Det vil i praksis gjøre det langt vanskeligere for ungdom å få jobb om bord på blant annet fiskefartøy, noe som er meget betenkelig i et rekrutteringsperspektiv.

Vil statsråden bidra til å få utvist den fleksibiliteten som er nødvendig for at ungdom under 18 år fremdeles skal kunne bli tatt om bord i fiskefartøy?»

Statsråd Grete Knudsen: Forskriften som representanten Kongshaug sikter til, er forskrift av 31. august 2000 om arbeid av ungdom på norske skip. Den er basert på Rådsdirektiv 94/33 om vern av unge personer på arbeidsplassen.

Forskriften søker å benytte de dispensasjonsmuligheter direktivet åpner for. Vilkåret for å gi dispensasjon er at dette er nødvendig som følge av den unges yrkesopplæring, hvor saklig grunn foreligger, eller i særlige tilfeller. Dispensasjonsmulighetene knytter seg til:

- forbud mot særlig farlig arbeid
- alminnelig arbeidstid på 8 timer om dagen og 40 timer i uken
- forbud mot nattarbeid
- minimumskrav til hvileperioder

Forskriften opererer med to systemer for dispensasjon:

1. Generell dispensasjon for arbeid som ledd i yrkesopplæring. Det er gitt en generell dispensasjon for alt

arbeid som inngår som ledd i den unges yrkesopplæring, dvs. videregående opplæring eller arbeid som ledd i lærlingkontrakter. Det vil i disse tilfeller ikke være nødvendig å søke om dispensasjon. Skjer arbeidet som ledd i yrkesopplæring, vil man, uten å søke, fullt ut kunne benytte de dispensasjonsmuligheter som følger av forskriften. Ved å knytte den generelle dispensasjonsadgangen til yrkesopplæring søker en også å motivere fiskerinæringen til en formalisering av den opplæring som i dag finner sted. Dette vil igjen kunne føre til en dokumenterbar yrkeskompetanse for fiskere.

2. Dispensasjonsordning etter individuell vurdering. For ungdom som ikke arbeider om bord som ledd i yrkesopplæring, vil det måtte søkes om dispensasjon i hvert enkelt tilfelle. Søknadene må behandles individuelt, og det sentrale vurderingstema vil være om den unges sikkerhet og helse er godt og hensiktsmessig ivarettatt.

Det er derfor min vurdering at man ved praktisering av forskriften vil kunne utvise den nødvendige fleksibilitet dersom den unges arbeid om bord blir tilrettelagt på en sikkerhetsmessig forsvarlig måte og i samsvar med de øvrige krav som følger av forskriften.

Leif Helge Kongshaug (V): Blant næringsutøverne og for alle oss som er opptatt av fiskerinæringen og utviklingen av den, er forskriften beheftet med stor bekymring. Det konstateres at dette i praksis innebærer yrkesforbud for fiskere under 18 år. Ingen av fartøyene i f.eks. havfiskeflåten har et driftsmønster eller en bemanningsløsning som gjør det mulig heretter å ha personer under 18 år i arbeid. Som vi vet, har fiskere i denne aldersgruppen fram til nå utgjort et betydelig antall. Den mest dramatiske konsekvensen av forskriften er at rekrutteringen til fiskerinæringen langsomt vil tørke ut. Ser statsråden de alvorlige konsekvensene av forskriften?

Jeg merket meg de muligheter for dispensasjon som kunne gis, men jeg tror det vil bli et for tungrodd system. Vil statsråden arbeide for at det kan bli gitt en generell dispensasjon fra forskriften for fiskerflåten?

Statsråd Grete Knudsen: I utgangspunktet vil jeg si at jeg vil være avvisende til det å ha en generell dispensasjon for fiskerinæringen.

Vi vet en god del om sikkerhetsutfordringer. Vi har hatt mange runder i dette huset opp gjennom årene med å få fiskerflåten til å bli mer observant og aktivt jobbene for sikkerhet og helse. Hvis vi skal få unge mennesker inn i denne næringen – noe vi skal ha – må vi være sikre på at de er sikret rent helse- og miljømessig. Det gjelder unge mennesker, som vi har et ansvar for.

De dispensasjonssøknadene som er kommet, er faktisk blitt innvilget, men det betinger at man må kunne dokumentere hva man lærer de unge opp i. Det synes jeg er et ansvar som påligger fiskerinæringen.

Leif Helge Kongshaug (V): I en tid hvor kampen om arbeidskraften har hardnet til, er det etter min mening en konkurranseulempe for fiskeflåten i forhold til andre næ-

ringer at en i praksis ikke tar om bord 17-åringer. Det medfører at ungdommen vil gå inn i andre yrker og dermed lett blir tapt for fiskerinæringen. En sviktende rekruttering til denne distriktsnæringen, en næring som har vært og som vil være en bærebjelke i vårt velferdssamfunn og for vår nasjonale økonomi bl.a. på grunn av de store eksportinntektene, er alvorlig for oss alle.

Jeg merket meg svaret som statsråden gav når det gjaldt en generell dispensasjonsordning. Jeg er for så vidt uenig i den holdningen, men jeg vil spørre: Vil det være mulig å arbeide for å endre Rådsdirektiv 94/33 slik at fartøyer blir unntatt? Min påstand er at en 17-åring ikke tar mer skade av å arbeide om bord i en fiskebåt enn en 60-åring.

Statsråd Grete Knudsen: Jeg vil tro at partiet Venstre er opptatt både av kvalitet, miljø og helse, og ikke minst av å få fiskerinæringen og fiskeflåten opp på et kvalitetsmessig høyt nivå når det gjelder sikkerhet.

Det er ikke noe i veien for at man kan få individuelle dispensasjoner for 17-åringer, men man må altså kunne dokumentere hvilken situasjon 17-åringen befinner seg i. Det synes jeg måtte være veldig greit. Og igjen: De dispensasjonssøknadene som er blitt innlevert, er også blitt innvilget.

Leif Helge Kongshaug (V): President! Kan jeg få ordet til en kort kommentar?

Presidenten: Den må bli meget kort.

Leif Helge Kongshaug (V): Det er slik at de alminnelige lover og forskrifter gjelder om bord på fiskebåtene allerede. De reglene og lovene som skal ta vare på helse og sikkerhet, er jo allerede til stede, selvfølgelig, i og med at det er en arbeidsplass også for andre.

Statsråd Grete Knudsen: Til det er å svare at vi i Stortinget nettopp har gitt enkelte incentiver direkte til fiskeflåten for å opparbeide et langt bedre nivå når det gjelder sikkerhet. Da skulle jeg også tro at vi er enige om at man ikke må ha en generell dispensasjon for å ha helt unge mennesker i arbeid.

S p ø r s m å l 1 2

Jan Tore Sanner (H): Jeg ønsker å stille følgende spørsmål til miljøvernministeren:

«Ifølge Dagsavisen 27. november 2000 har forskere funnet klare tegn på at polarmåker som spiser PCB-holdige egg fra Finnmark, får svekket immunsystem og påvirket arveanlegg. Dette er bare ett av flere eksempler på konsekvensene av PCB. Så langt har både den nåværende og den forrige miljøvernministeren vist liten vilje til å ta et krafttak for å rydde opp i gamle miljøsynder.

Vil statsråden ta nye initiativ for å fjerne PCB fra naturen?»

Statsråd Siri Bjerke: PCB er en av våre aller farligste miljøgifter. Norge innførte allerede i 1979, som et av de første land i verden, et generelt forbud mot produksjon, import, eksport og omsetning av PCB og PCB-holdige produkter. Norge var også tidlig ute med krav til utfasing av PCB-holdige produkter som allerede var tatt i bruk. PCB-holdige kraftkondensatorer og transformatorer som bl.a. fantes på store industrianlegg og energiverk, ble faset ut i løpet av 1994. I fjor fikk jeg vedtatt en ny PCB-forskrift som setter krav om utfasing også av PCB-holdige kondensatorer i lysrørmatur og strømgjennomførende hylser brukt på kraftstasjoner og lignende anlegg.

Til tross for disse tiltakene tilføres miljøet dessverre fortsatt PCB. En kilde er videre spredning av PCB-utslipp som kanskje skjedde for flere tiår siden, og som i dag finnes i grunn eller i sedimenter i fjorder og havneområder. Andre kilder er PCB-holdige produkter som ikke tas forsvarlig hånd om når de ender som avfall, og langtransporterte PCB-forurensninger som tilføres norske områder via hav- og luftstrømmene.

Det er derfor nødvendig å arbeide svært bredt i forhold til de problemene som PCB representerer. Jeg har gitt høy prioritet både til arbeidet med å rydde opp etter tidligere tiders utslipp og sikre en forsvarlig avfallsbehandling av kasserte PCB-holdige produkter, og til internasjonalt samarbeid for å hindre eller sterkt redusere langtransporterte forurensninger av PCB og andre miljøgifter

Når det gjelder utslipp av miljøgifter som allerede har skjedd, er det viktig å få ryddet opp eller sikret de forurensede områdene slik at uakseptable miljømessige virkninger blir stoppet.

Statens forurensningstilsyn – SFT – har kartlagt ca. 100 områder med grunnforurensninger hvor det er behov for snarlig opprydding. Tiltak er gjennomført eller satt i gang ved samtlige av disse 100 områdene, og målsettingen er at nødvendig opprydding skal være gjennomført innen 2005. Samtidig er SFT i gang med nærmere undersøkelser av ca. 500 områder for å få avklart om det er behov for tiltak her. Også de undersøkelsene skal være ferdig innen 2005. Jeg vil selvfølgelig holde Stortinget løpende orientert om framdriften i det arbeidet.

Oppryddingen av forurensede havner og fjorder er et arbeid som byr på særlig store utfordringer, og hvor det er stort behov for utvikling av mer kunnskap. Det gjelder både spørsmål om tekniske løsninger, spørsmål om miljøgiftens biologiske effekter, rettslige spørsmål knyttet til hvem som er ansvarlig forurensere og spørsmål om finansieringen av oppryddingstiltakene, som samlet sett vil kunne beløpe seg til mange milliarder kroner, avhengig av hvilket ambisjonsnivå man setter for oppryddingen. En rekke tiltak er i gang på ulike områder, men her er det behov for politiske vurderinger av videre strategi. Jeg vil derfor i løpet av året gi Stortinget en bred presentasjon av status og en plan for det videre arbeid med dette problemområdet. Min ambisjon er at vi skal kunne komme i gang med konkrete tiltak allerede i år. Blant annet tar vi sikte på et pilotprosjekt hvor formålet skal være å høste

erfaringer med ulike løsninger for opprydding og håndtering av forurensede sedimenter fordi vi har så stort behov for kunnskap.

Det vil også være viktig å arbeide videre internasjonalt med å få et regelverk på det kjemikalieområdet som omfatter PCB.

Ø y v i n d K o r s b e r g hadde her overtatt presidentplassen.

Jan Tore Sanner (H): Jeg takker for svaret. Det er åpenbart at statsråden har god innsikt i problemets omfang, men det står likevel i grell kontrast til den prioritering som har vært av dette området.

Vi er bl.a. blitt kjent med at det er foretatt kutt i forskningsprogrammet knyttet til polarområdene. Arbeiderpartiet og sentrumpartiene har kuttet i bevilgningene til miljøovervåking, som er viktig i forhold til PCB-problematikken, og det har ikke vært vist noen vilje fra Arbeiderpartiets og sentrumpartiens side til å bevilge penger til PCB-opprydding.

Så mitt spørsmål er: Erkjenner ikke statsråden at dette er et område som har vært nedprioritert? Vi har i Norge vært veldig flinke til å jage etter nye miljømål, men i forhold til de gamle miljøsyndene tror jeg vi må erkjenne at det har vært gjort svært lite. Jeg vil også spørre statsråden om hvordan hun mener at vi faktisk kan angripe de problemene hun fokuserer på, når hennes eget parti her i Stortinget har kuttet i bevilgningene til dette området.

Statsråd Siri Bjerke: La meg først gripe fatt i problemstillingen om forskning på dette området. Det er ikke riktig at det er foretatt kutt i bevilgningene til forskning i forhold til konsekvensene av PCB i ulike deler av det norske samfunnet. Ikke minst er det satset sterkt på ny forskning i forhold til virkninger av PCB i Arktis. Det har vært avisoppslag knyttet til enkelte forskningsprosjekter som har vært avsluttet, og som man fra miljømynighetenes side har ønsket å få inn i en overvåkingsfase snarere enn en videre forskningsfase. Vi har videre gått inn i en dialog med Forskningsrådet om hvordan forskningen på konsekvenser av PCB best kan drives videre, og her er det et godt tilfang av ressurser. Dette er et område som fortsatt bør prioriteres.

Som miljøvernminister skulle jeg selvfølgelig ønske at vi hadde kommet enda lenger i arbeidet med å rydde opp i disse gamle miljøsyndene. Likevel vil jeg si at arbeidet med de utredningene som var på gang da jeg begynte, og arbeidet videre, har vært drevet ganske aktivt. Jeg er sikker på at Stortinget kan få komme tilbake til dette raskt.

Jan Tore Sanner (H): Dersom statsråden mener at det som har vært gjort, og det som gjøres i dag, er offensivt, er jeg sterkt bekymret sett i forhold til de store utfordringene man står overfor på dette området. Statsråden pekte selv på at oppryddingsarbeidet kanskje vil kunne kreve bevilgninger i milliardklassen.

Jeg vil også vise til at etter at Høyre la frem sitt forslag om en egen handlingsplan for å styrke oppryddingsarbeidet i forhold til PCB og styrke forskningsinnsatsen, har vi fått et vell av henvendelser fra forskere og fra selskaper som driver med opprydding av PCB, og som forteller ganske oppsiktsvekkende historier om hvordan dette arbeidet har vært nedprioritert.

Jeg håper at statsråden kan signalisere at man nå vil gå over i en ny fase, med andre ord innta en langt mer offensiv holdning, både når det gjelder å øke bevilgningene til miljøvernforskning på dette området, til overvåking, og at man også nå vil komme Høyre og SV her i Stortinget i møte ved å bevilge statlige penger til å starte oppryddingsarbeidet.

Statsråd Siri Bjerke: Høyres engasjement på dette området er absolutt prisverdig. Parallelt med det engasjementet har jeg sett på hvordan vi kan konkretisere dette arbeidet, bygd på de rådene jeg har fått fra Statens forurensningstilsyn, som peker på hvor omfattende dette arbeidet er, hvor vanskelig det er og hvor stor usikkerhet det er omkring tekniske løsninger.

Jeg vil, som jeg sa i mitt svar, legge fram en plan for Stortinget, slik at også Stortinget kan få ta konkret stilling til hvordan en ønsker å gå videre. Jeg tror det er riktig å starte opp med et pilotprosjekt for å få en bedre forståelse av hvilke tekniske løsninger som kan være viktige. Jeg har gitt dette arbeidet høy prioritet, og det skal fortsette.

S p ø r s m å l 1 3

Tore Nordtun (A): Jeg har følgende spørsmål til miljøvernministeren:

«I den senere tid har vi opplevd at mange skip har gått på grunn langs norskekysten. Mange av disse skipene blir liggende i fjæresteinene eller på havbunnene, og det har vist seg vanskelig å få fjernet disse skipsvrakene. Dette skyldes blant annet uklarhet omkring hvem som skal betale for fjerning og opprydding. Bestemmelsene i forurensningsloven og sjøloven er ikke harmonisert.

Har Regjeringen planer om å foreslå lovmessige endringer slik at det juridiske og økonomiske ansvaret blir avklart?»

Statsråd Siri Bjerke: Etter de mange skipsulykkene vi har hatt den siste tiden, gjennomgår Regjeringen nå en rekke mulige tiltak for å bedre beredskapen og sikkerheten langs kysten. I denne gjennomgangen ser vi også på regelverket, bl.a. på forholdet mellom plikten til å gjennomføre tiltak etter forurensningsloven og ansvarsbegrænsningsreglene i sjøloven.

Når et skip går på grunn, er det eier av skipet som etter forurensningsloven er forpliktet til å hindre og begrense forurensning fra skipet samt å få skipsvraket fjernet. I en uttalelse til Miljøverndepartementet av 21. desember i fjor, etter havariet av «Green Ålesund» utenfor Haugesund, sier Justisdepartementets lovavdeling at

handleplikten etter forurensningsloven i utgangspunktet går foran begrensningsreglene i sjøloven.

Dersom den ansvarlige likevel ikke gjennomfører nødvendige tiltak, kan forurensningsmyndigheten sørge for iverksetting av tiltakene, herunder fjerning av vrak. Krav om dekning av det offentlige utgifter i den forbindelse vil imidlertid falle inn under begrensningsreglene i sjøloven.

Ansvarsbegrensningsreglene i sjøloven bygger på reglene i den såkalte Londonkonvensjonen av 1976 om begrensning av ansvaret for sjørettslige krav. Denne ble endret ved en protokoll av 1996 som vesentlig øker ansvarsbeløpene, slik at disse nå vil være mer i samsvar med de reelle utgifter som kan påløpe i forbindelse med skipsulykker. Selv om denne protokollen ennå ikke er trådt i kraft internasjonalt, er de nye reglene allerede gjennomført i norsk rett så langt det er mulig før protokollen trer i kraft internasjonalt. De nye og betydelig høyere ansvarsbeløpene vil gjelde for norske skip fra 20. februar i år.

Fra Regjeringens side har det ikke vært aktuelt å foreslå endringer i hovedreglene om begrensning av ansvar etter sjøloven slik dette følger av internasjonal rett. Men vi vil vurdere om det er behov for en presisering av handleplikten etter forurensningsloven samt utforme nærmere retningslinjer for praktisering av dette regelverket med utgangspunkt i de problemstillinger representanten reiser.

Tore Nordtun (A): Jeg takker statsråden for svaret.

Det er tydelig at det på en rekke områder er satt i gang en del arbeid for å klare opp i disse forholdene. Vi har nå i det området som jeg kommer fra, to skrekkeeksempler på at lovverket ikke fungerer i praksis. Det må komme på plass retningslinjer og prosedyrer som er til å leve med når slike ulykker oppstår.

Vi ser nå eksempel på eksempel på at skip går på land. Det blir et forsikringsmessig oppgjør, og sjøloven er inne i bildet. Men når det har skjedd, ligger skipsvraket der, og så må de offentlige myndighetene overta dette. Det er en uholdbar situasjon, ikke minst når også lasten om bord på disse skipene er av sterkt forurensende karakter. Da må det handles raskt.

Statsråd Siri Bjerke: Som jeg sa, vil den høyere grensen for hva rederiene nå vil være ansvarlig for i henhold til det regelverket som gjelder, hjelpe på en del av dette. Når det gjelder de aktuelle skipshavariene den siste tiden, ville de reglene betydd mye i forhold til å få en helhetlig løsning på problemet, slik at jeg tror vi et stykke på vei har en løsning via det.

Når det gjelder «Green Ålesund», skal jeg komme tilbake til den konkret i et spørsmål senere i dag. Det er jo også eksempler på at det finnes løsninger for vrakene i ettertid. Når det gjelder det andre eksemplet fra rogalandsområdet, er man nå i ferd med å finne en løsning mellom rederiet og lokale myndigheter og med assistanse fra staten.

Tore Nordtun (A): Et kort tilleggsspørsmål: Når kan vi forvente at oppryddingen omkring regelverket er på plass?

Statsråd Siri Bjerke: Dette er et spørsmål som Regjeringen arbeider fortløpende med, som en del av det helhetlige arbeidet vi har satt i gang for å øke sikkerheten og beredskapen langs kysten vår, så utover våren vil vi komme med ulike forslag til bedring av sikkerheten, herunder de tiltakene representanten spør om.

S p ø r s m å l 1 4

Marit Tingelstad (Sp): Jeg skal få stille følgende spørsmål til miljøvernministeren:

«NRK Oppland meldte 4. januar 2001 at fylkeskonservator fratas mer enn 50 pst. av midlene til kulturminnetiltak i forhold til tidligere praksis. Midlene skal heretter i hovedsak fordeles av Riksantikvaren etter søknad. Denne nye ordningen, der fylkesnivået blir saksbehandler for Riksantikvaren, vil føre til mer byråkrati og sentralstyring.

Er dette i tråd med Regjeringens forenklings- og effektiviseringsprosess i offentlig sektor?»

Statsråd Siri Bjerke: Kulturminnevern er en viktig sak for Regjeringen. Jeg vil derfor understreke at bevilgningene til bevaring av kulturminner økte med 20 mill. kr i budsjettet for 2001. Dette er et ledd i arbeidet med opptrapping av hele kulturminnefeltet. Påplussingen ble lagt på tilskuddsposter som sikrer at midlene går til konkrete tiltak. Det har derfor aldri vært mer penger til kulturminnetiltak.

En annen viktig målsetting for Regjeringen er å forenkle budsjettstrukturen og øke de frie midlene til kommunene. En rekke øremerkede bevilgninger er derfor overført til rammetilskuddet eller til kommunenes frie midler. Reduksjonene av den aktuelle øremerkede ordningen som er tatt opp i spørsmålet, er en del av dette arbeidet.

Jeg vil i den sammenhengen vise til at Regjeringen vil styrke det kommunale miljøvernarbeidet ved å gi kommunene økt ansvar og myndighet innenfor miljøvernpolitikken. Det skal settes i gang konkret arbeid med å overføre ansvar og myndighet bl.a. på kulturminnefeltet. Slike reformer må følges opp ved omfordeling av budsjettmidler, ikke ved å opprettholde øremerkede ordninger.

Når det gjelder omfordelingen av midler i årets budsjett, innebærer denne at fylkeskommunene har fått mindre øremerkede penger til fordeling, mens Riksantikvarens tilskudd til tiltak har økt betydelig. Totalt sett har altså midlene til kulturminnevern økt.

Det er viktig at vi framover finner rasjonelle og enkle måter å fordele midlene på, som er tilpasset oppgavefordelingen. Jeg vil følge dette nøye opp, og bidra til at fordelingen av årets midler til eiere av kulturminner skjer mest mulig effektivt i tett samarbeid med fylkeskommunene.

Marit Tingelstad (Sp): Jeg takker for svaret og tillater meg noen kommentarer og tilleggsspørsmål.

La meg først understreke at jeg er klar over at det har vært økning på kulturminneposten, og den økte ytterlige-

re etter avtalen mellom sentrum og Arbeiderpartiet. Det er jeg veldig tilfreds med.

Men jeg har merket meg at svært mange fylkeskommuner har reagert negativt på den funksjonsendringen som departementet har lagt opp til. Det er ikke noe rart, fordi fylkeskommunen har et delegert ansvar for forvaltningen på dette området. Det er også bygd opp betydelig kompetanse, erfaring og nærhet til brukerne på dette området.

Fylkeskommunen har videre utarbeidet fylkesdelsplaner for kulturminner for å synliggjøre saksfeltet og sette det i en forpliktende politisk sammenheng. Dette blir vanskeligere å følge opp når store deler av midlene nå «holdes tilbake» hos Riksantikvaren. Dette er dessuten i strid med det som vi i Senterpartiet legger i uttrykket «lokalt selvstyre», og som jeg skjønnte på statsråden at Arbeiderpartiet egentlig er mye enig i.

Mener statsråden at dette som nå har skjedd, vil stimulere kommuner og fylkeskommuner til å integrere kulturminnearbeid i Lokal Agenda 21?

Statsråd Siri Bjerke: Utgangspunktet for oss har vært at de midlene som bevilges, raskere skal komme konkrete kulturminnetiltak i kommunene til gode.

Vi vil nå følge veldig nøye med på hvordan fylkenes kompetanse i kulturminnearbeid blir brukt i dette arbeidet, fordi det er viktig å ha et samspill mellom det å få aktivitet lokalt og det å bruke den kompetansen som finnes på fylkesleddet, uten å hindre en utvikling i retning av at kommunene skal få økt myndighet. Så hvis sider ved denne budsjettomleggingen får utilsiktede virkninger i form av byråkratisering eller andre problemer, vil vi vurdere hvordan vi kan finne løsninger på det.

Marit Tingelstad (Sp): Jeg takker for den siste presiseringen som statsråden kom med. Jeg synes det er fint at det kommer en erkjennelse av at hvis det har utilsiktede virkninger, så vil en endre på det. For fylkeskommunen som regionalt politisk organ er det lite tilfredsstillende å sitte igjen som lovforvalter uten særlig mulighet til å innvirke på bruk av kulturarven til positiv utvikling for våre lokalsamfunn.

Jeg har heller ikke registrert at det har vært uttrykt misnøye med den ordningen som har vært til nå. Derfor er jeg overrasket over endringene og tok opp spørsmålet.

For 2001 foreslås det at 5,7 mill. kr overføres fra post 60, fra regionale kulturminnetiltak til det generelle rammetilskuddet til fylkeskommunen under KRD-departementet, altså Kommunal- og regionaldepartementet. Men ifølge brev jeg har fra Buskerud fylkeskommune, finner en ikke igjen dette på KRDs budsjett. En må jo da tro at midlene er inndratt, noe som må sies å være svært uryddig i forhold til teksten i budsjettproposisjonen, og ikke minst svært uheldig for kulturminnetiltakene.

Hvordan ser fagstatsråden på dette?

Statsråd Siri Bjerke: Jeg vil igjen understreke at det er viktig at økt lokalt ansvar på et område følges opp med direkte lokale bevilgninger til det samme området, ellers

blir det vanskelig å øke kommunenes selvstyre på nye områder. Likevel er nok kompetansesiden av fylkeskommunenes arbeid med kulturminner en sentral side av dette, og det er særlig *det* ansvaret som fylkeskommunen har, som jeg ønsker å følge nøye med på, for dersom vi skal få en vellykket desentralisering, vil det også være viktig hvordan denne kompetansen kan brukes.

S p ø r s m å l 1 5

Gunnar Kvasheim (V): «Havaristen «Green Ålesund» ligger nå på grunn utenfor kysten av Haugesund lastet med 3 000 tonn frossen fisk. Nedbrytningsprosessen av fisken vil gi betydelige miljøproblemer i et større område. Vraket ligger dessuten slik at det blokkerer innløpet til Høgskolen Stord/Haugesund, avdeling for sikkerhetsopplæring. Uklare ansvarsforhold kan føre til at det tar lang tid før den kondemnerte havaristen blir fjernet.

Hva kan staten gjøre for å medvirke til at «Green Ålesund» raskt kan fjernes?»

Statsråd Siri Bjerke: Fryseskipet «Green Ålesund» havarerte og gikk på grunn utenfor Bleivika nord for Haugesund den 15. desember 2000. Etter grunnstøtingen tok skipet inn vann, gikk rundt og sank på grunt vann etter kort tid. I den første akutte fasen ble oljeforurensningen prioritert fordi denne utgjorde det største skadepotensialet. Faren for spredning av tung bunkersolje til viktige overvintringsområder for sjøfugl og til oppdrettsanlegg med betydelige økonomiske interesser var overhengende. Værforholdene, sammen med en effektiv oljevernaksjon og en vellykket tømmeoperasjon, klarte å begrense den geografiske utbredelsen av tung bunkersolje fra havaristen.

Ved forliset hadde «Green Ålesund» 2 800 tonn rundfrosset sild og 400 tonn rundfrosset makrell om bord. Det er gjennomført nærmere vurderinger av hvilket miljøproblem lasten representerer, som grunnlag for iverksettelse av eventuelle videre tiltak. Jeg er informert om at frossenfisken om bord er i ferd med å utvikle seg til et betydelig forurensningsproblem for lokalområdet og lokalbefolkningen rundt Bleivika, og at det er store muligheter for at større områder vil bli påvirket dersom det ikke gjennomføres tiltak for å fjerne frossenfisken om bord. Eventuelle tiltak vil også ses i sammenheng med havnemyndighetenes pålegg til eier om fjerning av vraket fra innløpet til Bleivika.

Statens forurensningstilsyn vil denne uken motta forslag til tekniske tiltak for å fjerne den akutte forurensningen fra fiskelasten samt kostnadsoverslag. SFT vil så foreta en samlet vurdering av forholdet mellom miljøkonsekvensene og kostnadsanslaget og gi en anbefaling til Miljøverndepartementet i slutten av denne uken. Departementets oppfølging vil så skje raskt etter dette.

Gunnar Kvasheim (V): Jeg vil takke miljøvernministeren for svaret. Det fremgår av svaret at miljøvernministeren er kjent med alvoret i denne saken og er innstilt på å medvirke til at forurensningsfaren kan møtes med

(Kvassheim)

offensive tiltak. Jeg ønsker å få bekreftet at miljøvernministeren ser på dette som en hastesak, og at hun vil ta sikte på å få fjernet lasten så raskt som mulig.

Det vil også være nødvendig, sett med lokale øyne – og andre – å få fjernet både vrak og last. Det må jo være naturlig at en i etterkant heller slåss om regningen, og ikke om vraket. Jeg vil be miljøvernministeren bekrefte at det også vurderes hvordan en kan fjerne vraket sammen med lasten.

Statsråd Siri Bjerke: Jeg kan absolutt bekrefte at jeg kjenner denne saken meget godt og tar den svært alvorlig. Som det framgikk av mitt svar, vil de faglige rådene til meg knytte seg både til den konkrete forurensningsfaren som følge av fisken om bord og til konsekvenser av at vraket ligger i området. De vurderingene jeg skal gjøre av det, vil bygge på de rådene. Jeg kan bekrefte at jeg vil gjøre det så raskt som mulig, men jeg ønsker å vente til jeg har fått disse rådene i løpet av uken.

Gunnar Kvassheim (V): Det jeg opplever at svaret går inn på, er at statsråden bekrefter at det er aktuelt ikke bare å se på fjerning av lasten, men også av vraket. Og det tror jeg er en naturlig del av en samlet operasjon.

Nå har statsråden på en god måte tidligere i dag redegjort for hvilket arbeid som pågår for å forebygge at en kommer i situasjoner senere der ansvarsforholdet er uklart, og jeg synes Regjeringen og statsråden på en offensiv og god måte har tatt fatt i viktige problemstillinger der. Men i påvente av at disse tingene skal komme på plass, er det viktig at lokalsamfunn – små kommuner og større kommuner – ikke kommer i en situasjon hvor de opplever at de er kasteball i et spill mellom ulike parter. Jeg er opptatt av at det, mens en venter på et forbedret regelverk, en forbedret praksis, lages rutiner som gjør at en også kan være operativ i forhold til vrak og den forurensningsfaren som oppstår, slik tilfellet er med «Green Ålesund».

Statsråd Siri Bjerke: Jeg vil bekrefte at vi har satt i gang et omfattende arbeid med å se på tiltak for å bedre sikkerheten langs kysten, både når det gjelder forebygging, når det gjelder overvåkning, og når det gjelder beredskap. Jeg vil likevel understreke at utfordringene med gjennomføringen av aksjoner og fjerningen av vrak i ettertid er store, både for samarbeidet mellom statlige myndigheter og for den private ansvarlige forurensere, og at det også er et stort ansvar for staten som sådan. Det er også store kostnader forbundet med dette, så det vil ikke være noen lett oppfølging av disse sakene, men vi må få bedre systemer og bedre regler for prioriteringen, slik at vi kommer videre.

Spørsmål 16

Steinar Bastesen (TF): Jeg har følgende spørsmål til miljøvernministeren:

«I forbindelse med Kystforvaltningsutvalgets innstilling ble Forsvaret i 1995 gitt i oppdrag å etablere en organisasjon for kystberedskap og aksjonsledelse. Meningen med dette var å gi forsvarskommandoene tilstrekkelig myndighet til å kunne ivareta førstelinjebereidskap for de øvrige etater. Med bakgrunn i Inngrepskonvensjonen er Sjøfartsdirektoratet delegert myndighet til å gripe inn overfor miljøtrusler langs kysten.

Hvorfor har ikke statsråden delegert tilsvarende myndighet til Forsvaret?»

Statsråd Siri Bjerke: Som en oppfølging av Stortingets beslutning om å etablere et mer effektivt oppsyn i indre kystfarvann har Forsvaret etablert en organisasjon for kystberedskap og aksjonsledelse. Ordningen iverksettes av vedkommende forsvarskommando når det oppstår akutte situasjoner på sjøen og fagetatens eget beredskapsapparat ikke er etablert eller ikke umiddelbart kan gripe inn. Den utøvende myndighet vil særlig tilligge Kystvaktens enheter, selv om også andre deler av Forsvaret kan benyttes.

Kystvakten er en svært viktig del av Norges beredskapsapparat. For å kunne forebygge at sjøulykker og andre skipsuhell fører til akutt forurensning må Kystvakten kunne gripe inn raskt. For å sikre dette er Kystvakten allerede gjennom kystvaktloven gitt den nødvendige myndighet til å føre kontroll med at reglene i forurensningsloven overholdes. Det er derfor ikke nødvendig særskilt å delegere myndigheten etter forurensningsloven til Kystvakten. Det samme gjelder inngrep etter inngrepskonvensjonen. Kystvakten utfører førstelinjebereidskap på vegne av forurensningsmyndigheten og har i den forbindelse samme myndighet som forurensningsmyndigheten til å foreta undersøkelser, gi pålegg og iverksette kontroll- og tvangstiltak overfor skip som medfører fare for akutt forurensning.

Norske myndigheter har større adgang til kontroll og inngrep overfor utenlandske skip i norsk territorialfarvann enn utenfor territorialfarvannet. Jeg ser det derfor som viktig at Regjeringen nå har bestemt seg for å vurdere spørsmålet om en utvidelse av territorialfarvannet fra fire til tolv nautiske mil.

Steinar Bastesen (TF): Jeg takker statsråden for svaret, men jeg har et tilleggsspørsmål.

De siste ukers hendelser har vist at det er et stort potensial for forbedring av kystberedskapen. Det har sågar vist seg at klare anbefalinger gitt av Kystforvaltningsutvalget og Stortingets beslutninger som var basert på det, ikke er fulgt opp.

Vi har også blitt informert om at fem ministre har hatt et møte for å vurdere muligheter og tiltak. Hvilke anbefalinger og løsninger har de få utvalgte nå kommet fram til?

Statsråd Siri Bjerke: Slik Regjeringen ser det, er det store muligheter for å effektivisere og bedre kystberedskapen og bedre sikkerheten langs kysten vår ved både å styrke ressursene som brukes på dette, og å samordne

ressursene bedre. Regjeringen har derfor tatt initiativ til at alle berørte statsråder med ansvar på dette området arbeider med tiltak knyttet til forebyggende virksomhet, til overvåkingstiltak og til selve beredskapsarbeidet. Det er dette ansvaret representanten sikter til. Vi vil legge fram konkrete forslag utover våren, og Stortinget vil få nødvendig mulighet til å diskutere disse.

Steinar Bastesen (TF): Jeg takker statsråden for svaret, og jeg kan jo gjøre oppmerksom på at jeg har levert inn et Dokument nr.8-forslag om akkurat dette, men jeg har et tillegsspørsmål til:

Det er tydelig at det er svært få forunt å ha oversikt over så vel overvåkingkapasitet som beredskapsressurser langs kysten, men noen må jo ha en formening om dette. Det er til og med informert om at det er iverksatt prosjekter for å koordinere informasjonen fra Forsvarets kystradar, Kystverkets trafikksentraler, oljeinstallasjoner m.m. Det er vel lite trolig at det er tatt ut av luften. Det har til og med sneket seg inn i St.prp. nr. 1 for inneværende periode. Det synes nokså klart at verken miljøvernminister, fiskeriminister, nærings- og handelsminister, justisminister eller forsvarsminister er i stand til å redegjøre for dette. Er det i det hele tatt noen som har oversikt over dette? I så fall, hvem er det?

Statsråd Siri Bjerke: Jeg kan forsikre representanten Bastesen om at vi har god oversikt over både regler som gjelder og hvordan samarbeidet og samordningen mellom de ulike regelverk skal håndteres.

De to siste aksjonene vi har gjennomført, i forhold til «Green Ålesund» som gikk på grunn ved Haugesund, og «John R» i Tromsø, har jo nettopp vist at vi har en god beredskap, og at samarbeidsforholdene fungerer slik de skal. Vi var heldige i den forstand at dette ikke var de aller største ulykkene som kunne skjedd på kysten vår. Derfor har vi nå en mulighet til å være føre var, vi har en mulighet til å gjøre vår beredskap enda bedre, og vi har også et veldig godt utgangspunkt for det arbeidet.

S p ø r s m å l 17

Øystein Hedstrøm (Frp): Jeg har et spørsmål til vår ærede landbruksminister:

«Den kaotiske BSE-situasjonen i Europa gir store muligheter for norsk landbruk og kjøttindustri med et eksportpotensial i milliardklassen. I Frankrike er for eksempel kalvebrissel og T-bonestek forbudt omsatt. Utviklingen bærer preg av massepsykose i dette landet med en salgsnedgang på 50 pst.. Markedet vil betale mye for trygghetsgaranterte produkter.

Vil Landbruksdepartementet utrede mulighetene for storskalaeksport av norsk kjøtt?»

Statsråd Bjarne Håkon Hanssen: Produksjonen av norsk storfekjøtt er i dag tilpasset det innenlandske forbruket og bare i liten grad orientert mot utenlandske markeder. Dette skyldes både vårt nasjonale kostnads- og prisnivå og at norsk kjøtt på eksportmarkedet møtes med

høye tollsatser, f.eks. inn til EU. På statsbudsjettet er det innenfor retningslinjene i WTO-avtalen satt av noen midler til eksportstøtte for kjøttprodukter. Eksporten av kjøtt var i år 2000 likevel rimelig beskjeden. Bare for enkelte jordbruksprodukter har vi spesielle konkurransefortrinn, f.eks. jordbær, hvor det i dag foregår eksport uten noen form for eksportstøtte.

Selv om Norge er regnet som det sikreste landet i Europa når det gjelder kugalskap, er det likevel etter min mening ikke realistisk å legge opp til noen storstilt norsk eksport av storfekjøtt til EU. På EU-markedet vil norsk eksport av storfekjøtt måtte konkurrere på lik linje med Australia, Argentina og andre kjøtteksporterende land som har samme BSE-status som Norge. På grunn av sitt lavere kostnadsnivå vil de derfor ha konkurransefortrinn framfor Norge på EU-markedet.

Som ved tidligere kriser på storfekjøttmarkedet i EU må en øg forvente at etterspørselen etter kjøtt fra EU-land vil stige over tid. Det gjøres nå et godt og grundig arbeid i EU for å gjenskape tilliten til EU-produsert storfekjøtt.

Landbruksdepartementet vil derfor ikke utarbeide storstilte planer for eksport av storfekjøtt. Selv om Norge har en god BSE-status, mener jeg det kan være kortsiktig av norsk landbruk å bruke dette som et hovedelement i markedsføringen av norsk kjøtt. På noe lengre sikt har jeg likevel tro på at vi innenfor enkelte markedsnisjer kan eksportere jordbruksprodukter, også kjøtt, men i et slikt eksportarbeid må vi bygge på mangfoldet i vårt landbruk og våre naturgitte kvalitetsfortrinn framfor å søke å utnytte kugalskapskrisen i EU. Dersom det likevel skulle vise seg å være aktuelle eksportmuligheter for storfekjøtt innenfor disse rammene, bør de selvsagt utnyttes.

Øystein Hedstrøm (Frp): Jeg takker statsråden for svaret som for så vidt var greit, men kanskje noe defensivt.

Som statsråden vet, har vi beste kategori innenfor EØS, «highly unlikely», og vi burde kunne utnytte det i vår markedsføring. La oss ta det tankeeksperimentet at 1 pst. av EUs befolkning var villig til å betale en del mer for å kjøpe norske landbruksprodukter med kvalitetsgaranti. Da kunne vi selge alt vi kunne produsere her i landet.

Det er vel ikke helt riktig, at vi har et marked i balanse. I 1999 hadde vi en reguleringseksport på 19 000 tonn prima storfekjøtt og svinekjøtt til det internasjonale markedet, og det er en ressursløsning uten like. Med en skikkelig markedsføring av dette vil det være mulig å få langt bedre betalt, få utnyttet norske ressurser bedre og få bøndene opp av skyttergravene.

Mener ikke statsråden at det er riktig at vi må mer på banen, slik at det blir trendy å spise norsk mat ute og slik at vi får bedre økonomi i vår landbruksnæring?

Statsråd Bjarne Håkon Hanssen: For det første er det ikke slik, så vidt jeg vet, at det faktisk at vi er et EØS-land gjør at vårt kjøtt har noen enklere vei inn på

EU-markedet enn f.eks. kjøtt fra Australia og Argentina, altså land som jeg nevnte i mitt svar i stad. Dette gjør at de landene som har samme BSE-status som oss, har et konkurransefortrinn i forhold til det å være i denne øverste kategorien av gode land når det gjelder BSE.

Et viktig moment i forhold til det spøreren sier om at vi skal ta utgangspunkt i å gi en kvalitetsgaranti overfor Europa: Der vil jeg måtte reservere meg, for vi kan altså ikke garantere at det norske kjøttet er BSE-fritt. Vi har testet veldig lite. Vi skal nå utvide testprogrammet, men uansett utvidet testprogram kan vi ikke beskrive noen nullrisiko.

Oystein Hedstrøm (Frp): Jeg takker statsråden for tilleggs svaret. Vi vet at Fatland-gruppen har kontakt med internasjonale kjeder som har vist interesse for å bruke norske råvarer. Vi kjenner jo også til at Hakon-Gruppen og Coop Norden nå jobber over landegrensene. Og det må jo når det er norske interesser med, være litt attraktivt for norske produsenter å kunne løfte ut noen av de varene vi produserer her hjemme. Jeg føler vel at statsråden har et ansvar for å se på rammebetingelsene for de som nå prøver å være offensive – jeg nevnte Fatland-gruppen, men det er også andre som står i startgropen – og forsøker å hjelpe til her etter beste evne, selv om vi nå kjenner til dette med tollbasert vern, og at det er en stor kostnad med å få ut norske produkter.

Statsråd Bjarne Håkon Hanssen: Jeg har ingen problemer med å henge med på et resonnement som går på at vi selvfølgelig hele tiden skal se på mulighetene her. Jeg besøkte i går Fatland-gruppen og ble orientert om tenkingen deres. Det var ikke noen hovedstrategi fra Fatland-gruppen i den orienteringen jeg fikk i går, som gikk på eksport. Det at en hele tiden vurderer om den muligheten kan være der, og i såfall om vi kan hjelpe til, finner jeg betimelig. Men jeg er veldig redd for en strategi som går på at vi nå skal satse alt på at vi skal kunne eksportere med basis i at vi er BSE-frie, når vi faktisk er i den situasjonen at vi først nå virkelig utvider testingen av norske dyr. Hvis det blir eneste strategi, kan man altså få et alvorlig skudd for baugen dersom det en dag eventuelt blir et positivt tilfelle av BSE på en norsk dyrebefolkning. Derfor ønsker jeg en bredere innfallsvinkel der kvalitet, mangfold og spennende smaker er vel så viktig som BSE-status.

S p ø r s m å l 1 8

Presidenten: Dette spørsmålet, fra representanten Morten Lund til landbruksministeren, vil bli besvart av helseministeren som rette vedkommende.

Morten Lund (Sp): Jeg skal få stille følgende spørsmål til helseministeren:

«Forskere mener å kunne dokumentere at visse næringsmidler har sikker forebyggende virkning mot alvorlige helselidelser som kreft, hjerte- og karsykdommer og hjerneslag.

Når kan det etableres en informasjonsordning til den vanlige forbruker om denne kunnskapen gjennom en sunnhetsmerking på matvarene?»

Statsråd Tore Tønne: Det er godt dokumentert at en rekke sykdommer kan forebygges ved fornuftig kosthold. Det er imidlertid ikke først og fremst det enkelte næringsmiddel alene som kan sies å ha forebyggende effekt, men kostholdet som helhet.

Ved å spise mer poteter, grønnsaker, frukt og bær, mer grove kornvarer og fisk, magre meieri- og kjøttprodukter og bruke mindre smør, hard margarin, sukker og salt kan det oppnås en betydelig redusert risiko for hjerte- og karsykdommer, visse former for kreft, diabetes, tannrøte, overvekt og fordøyelsesproblemer.

For å påvirke befolkningen til et sunt kosthold benytter vi både prispolitiske virkemidler, informasjon til forbrukerne og merking av matvarer.

I dag reguleres merkingen av matvarer ved forskrift av 21. desember 1993, og her står det at «merkingen ikke skal villedende kjøper», og at det ikke er tillatt å «påstå eller gi inntrykk av at et næringsmiddel forebygger, leger eller lindrer sykdom, sykdomssymptomer eller smerter».

Både i Norge og internasjonalt har det vært diskutert i hvilken grad helsepåstander skal tillates på matvarer. Området er ikke harmonisert i EU. Codex Alimentarius har startet arbeidet med helsepåstander, men foreløpig er det ikke enighet om definisjoner, krav til dokumentasjon etc. Norge deltar i dette internasjonale arbeidet.

Samtidig arbeider både norsk og internasjonal næringsmiddelindustri aktivt for å finne fram til produkter som kan ha forebyggende virkning. Det vil være viktig for industrien å kunne merke disse produktene med den helseeffekten de mener foreligger, samtidig som det vil være viktig for myndighetene å sikre at en eventuell merking med helsepåstander er korrekt og også ivaretar forbrukerens behov for riktige opplysninger.

Jeg kan forsikre om at spørsmålet om helsepåstander er et område som norske myndigheter følger nøye. Departementet vil i samarbeid med Statens næringsmiddeltilsyn, Statens råd for ernæring og fysisk aktivitet og Statens legemiddelkontroll arbeide for å avdekke de problemene merking med helsepåstander vil kunne medføre, og etter hvert forsøke å finne fram til forslag til løsninger som tjener forbrukeren på best mulig måte.

Morten Lund (Sp): Det var positivt å høre at departementet vil følge med i det som skjer, men jeg synes det kunne være på sin plass med en litt mer aktiv holdning på dette området. Jeg tror ikke det er noen tvil om at det er ved å få folk til å endre kostholdet sitt vi kan gjøre mest for å bedre helsen og for å få ned helsekøene, langt mer enn ved noe annet vi holder på med.

Svært mange forbrukere vil ha del i den informasjonen som forskere sitter med, og for å få økt bruk av næringsmidler med særlig positiv helsevirkning, må informasjonen nå fram til forbrukerne, og de må etterspørre produktene. Da vil primærprodusentene av mat og fabrikkene/industrien satse mer på slike produkter og fylle

mer opp i hyllene. Da vil kostholdet på sikt, og kanskje relativt fort, forandre seg. Det vil bli mindre behov og mindre interesse for «tablettusunnheten», som vi har for mye av i dag.

Jeg håper derfor at norske myndigheter kan bli like aktive som myndighetene i Sverige. Mitt spørsmål blir da: Følger departementet også nøye med i det som skjer i Sverige på dette området?

Statsråd Tore Tønne: Vi følger, som jeg sa, med i det som skjer internasjonalt på dette området, men jeg mente ikke å si at det var så passivt som at vi bare følger med – vi deltar aktivt i det internasjonale samarbeidet på dette området innenfor Codex Alimentarius og også i bilateralt samarbeid med andre land. I den sammenheng følger vi selvfølgelig med når det gjelder de erfaringer eller vurderinger som andre land gjør, f.eks. Sverige.

Når det gjelder denne informasjonsvirksomheten, er jeg for det første helt enig i betydningen av å ha en aktiv informasjonsvirksomhet når det gjelder kosthold og sunt kosthold som sådant, og da er det denne helhetsbetraktningen i kostholdet som vi legger til grunn.

Når det så gjelder merkingen av den enkelte matvare, støter man også på den utfordring som ligger i at vi ikke kan merke noe med en forebyggende helsevirkning, med mindre vi også kan være sikre på at det faktisk er tilfellet.

Morten Lund (Sp): Utgangspunktet for spørsmålet er jo at forskerne sier at de er sikre når det gjelder det eller det enkelte produkt, og kostholdet vårt er sammensatt av enkeltprodukter. Vi må velge flere av de produktene som forskerne mener vil bidra til bedre helse, som forebygger kreft og hjerte- og karsykdommer, istedenfor de produktene som virker motsatt. Da vil det bli bedre. Og det første som må skje for at vi skal få industrien til å gjøre mer for at forskerne skal engasjere seg enda mer for å finne ut av dette, er at den forskriften vi har, blir forandret. Jeg synes det nå er på tide at det settes i gang et arbeid med å vurdere å endre den forskriften vi har, i retning av det som har skjedd andre steder. Vi må rett og slett ha et forbud mot villedende informasjon, et forbud mot medisinske påstander, og det må åpnes for påstander om helsevirkning, slik det er innenfor EU-systemet.

Jeg håper at statsråden vil sette i gang det arbeidet raskt.

Statsråd Tore Tønne: Jeg tror ikke at det er noen særlig uenighet mellom representanten Morten Lund og undertegnede når det gjelder betydningen av å komme videre på dette området; det er for så vidt det jeg sier vi vil gjøre i samarbeid med Statens næringsmiddeltilsyn og Statens råd for ernæring og fysisk aktivitet og Statens legemiddelkontroll. Så det er et arbeid som vil bli ført videre, men jeg legger i den sammenheng også vekt på det internasjonale samarbeidet som vi deltar i.

Jeg er også kjent med at forskere på en rekke områder mener seg sikre på at de og de produkter har den og den helsemessige effekt, men vi er jo også kjent med at slike sannheter har en tendens til ikke alltid å ha en evigvaren-

de sannhet i seg, og det tilsier at myndighetene er meget forsiktede med å avgi slike garantier på merkingen av matvarer.

Morten Lund (Sp): Kan jeg få en liten kommentar?

Presidenten: Vi må nok holde oss innenfor reglementet.

S p ø r s m å l 1 9

Per Roar Bredvold (Frp): Jeg tillater meg å stille følgende spørsmål til justisministeren:

«Kongsvinger politidistrikt har ca. 2 300 straffesaker på vent. Dette er en dramatisk økning fra året før, hvor antallet saker var 1 886. Dette skyldes selvfølgelig en del formildende omstendigheter, som blant annet kan skyldes kapasitetsbrist.

Er statsråden fornøyd med denne negative utviklingen, og hvis ikke, hva ønsker statsråden å gjøre for at dette tallet skal bli så lavt som mulig?»

Statsråd Hanne Harlem: Statsråden er ikke fornøyd med den utviklingen, det kan jeg selvfølgelig starte med å si.

Å effektivisere straffesaksbehandlingen og redusere saksbehandlingstiden er et sentralt justispolitisk mål, kanskje det aller viktigste målet for øyeblikket når det gjelder politiets og påtalemyndighetens arbeid. En økning i straffesaksrestansene er derfor ikke ønskelig, men noen ganger klarer vi ikke å unngå det. Men målsettingen må være at slike økninger, når de først skjer, blir tidsbegrenset.

En effektiv behandling av straffesaker har betydning ikke bare for den fornærmede og gjerningsmannen, men også for at straffen skal kunne virke etter sin hensikt, og det er viktig at samfunnet gir de riktige signaler til den som har begått en straffbar handling og til samfunnet omkring.

Når det konkret gjelder Kongsvinger politidistrikt, har politidirektøren opplyst at det er ulike årsaker til at restansene har bygd seg opp. Hovedårsaken er at politidistriktet har mistet flere av sine erfarne jurister og nå er inne i en fase hvor nye må læres opp. Dette har i en overgangsfase redusert kapasiteten ved retts- og påtaleenheten.

For å avhjelpe denne situasjonen er politidistriktet tilført en ekstrasbevilgning på 200 000 kr i budsjettet for 2001 til et prosjekt for å nedarbeide restansene under ledelse av en erfaren politiinspektør. Lederne for de aktuelle domstolene i distriktet er også opptatt av straffesaksavviklingen og har overfor politimesteren samtykket i utstrakt bruk av hjelpeaktør. Etter det jeg har fått opplyst, senest i møte med politimesteren i Kongsvinger for et par uker siden, iverksetter Kongsvinger politidistrikt dette prosjektet fra begynnelsen av februar.

Politimesteren har også utarbeidet et direktiv for å effektivisere rutine for straffesaksbehandlingen.

Etter min mening vil de tiltakene som allerede er påbegynt, være viktige for å avhjelpe den negative utviklingen. Som en del av etatsstyringen vil i tillegg Politidirek-

toratet ha en tett oppfølging av Kongsvinger og for så vidt andre politidistrikt som ikke viser en tilfredsstillende resultatoppnåelse.

Per Roar Bredvold (Frp): Jeg takker statsråden for svaret. Jeg er glad for at statsråden sier at en effektiv behandling av straffesaker har betydning ikke bare for den fornærmede og gjerningsmannen, men også for at straffen skal kunne virke etter sin hensikt. Samtidig må jeg si at det må være viktig også for gjerningsmannen – og gjerningsmannen er jo nevnt her – at han eller hun får gjort opp sin straff og kan fortsette livet. Det er hele 300 saker som har ventet lenger enn ett år, og dette finner jeg svært betenkelig.

Jeg forstår at Kongsvinger politidistrikt har blitt tilført 200 000 kr for 2001 til et prosjekt for å nedarbeide restansene under ledelse av en erfaren politiinspektør. Mener statsråden at dette er nok hjelp slik at Kongsvinger politidistrikt kan få ned dette tallet? For forrige år var det, som tidligere nevnt, 1 886 saker på vent, og man må jo si at dette har vært et langvarig problem. Hva synes statsråden er riktige tall, både når det gjelder antall saker og hvor lang tid en sak bør ta?

Statsråd Hanne Harlem: Det vil alltid være noen restanser i politiet, men det viktige er at det ikke blir mange gamle saker. Ikke bare Kongsvinger politidistrikt, men hele Politi-Norge har slitt med at man har hatt mange gamle saker som på en måte blir liggende som en ryggsekk og hindrer fremdriften i straffesaksbehandlingen. Der er det gjort et krafttak gjennom det arbeidet som arbeidsgruppen under ledelse av ass. riksadvokat Hans-Petter Jahre foretok og leverte innstilling på i juni for å underbygge hvor det er problemene ligger, og deretter i politidistriktene som sådan.

Det er satt nye målsettinger knyttet til hvordan restansene skal være, som går på at man bl.a. ikke skal ha mer enn en viss prosentandel, og en lav prosentandel, av saker som er eldre enn tolv måneder. Noen saker med internasjonale forgreninger o.l. vil være så omfattende at etterforskningen tar lang tid. Det viktige er at i de sakene hvor det er en kjent gjerningsmann og det ikke er noen opplagte problemer, skal sakene gå veldig raskt, slik at de med en gang kommer inn i domstolene og man får dem ferdigbehandlet.

Per Roar Bredvold (Frp): Jeg takker statsråden for svaret. Jeg skjønner for så vidt at statsråden ikke kan tallfeste dette.

Jeg registrerer i en artikkel i Glåmdalen, en lokalavis fra Kongsvinger, at statsråden har vært på Kongsvinger – noe jeg er veldig glad for – men det står ingenting om dette problemet i artikkelen. Men i samme avis fem dager senere kan man derimot lese om dette problemet – uten at statsråden er nevnt.

Jeg har et konkret spørsmål: Var dette en problematikk som dere snakket om og drøftet på møtet på Kongsvinger, eller var dette noe som kom fram senere?

Statsråd Hanne Harlem: På det møtet i Kongsvinger politidistrikt drøftet vi flere ting, deriblant redusert saksbehandlingstid i straffesaksbehandlingen. Politimesteren la nettopp fram for meg at det har vært en økning i restansene og at man har hatt problemer med saksbehandlingstiden i Kongsvinger politidistrikt, men at han nå hadde stor tro på at det prosjektet de satte i gang fra 1. februar, skulle få en helt annen fart på det, og at de skulle klare å rydde opp. Det var han meget innstilt på, og det var jeg glad for å høre.

Redusert saksbehandlingstid er alltid et tema på de møtene jeg har med politidistriktene rundt om i landet, nettopp fordi jeg mener det er helt sentralt for den fremtidige justispolitikk, straffesaksbehandling og kriminalbehandling i dette landet.

S p ø r s m å l 20

Finn Kristian Marthinsen (KrF): Jeg tillater meg å stille følgende spørsmål til justisministeren:

«Ifølge Drammens Tidende 17. januar 2001 mener politilegen i Oslo at mange legeerklæringer knyttet til soningsutsettelse og benådning er ufullstendige.

Vil statsråden ta initiativ til at slike attester bare kan utstedes av én eller flere sakkyndige som tilhører et avgrenset antall fagpersoner som av påtalemyndigheten er forhåndsgodkjent til utstedelse av slike attester?»

Statsråd Hanne Harlem: En søknad om benådning eller soningsutsettelse er svært ofte begrunnet med helsemessige forhold av fysisk eller psykisk art. Slike forhold tillegges vekt bare dersom det foreligger tilfredsstillende dokumentasjon.

Det politilegen i Oslo sier når det gjelder ufullstendige legeerklæringer, er nettopp noe av bakgrunnen for at Justisdepartementet stiller strenge krav til slik dokumentasjon i forbindelse med søknad om benådning. Dokumentasjonen bør komme fra offentlig lege, og departementet legger særlig vekt på uttalelse fra politilegen. Legeerklæringen skal inneholde en medisinskfaglig vurdering med beskrivelse av de medisinske funn og en konklusjon om hvordan de medisinske funn vil få betydning i forhold til soning av straff i fengsel.

Dersom en legeerklæring i en benådningssak er ufullstendig, vil departementet kunne innhente tilleggserklæringer i saken, f.eks. fra politilegen, slik at den aktuelle helsetilstand er så korrekt opplyst som mulig. Dette gjelder særlig i saker der benådning synes å være aktuelt.

De samme innholdsmessige krav og adgangen til å innhente tilleggserklæringer gjelder ved søknader om soningsutsettelse hvor påtalemyndigheten er mottaker av legeerklæringen. Påtalemyndigheten har i denne sammenheng et selvstendig ansvar for å vurdere hvorvidt søknaden er tilstrekkelig belyst for soningsutsettelse eventuelt gis.

Etter min vurdering har på denne bakgrunn både Justisdepartementet og påtalemyndigheten de nødvendige muligheter og en betryggende praksis med dagens ordning. Jeg kan derfor ikke se at det er behov for å ta et

slikt konkret initiativ som representanten Marthinsen tar opp i sitt spørsmål.

Finn Kristian Marthinsen (KrF): På bakgrunn av det som var foranledningen til mitt spørsmål, er jeg ikke tilfreds med det svar statsråden her gir. Jeg opplever det slik at attestene selvfølgelig er til innvortes bruk i departementet, men det er også tre andre hensyn å ta så langt jeg kan vurdere det.

Det ene er at den straffedømte skal føle at han får en korrekt faglig vurdering og behandling. Det andre går på forholdet til de fornærmede. Ofrene må være sikre på de attestene det offentlige bruker, og som departementet i sterk grad bygger sin vurdering på, er faglig velbegrunnet og ikke bidrar til forsøk på å unndra seg straffen på en lettvinnt måte. Det tredje er budskapet til lokalmiljøet. Det florerer rykter om kjøp av attester, hvilke leger som er enklest å få til å skrive slik den dømte ønsker, og at resultatet er uforståelig sett i sammenheng med den daglige atferden til den dømte, som ikke tyder på noen soningsudyktighet, osv.

Statsråd Hanne Harlem: Jeg forstår det slik at representanten Marthinsen for så vidt også delvis er inne på en konkret sak, og den kan jeg ikke kommentere utover det jeg har gjort i et skriftlig svar til representanten.

Mitt poeng i dette svaret er å si at man har de fullmaktenene man trenger til å innhente tilleggserklæringer – det er det ene. Det andre er at man har en praksis hvor man innhenter tilleggserklæringer hvis man er det minste i tvil om at de legeerklæringene som foreligger i saken, ikke holder. Og det skal mye til for å innvilge en benådning hvis det ikke foreligger noen erklæring fra offentlig lege eller fra politilege. I de senere benådningssaker som jeg har sett, har det alltid foreligget flere legeerklæringer fra flere leger; man har altså ikke basert saken på én legeerklæring fra én lege.

Finn Kristian Marthinsen (KrF): Jeg takker for svaret.

Det er betryggende at justisministeren understreker at man ikke utelukkende bygger på én attest dersom man finner at forholdet er slik at man trenger ytterligere dokumentasjon. Men jeg peker på at politilegen i Oslo, Ikdahl, sier at det kunne være en god idé at man fikk en gruppe mennesker som på forhånd var godkjent til å utstede slike attester, ikke minst fordi man på den måten også ville kunne få en ensartet praksis over hele landet.

Min bekymring – jeg håper justisministeren kan fjerne den minste grunn til den – går på at det kan skapes et inntrykk av at noen kommer mer lettvinnt til en løsning som er positiv for dem selv, enn andre, og at den som står nok på i forhold til leger, klarer å få viljen sin igjennom. Kan statsråden avkrefte at det er slik?

Statsråd Hanne Harlem: Jeg kan for så vidt avkrefte at det er slik. I en sak hvor det foreligger fire legeerklæringer fra fire forskjellige leger over lang tid, kan jeg selvfølgelig ikke garantere at alle de fire legene ikke er

lurt. Det går det aldri an å garantere. Men vi klarer ikke å forsikre oss bedre enn at vi er nødt til å stole på de vurderingene som ligger der. Hvis man har flere legeerklæringer fra offentlig lege, fra politilege, må man nesten legge dem til grunn. Noen annen saksbehandling kan vi ikke legge til grunn i den saksbehandlingsorden og beslutningsorden vi har.

S p ø r s m å l 2 1

Odd Einar Dørum (V): Jeg tillater meg å stille dette spørsmålet til justisministeren:

«Voldsalarmer til personer som er utsatt for alvorlige trusler og vold, har vært i bruk i Norge siden 1997. Dagens alarmer har en meget begrenset geografisk rekkevidde, og gir i praksis bare økt trygghet innenfor hjemmet. En ny type voldsalarm med økt rekkevidde er på trappene. Denne kan gi trusselutsatte mulighet til å bevege seg tryggere også utendørs.

Hva er status når det gjelder å ta i bruk denne nye typen voldsalarmer?»

Statsråd Hanne Harlem: Voldsalarmer for trusselutsatte ble gjort til en permanent ordning i desember 1999 etter at Justisdepartementet hadde gjennomført et forsøksprosjekt med slike alarmer i perioden 1997-1999. Allerede i forbindelse med forarbeidene til prosjektet i 1997 undersøkte departementet mulighetene for en alarm som også kunne brukes utendørs. Den teknologien gav dårlig nøyaktighet i lokalisering av den trusselutsatte personen dersom alarmen ble utløst.

Departementet har kontakt med en rekke firmaer i arbeidet med å finne fram til mer nøyaktige gjenfinningsløsninger. Et gjennomgående problem i forhold til mange av løsningene er og har vært at treffsikkerheten ved utendørsalarmer ikke har vært god nok. Det er også avsatt midler til utprøvningsprosjekter for alarmer.

Jeg er kjent med at det er utviklet prototyper som teoretisk kan brukes til gjenfinning med 1-2 meters sikkerhet. Imidlertid er dette avhengig av at en del forhold blir lagt til rette i telenettet gjennom nye tekniske løsninger. Etter forespørsel fra departementet har driftsoperatøren av voldsalarmene gjennomført ytterligere samtaler med potensielle leverandører av tekniske løsninger, og vil i løpet av kort tid kunne presentere et forslag til iverksettning av et utprøvningsprosjekt med mobile alarmer. Dersom det ikke oppstår ytterligere forsinkelser med hensyn til de tekniske løsningene, vil et utprøvningsprosjekt kunne startes opp i løpet av våren 2001.

Odd Einar Dørum (V): Jeg takker for svaret, der justisministeren sier at vi har kommet til et punkt hvor vi kan ha en slik praktisk utprøving.

Jeg må bare ta i bruk mine lekmannskunnskaper, og som drosjepassasjer i Oslo vet jeg at en drosjebil i Oslo kan plasseres ganske raskt ved hjelp av peilesystemer som eksisterer. Det er gjort for å yte kunden service, men selvfølgelig også for å skape trygghet for sjåførene og for dem som sitter i bilen.

Mitt spørsmål til statsråden er: Er vi ikke her innom en teknologi som nettopp kan gi en slik mulighet, i hvert fall i deler av landet hvor vi har en telemessig infrastruktur som gjør at alarmene faktisk kan bæres utendørs?

Statsråd Hanne Harlem: Jeg hører hva representanten sier, og som lekmann igjen høres det fornuftig ut. Men jeg føler at jeg kan ikke si noe mer når det gjelder det tekniske enn det vi får høre av dem som faktisk sitter og driver med dette og forsøker å få til et utprøvningsprosjekt som konkret kan fungere.

Jeg tror representanten Dørum og undertegnede er helt enige om ønskeligheten av å få dette til, men at ingen av oss kan klare å hjelpe teknikerne noe lenger en teknikerne kan hjelpe seg selv.

Odd Einar Dørum (V): Statsråden og jeg har en felles forståelse av behovet for å få gjort noe.

Jeg skal gå fra å være lekmann til å være stortingsrepresentant. Jeg tror at teknikere av og til må hjelpes til å bringes sammen og tenke utradisjonelt. Det hender at når de tenker hver for seg, går ikke resonnementene opp fordi de opererer med ideelle fordringer. Det kan tenkes at når man bringes sammen på en utradisjonell måte, så finner man løsningene. Jeg vil oppfordre statsråden til å gjøre akkurat det.

Statsråd Hanne Harlem: Jeg tar med meg oppfordringen, men håper altså at vi kan få et utprøvningsprosjekt i gang allerede i vår. Da er vi i alle fall på rett vei.

Presidenten: Spørsmål 22 er allerede besvart.

S p ø r s m å l 23

Inge Lønning (H): Jeg har følgende spørsmål til kirke-, utdannings- og forskningsministeren:

«Universiteter og høyskoler i Norge har en relativt liten studentutveksling med utlandet. Ved statlige høyskoler er det bare 3,3 pst. av studentene som tar et delstudium i utlandet. Utenlandske studenter ved høyskolene utgjør bare 1,6 pst. av et årskull.

Hva vil Regjeringen gjøre for å stimulere til sterkere engasjement i internasjonaliseringsarbeidet, særlig ved de statlige høyskoler?»

Statsråd Trond Giske: Studentutveksling er en viktig del av internasjonaliseringsarbeidet ved våre universiteter og høyskoler. Internasjonalt samarbeid gir gjensidig læring og dermed faglig utvikling og kvalitetsheving.

Departementet ønsker å stimulere til økt utdannings-samarbeid i regi av programmer som Nordplus, Sokrates og Leonardo da Vinci, som er godt tilrettelagt og er rimelige for de involverte studentene. Norge investerer, især for EU-programmenes del, store midler i selve programdeltakelsen og gir en gunstig finansieringsordning fra Statens lånekasse.

Norge har et høyt kostnadsnivå, et lite utbredt språk og få studietilbud på engelsk. Det gir store utfordringer

når det gjelder å tiltrekke utenlandske studenter. Statistikken over Erasmus-studenter viser imidlertid at det nytter. I studieåret 1993-94 utgjorde innreisende studenter under halvparten av antall utreisende, 365 inn og 784 ut. I 1998-99 hadde andelen av innreisende steget til 90 pst., 983 inn og 1101 ut. Dette er fortsatt langt lavere enn ønskelig.

Departementet har nylig bevilget midler til et prosjekt for å få flere Erasmus-studenter til Norge. Prosjektet drives av Senter for internasjonalt universitetssamarbeid og består av tre deler:

1. etablering av et nettverk av studentpromotorer – dvs. å få studenter som har vært i Norge på utvekslingsopphold, til å reklamere for Norge som studieland
2. utveksling av informasjons- og rekrutteringsmaterieell
3. utvikling av tilbud om norskopplæring på Internett, spesielt rettet mot studenter som kommer på korttidsopphold

Senteret har også fått midler for å utvikle en portal, et nettsted, med samarbeidsverktøy for internasjonalt prosjektarbeid. Målgruppen er koordinatorene for internasjonale utdanningsprosjekter generelt, og portalen kan bli et nyttig hjelpemiddel for å legge til rette for internasjonalt arbeid ved skoler, høyskoler og universiteter.

Jeg vil ellers understreke at internasjonalt samarbeid primært er universitetenes og høyskolenes eget ansvar og forankret i selve institusjonen. Bare på denne måten vil både kvalitet og innhold i utvekslingsoppholdene for studenter og ansatte kunne sikres.

Gjennom tildelingsbrev og styringsdialogen vil departementet arbeide for at institusjonene setter seg mer ambisiøse mål enn hittil og prioriterer utvekslingsarbeidet internt. Departementet har også skjerpet kravene til rapportering om student- og lærerutvekslinger ved universitetene og høyskolene, og vi følger opp institusjonenes arbeid med internasjonalisering løpende.

Det er et langsiktig mål slik det er formulert hittil, at kandidatene ved norske læresteder har tatt minst ett semester ved utenlandske læresteder. Jeg mener at forholdene nå ligger godt til rette for at universitetene og høyskolene kan øke studentutvekslingen vesentlig. Da må både de internasjonale programmene og bilaterale avtaler mellom institusjoner brukes mer aktivt.

Jeg vil for øvrig i den kommende stortingsmeldingen om høyere utdanning og studiefinansiering drøfte tiltak for å fremme internasjonalisering på bakgrunn av innstillingene fra Aamodt-utvalget og Mjøs-utvalget.

Lodve Solholm hadde her teke over presidentplassen.

Inge Lønning (H): Jeg takker statsråden for svaret.

De prosentallene som jeg nevner i spørsmålet, er hentet fra en helt ny rapport fra Høgskolen i Oslo. I denne rapporten vises det til at statsråden selv har uttalt at det politiske målet for studentutveksling er at minst 50 pst. av norske studenter som tar en universitets-/høyskoleutdanning, skal få et delstudium i utlandet på tre til tolv måneders varighet, og at vi skal ta imot like mange.

Det konstateres i rapporten at for høyskolenes vedkommende ville man for å nå dette målet måtte femten-doble antallet utvekslingsstudenter i forhold til det som sendes ut i dag, og man måtte tredvedoble antallet man tar imot for å nå målet.

Hvordan vurderer statsråden graden av langsiktighet i denne målsettingen? Hvor lang tid mener statsråden selv at det vil ta før man når målet?

Statsråd Trond Giske: Jeg er helt enig i beskrivelsen av at situasjonen i dag er altfor dårlig. Langt flere studenter bør få anledning til å ta deler av studiet sitt i utlandet. Vi har veldig gode ordninger for dem som ønsker å ta *hele* studiet i utlandet, men hvis man er student ved en norsk institusjon og ønsker å ha en utvekslingsordning, er mulighetene mindre.

Jeg tror at det som vi allerede har varslet at vi vil fore-slå i den kommende stortingsmeldingen, nemlig at vi går over til et 3+2-system i gradsstrukturen vår i Norge, kan være et bidrag til at det blir lettere å ta deler av utdanningen sin i utlandet, og at det studieoppholdet man har i utlandet, lettere kan tilpasses i en norsk grad.

Jeg vil ikke fastslå noe konkret årstall for når vi vil nå målet om at 50 pst. av studentene skal ta deler av studiet i utlandet, men jeg skal love representanten Lønning at vi vil komme tilbake med konkrete og gode forslag i den stortingsmeldingen som kommer i mars.

Inge Lønning (H): Jeg takker statsråden for tilleggs-svaret.

Personlig har jeg litt vanskelig for å se at en reform i gradsstrukturen vil gjøre noe fra eller til når det gjelder dette spørsmålet, fordi når det gjelder uttelling for studieopphold utenlands, er regelverket godt på plass. Norske studenter som ønsker det, får i dag uttelling for et opphold av tilsvarende varighet som hjemmestudium når de er ute. Så der tror jeg ikke det er mye å vinne.

Det området hvor jeg tror det er mye å vinne, er hvis departementet i sitt arbeid med løpende dialog med institusjonene og i budsjettildeling kan finne frem til noe som innebærer en premiering av de institusjonene som gjør en god jobb for å tilrettelegge for at deres egne studenter reiser ut. Mitt spørsmål er om statsråden vil vurdere slike former for premiering.

Statsråd Trond Giske: Jeg skal ikke gå konkret inn på hvilke forslag vi kommer med, men jeg er helt enig i at vi må stille større krav til institusjonene. Jeg tror også studentene selv belønner institusjonene hvis de er flinke til å gi gode internasjonale program.

Jeg tror at gradsstruktur vil være viktig for å få en større kompatibilitet mellom de norske gradene og internasjonale grader. I tillegg tror jeg institusjonene i samarbeid med departementet må se på hvordan f.eks. semester- og termininndelingen er tilpasset opphold i utlandet, slik at man kan ta deler av studiet sitt utenlands uten å tape progresjon i det studieløpet som man er inne i hjemme.

Alle disse spørsmålene vil vi få rikelig anledning til å debattere utover våren når stortingsmeldingen kommer,

og den diskusjonen fører forhåpentligvis fram til et resultat i løpet av vårsesjonen.

S p ø r s m å l 2 4

Øyvind Korsberg (Frp): Jeg tillater meg å stille følgende spørsmål til kirke-, utdannings- og forskningsministeren:

«Menighetsrådet i Burfjord i Kvænangen kommune har reagert kraftig på at presten Jan Sommerset har deltatt i det sosiale liv i bygda ved å gå på revy med tilhørende festdeltagelse. På denne bakgrunn kom menighetsrådet med trusler om sanksjoner som ble så belastende for presten at han kollapset og var i 4 døgn innlagt på sykestua i Burfjord.

Åksepter statsråden menighetsrådets behandling av presten Jan Sommerset som nekter ham rett til å ha sosialt liv som ellers er normalt i samfunnet?»

Statsråd Trond Giske: Den saken som representanten Korsberg tar opp, kjenner jeg kun fra omtale i media. Biskopen har ikke rapportert saken til departementet. Det har han heller ikke hatt noen grunn til, da jeg som statsråd vanskelig kan stå konstitusjonelt ansvarlig for det de mer enn 1 300 valgte menighetsråd rundt om i landet måtte foreta seg.

Spørsmålet gir meg likevel anledning til å understreke et viktig prinsipp i Den norske kirke. Det er prinsippet om at menighetsråd og prester ikke står i et over- eller underordnet forhold til hverandre. Et menighetsråd har følgelig ingen instruksjonsmyndighet i forhold til en sokneprest. Denne konkrete saken viser etter mitt skjønn at dette er et prinsipp som det bør holdes fast ved.

Øyvind Korsberg (Frp): Undertegnede kjenner også saken fra media, men det er jo en veldig alvorlig sak når en ansatt, det være seg en prest eller andre, blir såpass kraftig mobbet i sitt yrke at vedkommende blir sykmeldt og innlagt på sykestuen.

Spørsmålet går rett og slett på om en prest har rett til et sosialt liv på lik linje med andre og har den retten uansett hvor i landet han praktiserer. Ut fra det som fremkommer i media, har han i dette tilfellet tydeligvis ikke det. Bør det ikke være nærmest en stillingsinstruks eller retningslinjer for prester som gjør det mulig for dem å praktisere den type normalt sosialt liv som det her er snakk om?

Statsråd Trond Giske: Det finnes ikke et eneste menighetsråd i Norge som kan instruere en eneste prest om hvordan det sosiale livet skal organiseres. Som jeg sa, prester og menighetsråd står ikke i et over- eller underordnet forhold til hverandre, og således er det generelle svaret selvsagt også gjeldende i dette tilfellet. Det skal ikke være slik at et menighetsråd skal kunne nekte en prest å ha et sosialt liv, som spørsmålsstilleren anser som normalt i samfunnet, i og for seg heller ikke et sosialt liv som er annerledes enn det som er – jeg vet ikke hva representanten legger i begrepet – normalt i samfunnet. Det

vil således åpenbart være slik at en prest ikke skal kunne mobbes ut av sin jobb, uansett hvilket menighetsråd man forholder seg til.

Men som sagt, denne konkrete saken ligger ikke på mitt bord og hører heller ikke hjemme der.

Øyvind Korsberg (Frp): Jeg takker statsråden for svaret.

Jeg skjønner at saken ikke ligger på bordet hans, men rent generelt burde det være muligheter for eventuelt å endre lovverket på dette området slik at man sikrer presten bedre i forhold til det som et menighetsråd kan finne på.

Statsråd Trond Giske: Jeg mener at lovverket i dag sier helt klart at man ikke kan instruere en sokneprest i

forhold til hans eller hennes sosiale liv. At enkelte menighetsråd kommer i konflikt med sin lokale sokneprest, skjer vel fra tid til annen. Jeg er ikke så sikker på om lovverket kan forhindre det. Og jeg vet at Den norske kirke jobber systematisk med konflikthåndtering og arbeidsmiljøinnsats for å sørge for at den enkelte sokneprest har gode arbeidsforhold.

Så jeg tror at hver enkelt sak må løses individuelt. Jeg tror ikke det her er en lov som skal til, her tror jeg litt sunn fornuft også kan hjelpe ganske betraktelig.

S a k n r . 2

Referat

Presidenten: Det ligg ikkje føre noko referat.

Møtet slutt kl. 13.55.
